

calendar 1986

NR. 12 (168) DECEMBRIE '85

RPO

ROMÂNIA
PITOREASCĂ

FEBRUARIE

L	3	10	17	24
M	4	11	18	25
M	5	12	19	26
J	6	13	20	27
V	7	14	21	28
S	1	8	15	22
D	2	9	16	23

MARTIE

L	3	10	17	24	31
M	4	11	18	25	
M	5	12	19	26	
J	6	13	20	27	
V	7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29
D	2	9	16	23	30

APRILIE

L	7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
J	3	10	17	24	
V	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
D	6	13	20	27	

IANIE

L	2	9	16	23	30
M	3	10	17	24	
M	4	11	18	25	
J	5	12	19	26	
V	6	13	20	27	
S	7	14	21	28	
D	1	8	15	22	29

ILIE

L	7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
J	3	10	17	24	31
V	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
D	6	13	20	27	

AUGUST

L	4	11	18	25	
M	5	12	19	26	
M	6	13	20	27	
J	7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	31

OCTOMBRIE

L	6	13	20	27	
M	7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

NOIEMBRIE

L	3	10	17	24	
M	4	11	18	25	
M	5	12	19	26	
J	6	13	20	27	
V	7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29
D	2	9	16	23	30

DECEMBRIE

L	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
M	3	10	17	24	31
J	4	11	18	25	
V	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
D	7	14	21	28	

**ROMÂNIA
PITOREASCĂ**

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ
DE MINISTERUL TURISMULUI

POP SIMION
redactor șef

IUSTIN MORARU
redactor șef adjunct

CORNEL BOZBICI
secretar responsabil de redacție

HOLIDAYS
IN ROMÂNIA

FEMENI
IN ROMÂNIA

VACANȚES
IN ROMÂNIA

EDIȚII ALE
REVISTEI
ÎN LIMBILE
ENGLEZĂ
GERMANĂ
FRANCEZĂ

Redacția,
Str. Nikos Beloiannis nr. 27
București, sector 1
cod 70 166, telefon 59 74 74

Prețul unui abonament
este de 15 lei pe trei luni,
30 lei pe 6 luni
și 60 lei pe un an

Cititorii din străinătate se pot
abona prin **ROMPRESFILATE-
LIA** — sectorul import-export-
presă P.O. Box 12 201, telex
10376, București, Calea Griviței
nr. 64—66.

VREMEA

5—10. XII. Vor cădea precipitații mai
întii sub formă de ploaie, apoi și sub
formă de lapoviță și ninsoare, mai însem-
nate cantitativ în jumătatea sudică a țării.
Temperaturile minime vor fi cuprinse între
—5° și 5°, iar cele maxime între 0° și
10°. 11—15. XII. Vremea relativ caldă. Vor
cădea precipitații locale, mai ales sub
formă de ploaie. În zona de munte și în
Moldova — lapoviță și ninsoare. Tempera-
turile minime vor fi cuprinse între —4°
și 6°, iar cele maxime între 6° și 14°. Pe
alocuri, se va produce ceață. Izolat, polei.
16—20. XII. Vremea se va răci. Vor cădea
precipitații sub formă de ploaie și lăpo-
viță în vestul țării și sub formă de nin-
soare în celelalte regiuni. Temperaturile
minime vor fi cuprinse între —12° și —2°,
izolat mai coborâte, pînă la —20°, în Mol-
dova și Transilvania, iar cele maxime între
—5° și 5°, izolat mai ridicate în Banat.
21—25. XII. Vreme friguroasă. Ninsori
izolate. Temperaturile minime vor fi cu-
prinsse între —18° și —8°, iar cele maxime
între —10° și 0°. Frecvent, se va produce
ceață. 26—31. XII. Vor cădea precipitații
locale mai cu seamă în sudul țării. Tem-
peraturile minime vor fi cuprinse între
—12° și —2°, iar cele maxime între —5°
și 5°, mai ridicate în sud-vestul țării la
sfârșitul perioadei. Local se va produce
ceață iar izolat polei.

C. MAREȘ

EDUCAȚIE PRIN TURISM

Sîntem fiii Soarelui și ai Carpaților, sin-
tem urmașii dacilor, ce și-au întărit muntii
cu ziduri, și ai romanilor constructori de
poduri, drumuri și orașe, sîntem nepoți
de voievozi neîngenucheați și cărturari
revoluționari, sîntem continuatorii bătrî-
nului înțelepti ai satelor, fii de fii de opini-
cari dađatori de limbă, obiceiuri și datini,
sîntem pastratori de tradiții, descoperitori
de tezaure și ocrotitori ai Mamei noastre
Naturii, dorind să transmitem generațiilor
de mine tot ce a creat mai trainic și fru-
mos sînt pămîntul românesc și oamenii
săi!...

Într-o asemenea frază, mai mult decît
cuprinzătoare în semnificații, s-ar putea
circumscrie gîndurile puse în jurnalele ex-
pedițiilor pionieresti „Cutezători”. Ele ex-
prima, într-un limbaj propriu vîrstei, ideile
cuprinse în regulamentul celei mai ample
acțiuni turistice din țară. Expedițiile-con-
curs „Cutezători”, ajunse anul acesta la a
XVI-a ediție, au ca țel nobil cunoașterea
și studierea locurilor ce oglindesc istoria
multiseculară a poporului nostru, a fru-
museților și bogățiilor patriei, a realizări-
lor din anii socializmului, devenind astfel
o adevărată școală de educație patriotică,
avînd un unic, mareț și rotund amfiteatru,
numit România. Aici copiii învață legile
scrise și nescrise ale naturii, își îmbogă-
tesc sufletul și și oțelesc trupul, capătă
deprinderi practice și dezvoltă spiritul
de echipă. Toate acestea drumețind, na-
vigînd pe ape rezezi sau în Delta, explo-
rînd anumite peșteri (cu aviz special),
amenajînd traseele montane, limpezînd
lacurile alpine, dormind în cort, mîncînd
din ceauș, stînd de vorbă cu oamenii, fă-
cînd fotografii și filme, într-un cuvînt —
descoperînd viața și țara direct la sursă,
fără intermediari. În acest fel de turism,
copiii devin exploratori și și pot spune cu
mîndrie „căpitani” la... mai puțin de 15
ani.

S-a scurs mai bine de un deceniu și ju-
mătate de la prima ediție (1969) a expedi-
țiilor cutezătoare, la care au luat parte
circa 500 pionieri; an de an, numărul
echipajelor a crescut vertiginos, pentru
ca în vara acestui an să ajungă la
aproape 30 000 de expediționari! Dacă la
început inițiativa C.N.O.P. și a revistei
„Cutezători” părea temerară, acum a de-
venit un fapt obișnuit ca aproape în fie-
care școală sau casă a pionierilor și șoi-
milor patriei să se pregătească, din timp,
nu numai cei 12—15 membri ai echipaju-
lui, ci mult mai mulți, din rîndul cărora se
aleg, după teste și examene riguroase, vi-
torii exploratori. În funcție de scopul și
itinerariul propus, ei au sarcini precise,
conform înclinațiilor și preferințelor fie-
căruia: botanist, istoric-arheolog, fotorepor-

ter, geolog, bucătar, etnograf, cronicar
s.a.m.d. Indiferent însă de misiune, toți
trebuie să aibă o sănătate de fier, să
acorde primul ajutor, să evite accidentele,
să trateze mușcăturile de viperă, să mon-
teze cortul, să se orienteze cu și fără bu-
solă, să parcurgă pe jos etape lungi de
munte etc. În frunte cu comandantul-in-
structor (cadru didactic), echipajul astfel
alcătuit și pregătut face o drumeție de
cam 100 km, înfruntînd ploa, arșiță — tot
ce le poate rezerva cerul în cele aproape
două săptămîni de vară montaniară. O
notă în plus pentru expediționarii acțiunii
„Asaltul Carpaților”, a căror menire ex-
presă este marcarea și refacerea traseelor
turistice, precum și activități de protecție
a mediului înconjurător.

A vedea, a ști, a cunoaște, a dobîndi, a
iubi, a rezista, a munci, a ocroti, a fi tare,
a împletieni și îmbogăți — iată verbe-idei,
verbe-imagini, verbe-acțiuni, pe care
pionierii cutezători le conjugă sub zodia
lui A CALĂTORI. Drumeție cu scop pre-
cis și avantaje multiple, educație în spiri-
tul respectării normelor turismului civili-
zizat. Întrați în templul naturii, copiii dobî-
desc deprinderi și obișnuințe ce-i vor în-
soți toată viața, transmîndu-le, la anii
maturității, și copiilor lor. Dincolo de tro-

fee și distincții, acesta-i marele cîștig al
pionieriei cutezătoare, formînd astăzi zeci
de mii de absolvenți, ai școlii de educație
patriotică numită TURISM. Premile-simboli
sînt numeroase, pentru fiecare din ele
întrecîndu-se zeci de echipaje specializate,
care aduc din expediții mărturie convingătoare
despre neprețuitele comori ale
pămîntului românesc. Cutezători au descoperit
ruiile unei cetăți antice, au plantat zeci de
hectare cu pădure, au amenajat izvoare și
vetre turistice, au cules poezii și cîntece
populare necunoscute, au strîns tone întregi
de plante medicinale, au realizat ierbare, insectare,
seturi de diapozitive, filme și fotografii (folosite
apoi ca material didactic sau ca documente
în cercurile de turism); totodată, jurnalele
de expediție au constituit, pentru mulți
„cronicari”, începutul unei activități literar-
reportericești ce a îmbogățit paginile
publicațiilor pentru copii și tineret. Rezultatele
acestor cercetări fac obiectul unor exami-
nări severe și competente, juriul republican
fiind alcătuit din proeminențe personalități
cultural-artistice și științifice. Drumul pînă la
„Busola de aur” e lung dar plin de frumuseți
și satisfacții.

...Privesc o hartă a țării pe care sînt
indicade trofeele obținute de-a lungul celor
15 ediții (ultima nu și-a desemnat cîștigă-
toriile). Cele mai multe au poșisit în jude-
țele Hunedoara, Maramureș, Neamț; semnifi-
cativ este faptul că nu există județ
care să nu aibă cel puțin un premiu, chiar
și echipajele Tulcei și Constanței sau ale
celorlalte zone de cîmpie făcînd lungi și
revelatoare expediții montane. În ceea ce
privește marele trofeu „Busola de aur” —
transmisibil — a poșisit, printre altele, în
școli din sate și comune îndepărtate, cum
ar fi Orașoara de Sus (Hunedoara), Nicolae
Bălcescu (Bacău), Halmeu (Satu Mare),
Borca (Neamț), Avram Iancu (Alba), ca și
din localități cu statornice activități
turistice: Cîmpina, Iași, Brad, Craiova; e
de remarcat și Bucureștii, care prin
echipajul „Alpin” (Șc. gen. 115) a obținut
doi ani consecutiv trofeul „Cutezători”.

Aceste constatări sînt dovezi că turismul
civilizat își conturează de pe acum o bază
de largă respirație, care trebuie susținută
și îmbogățită prin alte forme și acțiuni
postpionieresti, de la turism și ecologie
ca obiecte de învățămînt pînă la excursii
gen expediție, pentru toți elevii și tinerii
noștri. Oferim paginile revistei noastre
celor ce pot să pledeze pentru împlinirea
ecuației TURISM-EDUCAȚIE-CULTURA.

VALENTIN HOSSU-LONGIN

SIMPOZION

Conștient de importanța rolului său educa-
tiv și de eficiența socială a acțiunilor sale
în condițiile turismului facilitat practic, Birou-
l de Turism pentru Tineret a hotărît de o
bună perioadă de timp să se implice cu
toate forțele sale, deloc neglijabile, în for-
marea culturii generale prin turism. Amplele
sale acțiuni de la Costinești, Izvorul Mureș-
ului, Pîrîul Rece, Cîmpulung Moldovenesc,
precum și cele din cadrul „Zilelor turismului
pentru tineret” din aproape fiecare județ, ca
și „Serbările zăpezii”, ori, vara, „Serbările
mării” dovedesc că amuzamentul se poate
îmbina perfect cu asimilarea culturală, iar
tinăra generație are un apetit neistovit
pentru cunoașterea spirituală, frumos, folclor,
istorie, științe antropologice, etnografie,
arte, într-un cuvînt pentru tot ce ține de
nobilețea cugetului. Important este cum și ce
se oferă, modul de a acționa cît mai adecvat
înclinațiilor vîrstei maxime curiozității,
dar și maximei veselii și buneii dispoziții.
În ultimii ani Biroul de Turism pentru Tineret
arată și în acest domeniu o pricepere și un
profesionalism de cea mai bună calitate,
demonstrîndu-și cu prisosință, maturitatea.
Preocupat — cum arătam nu demult (vezi ar-

ticolul „Educație revoluționară prin turism”
Rp, 1/1985) — nu numai de aspectele
practice, dar și de elaborarea unui program
teoretic de perspectivă, a unei concepții
proprii despre turism, B.T.T. a organizat în
toamna aceasta un nou simpozion științific,
de dată aceasta în cocheta stațiune Pîrîul
Rece: „Turismul cultural în contextul formării
multilaterale a tineretului”.

La lucrările simpozionului desfășurat
de-a lungul a 3 zile de bogate și variate
manifestări cultural-artistice (proiecții de
diapozitive, expoziții de pictură, caricatură,
vizitarea Muzeului de carte veche românească
din Brașov, diason etc.) au participat
personalități ale vieții noastre spirituale
din cele mai diverse domenii: Corneliu
Bucur, directorul Muzeului tehnicii populare
din Sibiu; Valentin Tașcu, lector la Institutul
de Lingvistică și istoria literaturii din
Cluj-Napoca; Sabina Pop, regizoare la stu-
diourile „Alexandru Sahia”; Valentin Borda,
redactor la Editura Sport-Turism; Radu
Bagdasar, cercetător la Muzeul literaturii
române; Marțian Bleahu și Cristian Lascu,
speologii; Constantin Schifineț, cercetător
la Centrul de cercetări pentru problemele
de tineret; Ioan Grosan, scriitor; Ioan Istrate,
cercetător la IECIT ș.a.

Expunerile invitaților avînd ca obiect
modalitățile de descoperire a inestimabilului
patrimoniu de valori spirituale ale poporu-

lui român, educarea muzeistică a tineretului,
călătoria activă, excursia literar-artistică,
au fost completate cu comunicări
aparținînd gazdelor — vicepreședinți sau in-
structori ai filialelor județene B.T.T. — care
s-au referit atît la potențialul cultural al fie-
cărei zone turistice, cît și la realizările pe
plan local în acest domeniu: Ionel Borcea
(Galați); Mihai Dumitru (Ilt); Vasile Brada
(Satu Mare); Cornel Gogoasă (Costinești);
Teodor Moldovan (Govașna); Ion Manta
(București); Mihai Grozea (Busteni).

Dezbaterile simpozionului conduse de
Ioan Hudecut, vicepreședinte al B.T.T., și Au-
rel Borșan, șeful sectorului propagandă și
educație turistică al B.T.T., au prilejuit un
rodnic schimb de opinii între „specialiștii
culturali” și organizatorii turismului pentru
tineret, din discuțiile purtate rezultînd atît
interesul pentru aspectele teoretice, cît și
numeroase soluții și căi practice de reali-
zare a unui turism cultural atractiv, bogat,
alert, adică tineresc, care să și cîștige cît
mai mulți partizani în rîndul participanților
la acțiunile B.T.T.

Dincolo de reușita sa imediată, simpozi-
onul anunță pentru viitor implicarea hotărâtă
a Biroului de Turism pentru Tineret într-o
campanie cu rază lungă de acțiune pentru
educația culturală a tineretului.

ALEXANDRU CONDESCU

„În întreaga activitate educativă trebuie să dezvoltăm puternic sentimentul patriotic, de dragoste față de popor, față de patrie, de solidaritate a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate“:

NICOLAE CEAUȘESCU

AZI, AICI, ACUM

GÎNDIND VIITORUL

Peste 4 500 de oameni de știință, cercetători și cadre didactice din întreaga țară, reprezentanți ai inteligenței și cunoașterii românești de la această oră, au analizat timp de două zile, în cadrul primului Congres al științei și învățămîntului, contribuția acestor sectoare la dezvoltarea generală a țării evidențiind noi posibilități de accelerare a ritmului de progres multilateral al patriei. Organizat din inițiativa și cu activă contribuție a secretarului general al partidului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Congresul are o mare însemnătate în viața social-politică și cultural-științifică a țării, constituie o nouă și elocventă ilustrare a profundului democratism ce caracterizează orînduirea noastră socialistă.

Desfășurîndu-și lucrările în pragul unui nou cincinal, marele forum național al științei și învățămîntului se înscrie ca un moment cu profunde semnificații pentru întreaga activitate consacrată îndeplinirii obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului în vederea înaintării neabătute a României pe calea progresului și civilizației. Un moment revelator care atestă justetea politicii partidului nostru, profunzimea procesului revoluționar care a consacrat, mai ales în ultimele două decenii, știința și învățămîntul ca factori fundamentali ai progresului economico-social. Congresul științei și învățămîntului a prilejuit, astfel, o nouă și strălucită confirmare a clarvăzătoare și statornice preocupări a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru afirmarea puternică a cercetării științifice și tehnologice, pentru promovarea largă a progresului tehnic, pentru perfecționarea continuă a învățămîntului, a întregii activități de pregătire profesională, tehnică și politică a oamenilor muncii. Magistrala cuvîntare rostită de secretarul general al partidului de la tribuna înaltului forum a fost adoptată ca document al Congresului, devenind însuși program de muncă și activitate revoluționară în cercetare și învățămînt. Un program ce reliefează cu pregnanță forța ideilor

novatoare, proprii gîndirii social-politice a secretarului general al partidului, concepția sa înaintată despre rolul științei și învățămîntului în etapa actuală, despre marile răspunderi ce revin slujitorilor științei și școlii în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a trasat astfel principalele direcții ale strategiei dezvoltării științei și învățămîntului într-o deplină concordanță cu strategia politico-economică a edificării socialismului multilateral dezvoltat.

De mare însemnătate pentru activitatea de viitor se dovedesc, de asemenea, concluziile și îndemnul cuprinse în cuvîntarea rostită de tovarășa academiciană doctor inginer Elena Ceaușescu la încheierea lucrărilor Congresului. Sint precizate, astfel, direcțiile prioritare de acțiune și sarcinile concrete ce revin oamenilor de știință, cercetătorilor și dascălilor pentru creșterea și mai puternică a rolului științei și învățămîntului în dezvoltarea generală a țării, în întreaga operă de construcție socialistă din patria noastră.

Marele forum al inteligenței, creației și cunoașterii românești a adoptat programele privind cercetarea științifică, tehnologică și de pregătire a cadrelor și forței de muncă în al 8-lea cincinal și, în perspectivă, pînă în anul 2000 în vederea îndeplinirii neabătute a hotărîrilor Congresului al XIII-lea și a Programului partidului de creștere a rolului științei și învățămîntului în amplul proces de edificare a viitorului României.

Noul cincinal va marca trecerea de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă în toate domeniile de activitate, realizarea unei noi calități a muncii și vieții întregului popor. Pînă în 1990, România va atinge stadiul de țară mediu dezvoltată, iar în perspectivă, în anul 2000, va deveni o țară socialistă multilateral dezvoltată. „În concordanță cu noile obiective strategice — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — cercetarea științifică și teh-

nologică, precum și învățămîntul trebuie să fie în primele rînduri în desfășurarea întregului proces revoluționar în noua etapă de dezvoltare a țării.

Îndeplinirea obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea impune angajarea fermă pe calea noului revoluții tehnico-științifice, de organizare a vieții economico-sociale pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general“. Edificarea viitorului patriei, așa cum a fost gîndit, proiectat și pregătît prin generoasele programe inițiate, elaborate și adoptate în ultimii ani de conducerea partidului nostru pretinde, deci, un nivel superior de tehnicitate și eficiență a uneltelor de producție și o calificare înaltă, pe măsură, a forței de muncă. Viitorul țării, al nostru al tuturor, se construiește prin oameni competenți, prin profesioniști pasionați de munca lor, capabili de creație, dăruți patriei și poporului, conștienți de rolul și răspunderile ce le revin în cadrul societății.

Documentele înaltului forum cuprind măsuri prin care se asigură valorificarea deplină a potențialului de creație și cercetare de care dispune țara, continuarea perfecționării învățămîntului, lărgirea orizontului de cunoaștere tehnico-științifică și de cultură generală al viitorilor specialiști. În acest context, are o deosebită însemnătate crearea Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, organism unitar menit să garanteze realizarea unei corelări mai eficiente a cercetării și învățămîntului cu producția. Desemnarea tovarășei Elena Ceaușescu, militant de seamă al partidului nostru, eminent om de știință, în funcția de președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului reprezintă, așa cum s-a subliniat în cadrul dezbaterilor Congresului, chezașia sigură a îndeplinirii, la nivelul celor mai înalte exigențe, a sarcinilor ce revin acestui important domeniu de activitate.

IUSTIN MORARU

OFERTA BA

Efect și, în același timp, „puls” al calității vieții, turismul se constituie, totodată, într-un factor dinamizator al sporirii calității vieții însăși. Aceste două laturi nu pot fi privite decât prin determinările și interferențele lor reciproce, prin implicațiile, tot mai consistente, pe care le au și trebuie să le aibă asupra economiei în cadrul căreia se manifestă. Cu alte cuvinte, turismul nu poate fi înțeles în afara economiei, a rentabilității, noțiunea de „Industria turistică” sugerând de la sine substanța, esența acestei activități.

SUB SEMNUL EFICIENȚEI

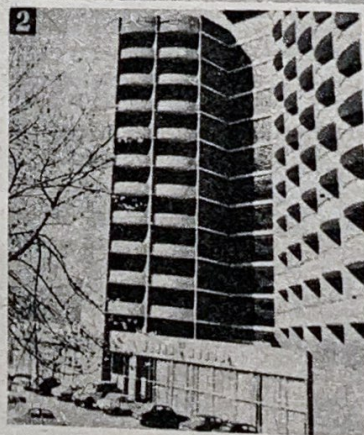
Vorbind de calitatea vieții, ne gândim, și nicidecum în ultimul rând, la sănătate. Care sănătate, beneficiară a unor complexe baze materiale, își are în stațiunile balneare și de odihnă o sursă pe cât de diversă, pe atât de importantă. De bună seamă, valorificarea intensivă, multiplă, eficientă a acestor oaze de liniște pentru tratament și recreere se reflectă deopotrivă în plan social și economic, contribuind nu numai la creșterea unei stări adecvate a sănătății publice, ci și la creșterea veniturilor naționale. Stațiunile balneare, la fel ca și întreaga activitate turistică, vor intra în anul 1986 — primul an al noului cincinal în care vom pași peste puțin timp — sub semnul măsurilor ferme și al acțiunilor energice luate de Ministerul Turismului, urmare a analizei și indicațiilor formulate în ședința din octombrie a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Programul de dezvoltare a activității turistice pentru anul viitor se înfățișează ca un amplu cadru de măsuri energice menite să determine o creștere substanțială a aportului turismului la realizările economiei românești, în deplină concordanță cu locul pe care îl ocupă, cu însemnătatea pe care o deține. Referindu-ne la stațiunile balneare, programul vizează, între altele, o valorificare pe măsură a acestei importante avuții de care dispunem, utilizarea permanentă, pe întreg cursul anului, a bazei materiale existente, impunerea unor tratamente medicale eficiente și competitive pe plan internațional, a unor metode românești originale cu o recunoscută valoare terapeutică, cuprinderea tuturor factorilor naturali de tratament, toate aceste acțiuni inițiate și desfășurate sub semnul disciplinei și corectitudinii, al eficienței și răspunderii.

NOUL AN CU SĂNĂTATE!

Între avuțiile de mare preț ale unui popor este și sănătatea. Care sănătate, dincolo de implicațiile ei economico-sociale — de mare însemnătate, fără îndoială — rămâne, nu în cele din urmă, și o dovadă de civilizație. Este civilizat să fii sănătos, la fel, cum este civilizat să fii instruit. Asociația nu-i deloc nouă, adagiul latin — mens sana in corpore sano — păstrându-și, de veacuri la rând, prospețimea. În plus, simțim un popor bogat fiindcă dispunem, între altele altele, și de o excepțională comoară: izvoarele minerale, mofetele, nămolurile, lacurile terapeutice, toate medicamentele naturale adunate în mai bine de 160 de stațiuni balneare și localități cu factori naturali curativi ce fac din România o țară de invidiat. Care sînt veștile pe care ni le dau amfizionii citorva dintre aceste stațiuni pentru anul 1986?

BAILE HERCULANE. Ilie Cristescu, directorul stațiunii: „După cum se știe, stațiunea noastră este profilată, în principal, pe tratamentul afecțiunilor aparatului locomotor și ale sistemului nervos periferic. Între noutăți așa face loc, mai întâi, unui slogan: „Să ne scădam în secolul I al erei noastre!”. Vrem să sugerăm prin intermediul lui nu numai vechimea acestei stațiuni balneare — singura din țara noastră înscrisă pe o hartă (se află la Bath, lângă Londra) a termelor imperiului roman — dar și efectul terapeutic al factorilor naturali de care dispunem, garanția unui produs turistic balnear de mare tradiție. Ca să nu mai lungesc vorba, între proceduri acupunctura va căpăta, în 1986, ponderea cuvenită, în vreme ce produsele cosmetice — realizate, în colaborare cu întreprinderea bucureșteană „Miraj”, din factori terapeutici locali — vor intra în posesia beneficiarilor noștri. Dincolo de eficiența lor, aceste produse cosmetice vor face și ele cunoscută stațiunea noastră, chiar dacă indirect, în afara granițelor României. În sfârșit, la capitolul servicii suplimentare vom insista, fiindcă și ele sînt un fel de tratament, pe drumeții, și în special pe excursia „Pe urmele lui Hercules”.

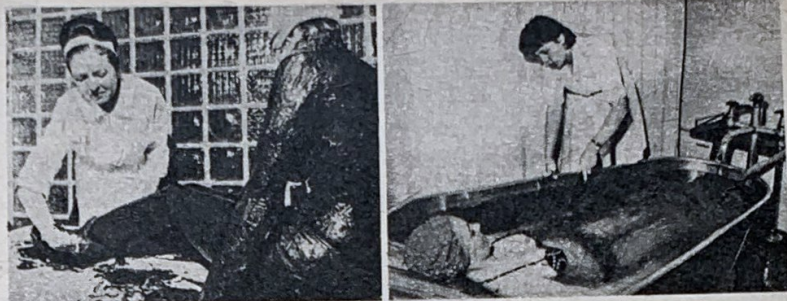
SOVATA. Petru Nașca, directorul stațiunii: „Profilul principal al stațiunii este dat de tratamentul afecțiunilor ginecologice și afecțiunilor aparatului locomotor. Deținem 4 100 locuri, marea lor majoritate aflându-se în cele 5 hoteluri legate prin culoare încălzite de baza de tratament. Zece vile vor fi modernizate cîștigînd în privința confortului. Tot în 1986 vor începe lucrările și la vila nr. 8 care va fi transformată în hotel. O altă vilă va fi reamenajată ca spațiu pentru agrement. Pe lângă acțiunea lansată și la Slănic-Moldova de a încheia contracte charter cu mari întreprinderi din țară care au forța de muncă preponderent feminină — în județul nostru inițiativa a prins foarte bine — în 1986 vom valorifica și salina de la Praid (la 6 km de Sovata), suferinzi de insuficiență respiratorie fiind duși la tratament aici sub supraveghere”. **Pavel Chioresan**, directorul O.J.T. Mureș: „Sperăm să se bucure de interes — ne incurajează începutul din acest an — trenulețul de la sfîrșit de săptămînă care va circula între Tîrgu Mureș și Sovata, străbătînd o zonă de un rar pitoresc”.

SÎNGEZORZ BĂI. Liviu Mireșan, contabil șef al stațiunii: „Sîngeorz Băi este recomandată, în primul rînd, pentru terapia afecțiunilor tubului digestiv și glandelor anexe. Dispunem de 1 549 de locuri în hoteluri și vile. Terenul de sport (handbal, volei și tenis) este o realizare a acestui an, amenajarea izvoarelor de apă minerală — recaptate și înmagazinate la două dintre cele trei pavilioane, care vor

beneficia de mofete — își vor dovedi folosința din plin în 1986. Tot în contul anului care vine am înscris și 5 trasee turistice noi care vizează județele limitrofe”. **VATRA DORNEI.** Viorel Nichilor, directorul stațiunii: „Prin reparațiile capitale și modernizările ce se vor aduce vechii baze de tratament, ginecologia — tratament care s-a practicat cu ani în urmă la noi — va nuanța „profilul principal” al stațiunii

LINEARĂ '86

axat pe terapia afecțiunilor cardio-vasculare și afecțiunilor aparatului locomotor. 1986 va însemna, pentru Vatra Dornei, și așa zice în primul rând pentru cadrele medicale ale noastre cu o înaltă pregătire profesională — și o valorificare mai intensă a motivelor (eficiente în circulația periferică), precum și o deschidere mai largă — avem o capacitate de cazare de 1.502 locuri — pentru tratamentul profilactic. Fiindcă intrăm în sezonul alb, iar Vatra Dornei este și o stațiune de odihnă, excelentă pentru practicarea sporturilor de iarnă, mai amintesc că oaspeților noștri le stă la dispoziție acum o pirtie de schi recent amenajată, prielnică atît începătorilor cît și celor obișnuiți cu performanțele, iar dacă anul acesta s-a început o vastă acțiune de sistematizare și înfrumusețare a zonei stațiunii, ce va continua, se înțelege, și anul viitor, tot în scurt timp urmează să realizăm o cabană pe Dealul Negru, la stația finală a telescaunului”.

BOGHIȘ. Vasile Șpan, directorul O.J.T. Sălaj: „Probabil că pentru mulți cititori chiar numele de Boghiș e o noutate. Cu toate acestea, fiind deci, din păcate, mai puțin cunoscută, stațiunea nu înseamnă că este mai puțin interesantă din punct de vedere natural și de care dispune, și în principal mă gândesc la apa termală, excelentă mai ales în reumatism și ginecologie. Să nu mai vorbesc de nămolul de Stoboru, excepționalul nămol care se folosește de sute de ani, împachetările ce se fac cu el la Boghiș fiind deosebit de eficiente. Desigur, procedurile terapeutice sînt mult mai numeroase, între care și băile cu plante, ca și posibilitățile de agrement — există club, discotecă, jocuri mecanice, ca și bune locuri pentru... pescuit. Să mai amintim că stațiunea noastră are 420 de locuri permanente în hotel și case de odihnă, cu cele sezoniere trecînd peste 500, precum și un restaurant de categoria I cu 120 de locuri. Despre Bizușa, o altă stațiune sălăjană, din nefericire la fel de puțin cunoscută, poate cu un alt prilej”.

BAILE OLĂNEȘTI. Marin Nicolae, directorul stațiunii: „Olăneștii este una dintre stațiunile noastre apreciate pentru rezultatele deosebite în tratarea afecțiunilor renale și ale căilor urinare, precum și a afecțiunilor tubului digestiv și glandelor sale anexe. Pentru 1986, pregătim oaspeților noștri mai multe surprize plăcute. Este vorba de introducerea tratamentului cu Apilarnil, de noile izvoare recaptate care vor fi date în folosul pacienților, despre un... bar cu ape minerale pe care îl

vom deschide în holul hotelului care poartă numele stațiunii. N-am epuizat noutățile, dar mă gândesc că e bine ca o parte dintre ele să fie cunoscute chiar la fața locului!”

BUZIAȘ. Valeriu Truș, șeful oficiului de cazare: „Alături de terapia specifică bolilor cardio-vasculare — am numit astfel și profilul principal al stațiunii noastre — anul 1986 va înregistra și o diversificare a procedurilor, și am în vedere extinderea tratamentului cu Boicil-forte, apoi acupunctura, electropunctura și împachetările cu parafină, ca și o intensificare a curei profilactice și a gimnasticii medicale. Și în privința bazei materiale se vor remarca câteva binevenite noutăți. Astfel, pe lângă modernizarea și ridicarea confortului citorva vile, hotelul de categoria I „Buziaș”, care nu dispune de bază proprie de tratament, va fi legat printr-un tunel de hotelul „Parc”, favorizînd astfel accesul pacienților la baza de tratament și la restaurantul acestuia. De asemenea, se vor efectua lucrări de amenajare astfel încît la hotelurile „Timiș” și „Parc” — hotelului cu circuit deschis — să „ajungă” cite un izvor de apă minerală. În sfîrșit, vom înființa, la nivelul întreprinderii, o asociație de șah cu intenția de a se organiza în stațiune concursuri naționale ale acestei discipline sportive foarte mult îndrăgită de pacienții noștri și, desigur, nu numai de ei”.

MALNAȘ BĂI. Elena Bokor, șefa stațiunii: „La noi via, mai cu seamă, bolnavii care suferă de maladii ale tubului digestiv. Cu toate că Malnaș Băi este o stațiune mică (avem o capacitate de cazare de 172 locuri), eficiența factorilor ei curative se cunoaște de sute de ani, unul din izvoare — bunăoară, fiind renumit încă din secolul al XVII-lea. Vestea cea mai mare a anului viitor o constituie hotelul de categoria I, cu 120 de locuri, care urmează să fie dat în folosință. Începînd tot cu 1986, vila Ileana va beneficia de o bază proprie de tratament. Un lac amenajat lângă aceeași vilă va dispune și el de barci și hidrosciclete”.

MONEASA. Aurel Brad, directorul stațiunii: „Profilul de bază al stațiunii noastre îl alcătuiește tratamentul nevrozelor astenice. Totodată, Moneasa este solicitată, în egală măsură, așez zice, și pentru odihnă. În consecință, acestui profil și se înscriu și modernizarea și ridicarea adecvată a casei de vile, ca și pregătirea adecvată a casei de cultură, amenajarea unui lac și a unei picnicării ori dezvoltarea popasului turistic, din apropiere, prin instalarea a încă 15 caseuțe. În 1986, vom deschide și peștera „Grotă Ursului” care va căpăta cu acest prilej numele stațiunii în incinta căreia se găsește”.

Toate aceste date ne-au fost furnizate de amfitrioni la Sălaj Moldova unde, în luna octombrie, a avut loc acțiunea de contractări, pentru anul 1986, a bazei materiale. De bună seamă, și în celelalte stațiuni, pe care nu le-am pomenit, noutățile nu vor lipsi în anul care, iată, bate la... calendar. Am stăruit numai pe aceste amănunte de ultimă oră, fiindcă, la fel ca și în anii din urmă, revista noastră își va continua, și în 1986, prezentarea detaliată a stațiunilor noastre balneare. N-am amintit nimic despre preocuparea pentru îmbunătățirea serviciilor, pentru creșterea eficienței terapeutice, pentru o mai judicioasă folosire a bazei materiale, fiindcă toate acestea, pe lângă faptul că se sub-

stitue firească activității balneare, vor face însă și obiectul unor articole pe care le vom publica anul viitor.

MIHAI OGRINJI

ÎN MUNTELE DE SARE

Autocarele albastre, cu emblema O.N.T.-ului, încărcate cu sute de pacienți și turiști pătrund pe poarta Minei Troțuș și, aliniate în fața tunelului principal, așteaptă culoarea verde a semaforului. În câteva minute mașinile sînt „înghițite” de muntele de sare; șoferii experimentați conduc cu atenție prin galerii betonate și după circa 2 km opresc în fața „Sanatoriului subteran Salina”. Un adevărat templu al sănătății situat la 200 de metri sub pămînt, care impresionează prin originalitatea și valoarea deosebită a tratamentului. Acum un deceniu și jumătate minierii s-au retras din imensele galerii săpate de secole, punîndu-le la dispoziția medicinei și turismului. Salina de la Tirgu Ocna poate fi comparată cu renumitele grote Wieliczka și Inowrocław din Polonia, Schone Becker și Kluttert din R.F. Germania, Zalsen și Magdeburg din R.D. Germană, Béke-Barlong din Ungaria, Soltovino din U.R.S.S. și altele.

Pătrundem prin „poarta etanșată” a Sanatoriului însoțiți de Viorel Burducea, maestrul minier, care ne face o amplă prezentare asupra subteranului. Actuala destinație a edificiului de sub pămînt se bazează pe o îndelungată experiență. „Minierii din saline, ne spune ghidul nostru, nu se îmbolnăvesc de bronșită; cine „respîră” sarea în cantități optime dobîndește un plus de rezistență a organismului și i se îmbunătățește calitatea respirației”. Cantitățile imense de sare exploatare din săruntălele pămîntului au lăsat imense spații subterane, un adevărat labirint; pe pereții înalți straturile saline de diferite nuanțe „desenează” cele mai curioase figuri: întins pe o suprafață de circa 12.000 m² Sanatoriul se compartimentează într-o multitudine de saloane, creînd aspectul de galerii paralele principale, separate de stîlpi de sare — piliri —, avînd o greutate de peste 22 de tone fiecare. Unele „camere” sînt mobilate cu întregul inventar (paturi, mese, scaune etc.), altele sînt destinate proiecțiilor de filme, gimnasticii, popicării (în curînd se vor amenaja terenuri de volei și tenis) sau se transformă în săli de lectură etc. Atmosfera este plăcută, odihnitoare, peste tot îți apar noi curiozități, dar să nu uităm că de la intrarea în salină, prin respirație și întreaga ambianță, sîntem supuși și la un continuu și intens tratament.

Despre proprietățile Salinei și valoarea terapeutică a tratamentului, care se efectuează aici, ne vorbește dr. **Mihai Crainic**, medic coordonator, pe care îl rugăm să ne prezinte cîteva caracteristici ale originii Sanatoriului.

Microclimatul Salinei poate fi apreciat ca ușor răcoros (+13°C) în tot timpul anului, umiditatea este relativă (74—82%); aerul puternic ionizat, lipsit practic de alergeni, posedă un conținut ridicat de bioxid de carbon avînd o influență pozitivă asupra întregului organism. Marile suprafețe saline — pereții, tavanele și gramezile de droburi dispuse special — „produc” aerosolii de sare care se dispersează în tot Sanatoriul.

— Care sînt avantajele tratamentului în Salină?

— În condițiile subterane practicăm o formă de tratament simplă, activă, ieftină și nedureroasă. Este vorba de o cale naturală, fără medicație, cu rezultate durabile. Numărul mic de contraindicații recomandă din plin tratamentul subteran pentru un număr tot mai mare de afecțiuni. Menționez că bolile respiratorii reacționează deosebit de favorabil la „aeroterapie” de grotă efectuată în sezonul rece.

— Ce afecțiuni se tratează în Sanatoriul subteran?

— Absolut toți specialiștii, care au urmăriit valoarea terapeutică a curelor de Salină, sînt de acord că principala indicație o constituie astmul bronșic la copii și tineri. În Salină se aplică cu succes tratamentul pentru combaterea astmului bronșic și alergic, bronșitei cronice astmatice, bronșitei cronice simple, alergiei căilor respiratorii, sindromului de supra-solicitări și a altor afecțiuni. Mediul subteran nepoluat exercită o influență pozitivă și asupra omului sănătos, ducînd la creșterea rezistenței organismului și la îmbunătățirea substanțială a calității respirației.

— Ce alte recomandări le puteți face celor interesați?

— Tratamentul în grote subterane se impune tot mai mult în medicina modernă, el poate fi probat în vindecarea sau ameliorarea unor numeroase alte maladii avînd un caracter proflictic și reconfortant. Aerosolii din Salină au, în mare parte, o „compoziție” asemănătoare cu apa minerală de la Sălaj Moldova sau din alte localități, înlocuind-o în tratarea multor afecțiuni. Sîntem preocupați de perfecționarea întregii noastre activități medicale, care va fi însoțită — ne asigură organele din rețeaua turistică — și de largirea posibilităților de agrement în subteran.

Autocarele albastre urcă în serpentine, traversează cîteva „intersecții” și după înscunarea subterană iere suprafața. Acomodarea, după 4 ore de tratament sau vizitare în subteran, cu lumina, temperatura și aerul de la suprafață se face ușor, fără dificultate și complicații. Dincolo de tratamentul care urmează să-și dovedească eficacitatea, rămiîm impresionați de lumea de basm din adîncuri pe care o vei păstra în amintire pentru toată viața. La O.J.T.-Bacău, **Gicu Manolache**, directorul Oficiului, ne-a adus la cunoștință că în curînd, la Tirgu Ocna, în apropierea Salinei, va începe construcția unui hotel modern de mare capacitate. Numărul celor care vor putea să beneficieze de tratamentul din Salină (în prezent de 8.000 de persoane anual), va crește simțitor, pînă să depășească 12.000 de pacienți pe an. Circulația turistică, în această frumoasă zonă, bogată în obiective de interes istoric și cultural, va cunoaște și ea noi dimensiuni în concordanță cu cerințele și exigențele dezvoltării turismului românesc.

TRAIAN CARACIUC

1. Băile Tușnad la vremea zăpezii
2. Băile Herculane: Hotelul Diana
- 3-4. Sovate în două ipostaze...

Fotografii de NATALIA DUMITRU

UNA DIN MA
ALE PRE

Prof. dr. docent **Mircea Petrescu-Dimbovița**, personalitate proeminentă a vieții culturale românești, conduce de mai mulți ani Institutul de istorie și arheologie „A.D. Xenopol” din Iași. Stabilit în bătrâna cetate a Moldovei din anul 1949, a desfășurat mai întâi o activitate universitară, la catedra Facultății de istorie. A fost, în același timp, director al Muzeului de istorie, după care a trecut la Institutul de istorie și arheologie, unde a întâlnit o echipă de tineri cercetători decizi să contribuie la afirmarea, la Iași, a unei noi și valoroase școli de istorie națională. Din anul 1961 participă la cele mai importante lucrări arheologice consacrate culturii Cucuteni, îmbogățind cercetarea științifică a acestui fenomen artistic cu contribuții de referință. În toamna anului trecut s-a numărat printre organizatorii Colocviului internațional cu tema „Cultura Cucuteni în context european”, prilejuit de împlinirea unui secol de la epocala descoperire.

Am avut, așadar, suficiente motive pentru a-l solicita la o convorbire al cărui subiect nu putea fi altul decât această explozie de artă neolitică aflată în plină strălucire timp de aproape un mileniu peste o bună parte din teritoriul țării noastre.

— Am aniversat anul acesta împlinirea unui secol de la ziua în care arheologii ieșeni deschideau la Cucuteni un capitol plin de strălucire în cartea de istorie a României. Considerându-vă unul dintre reputații noștri oameni de știință care, începând din 1961 ați luat parte fără încetare la descifrarea tainelor încă nepătrunse ale acestei culturi, vă adresez rugămintea de a face o incursiune, lungă de un secol, pe dealul Cetățuia sau prin alte așezări din aceeași perioadă, însemnate cu harurile artistice ale omului neolitic.

— După cum este cunoscut, cultura Cucuteni reprezintă un aspect din neolitic, în strânsă legătură cu descoperirile de la Ariușd, în sud-estul Transilvaniei, și în Ucraina, la sud-vest de satul Tripolie. Împreună, formează marelui complex de ceramică pictată Cucuteni—Ariușd—Tripolie, din care aspectul Cucuteni, localizat pe o bună parte din teritoriul Moldovei și în nord-estul Munteniei, ocupă un loc deosebit de important. Realizările artistice de acest tip au fost semnalate pentru prima dată în anul 1884 de folcloristul ieșean Teodor Burada care, mergând spre Cotnari cu cercetări în domeniul creației populare, a aflat că pe cetățuia de la Cucuteni, nu departe de Cotnari, la o carieră de piatră, s-au descoperit vase ceramice, statuete și alte „lucruri vechi” care, datorită activității de extragere a pietrei, erau amenințate de o iminentă distrugere. Grație intervenției sale energice, cariera a fost închisă, iar obiectele găsite acolo, puse sub ocrotire, oferind profesorului Grigore Buțureanu și lui Nicolae Beldiceanu, cărora li s-au alăturat apoi și alți cercetători din Iași și București, prilejul ca în anul următor să înceapă primele sondaje la Cucuteni. Cei doi cărturari ieșeni au publicat destul de repede rezultatele cercetărilor lor, stîrnind un mare interes în rândul intelectualilor români. Citiva ani mai târziu, în 1889, comunicarea prezentată de Grigore Buțureanu la al X-lea Congres internațional de antropologie și științe preistorice de la Paris, la care a luat parte și Alexandru Odobescu, făcea cunoscută lumii întregi o stațiune neolitică din România.

— Unul dintre cunoscuții oameni de știință de la începutul acestui secol atras de mirajul artei cucuteniene a fost Hubert Schmidt. Aprecînd interesul cu care ați urmărit activitatea savantului german, vă

rog să vă referiți la rolul jucat de acesta în interpretarea științifică a materialului arheologic pe care l-a avut la dispoziție la Cucuteni.

— Hubert Schmidt venea în țara noastră după importante campanii arheologice efectuate în nordul Siriei și în Turkestan, unde a descoperit ceramică pictată. Interesul lui pentru studierea unui fenomen artistic asemănător, semnalat la Dunărea de Jos, era îndreptățit. El a întreprins în anii 1909—1910 cercetări de amploare atît pe dealul Cetățuia, cît și în așezarea din vale. Procedînd astfel, a reușit să urmărească în alternanță deal-vale dinamica acestor două stațiuni și să stabilească pentru prima dată, cu mare precizie, principalele etape ale culturii Cucuteni, pe care le-a numit A, A—B și B. Rodul campaniei sale în Moldova a fost publicarea, în anul 1932, a unei monografii celebre, care lansa ceramică pictată de tip Cucuteni în circuitul științific internațional.

Cercetările făcute în continuare de arheologii români, de soții Hortensia și Vladimir Dumitrescu, Silvia Marinescu-Bîlcu și de alții au adus contribuții deosebite de importante, adîncind și completînd periodicizarea stabilită de Hubert Schmidt, asupra căreia a revenit în ultima vreme cu studii de mare profunzime cercetătorul Anton Nitu.

— În 1961, arheologii ieșeni au reluat cercetările la Cucuteni, atît pe Cetățuia, cît și în așezarea din vale, de la Dimbul Morii. V-ați numărat printre „pionierii” acestei acțiuni care se întinde, iată, pe aproape un sfert de secol. Cît de departe s-a ajuns pînă în clipa de față cu reconstituirea climatului artistic din această perioadă și cu interpretarea dată creației reprezentanților ei?

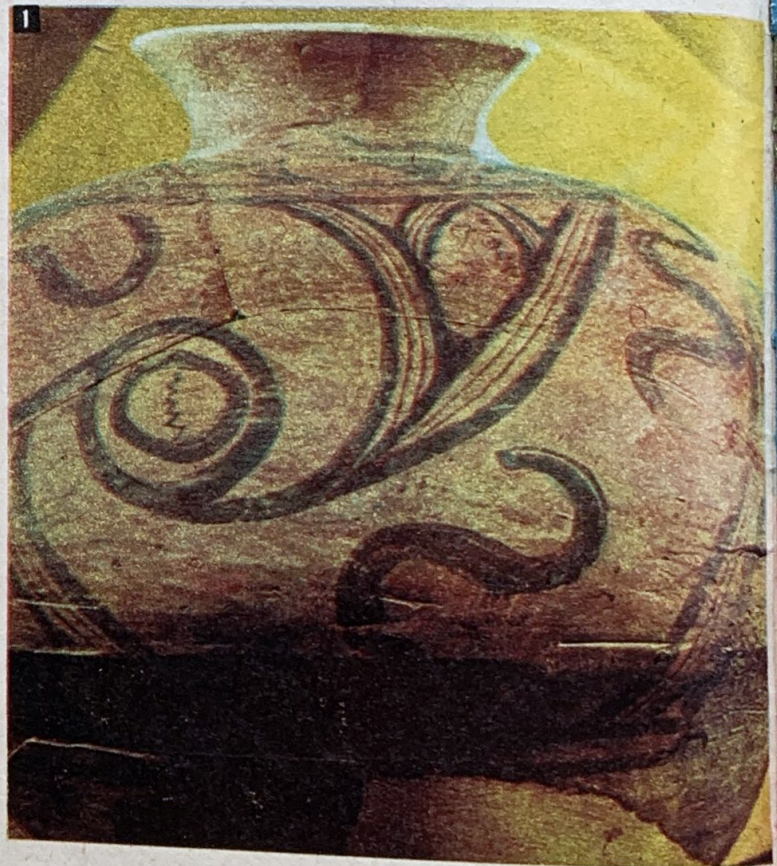
— Ați spus bine „reconstituire”, pentru că descoperirile românești au urmărit din capul locului să scoată la lumină și locuțele oamenilor care au creat această cultură; ne-a interesat, de asemenea, să verificăm, și în același timp să completăm, periodicizarea prin săpături în două așezări, să stabilim dinamica vieții lor, să apreciem cît mai exact conținutul fiecărei etape, comparîndu-l cu rezultatele altor cercetări, de pildă cu cele întreprinse de Șt. Cucuș la Piatra Neamț. De asemenea, cercetarea românească de la Cucuteni nu s-a limitat numai la epoca neolitică, ci a avut în vedere locuirea

omenească din paleolitic și în epoca feudală pentru că aici se poate vorbi, într-adevăr, de prezența neîntreruptă a omului pe o foarte îndelungată perioadă de timp: urme sporadice din paleolitic, marturii ale culturii Cris, din neoliticul timpuriu, apoi din perioada de trecere la cultura Cucuteni, mergînd mai departe, de la neolitic la epoca bronzului și la epoca fierului, la perioada geto-dacică, foarte bine reprezentată în această zonă (este suficient să menționăm mormîntul princiar de la Cu-

Transilvania și Ungaria, identificîndu-se în cultura Ariușd, cu tendințe de răspîndire către Europa Centrală.

— Am citit într-o revistă de specialitate că în China există o ceramică ale cărei motive ornamentale sînt asemănătoare motivelor cucuteniene.

— Este adevărat: manifestări de tipul culturii Cucuteni se regăsc în cultura Yang-Scho, încadrată de asemenea în neolitic. Într-unul dintre aspectele acestei culturi apar spirala și meandru, elemente

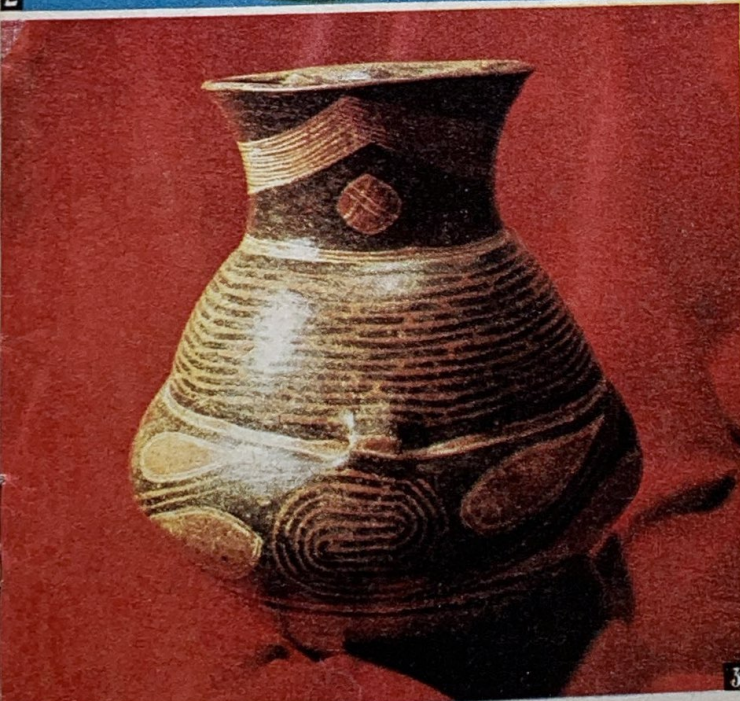
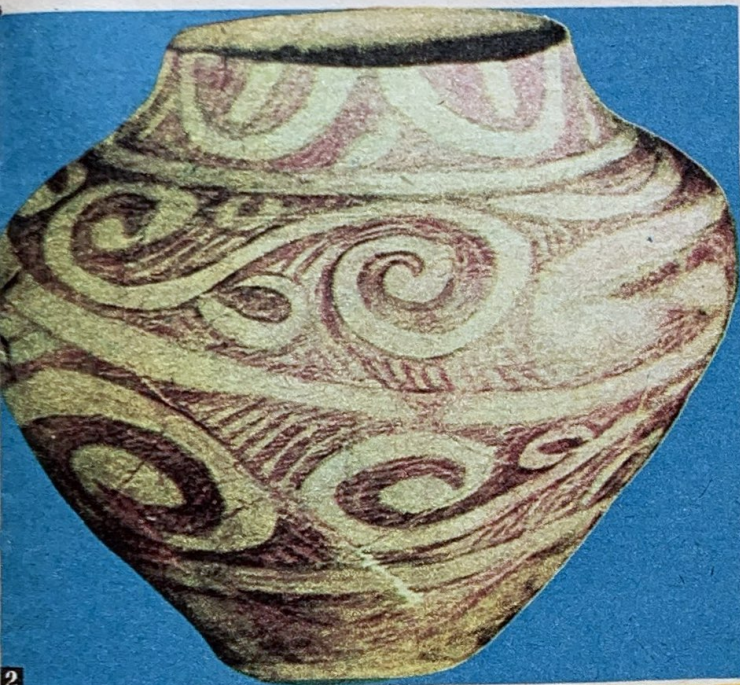
cuteni, astăzi conservat, precum și manifestări ale dacilor liberi, din secolele II—III e.n.), la începutul perioadei migrațiilor, deci la secolele IV—V și, în sfîrșit, la secolele VIII—X, ajungînd astfel în pragul feudalismului. Este, după cum se vede, o cercetare complexă, departe însă de a se fi încheiat. Cercetările de la Cucuteni și din alte părți ale Moldovei au îmbogățit cunoștințele noastre, atît despre interpretarea motivelor de pe vasele ceramice, cît și despre originea acestor ceramici, căutată tot mai mult către centrul Transilvaniei, în legătură directă cu influențe venite dinspre Orientul Apropiat și Anatolia, către Corint și Tesalia. De acolo, drumul ei se bifurcă, o parte îndreptîndu-se spre Bulgaria, o altă spre

ornamentale de bază ale artei cucuteniene. Nu ne putem gîndi la o răspîndire a culturii Cucuteni—Tripolie pînă în China sau invers. Probabil că undeva, în Asia Centrală, în Iran sau Irak, a existat un focar de unde anumite elemente au înaintat spre răsărit, iar altele spre apus. Sînt fenomene de convergență la distanță ce nu pot fi încă prea bine explicate. Nu este de mirare că în China, unde am conferențiat despre cultura Cucuteni, din șaizeci de membri ai Institutului de arheologie, pe care-l conduce un savant de mare notorietate, Xian Ai, jumătate se ocupă în special de ceramică pictată.

— Una dintre problemele care interesează tot mai multă lume, și nu neapărat din rîndurile specialiștilor, este modul de

CUCUTENI

TRĂIRILE CULTURII ÎN ISTORIA

dată a acestei culturi, stabilirea cronologiei ei. Cum se procedează, în cazul unor perioade atât de îndepărtate?

— În trecut, ne bazam pe așa-numita cronologie de contact, pe legăturile ce se stabileau între culturile Cucuteni și Gumelnița, între Gumelnița și Balcani, între Balcani și Orientul Apropiat ș.a.m.d. În felul acesta, prin contacte se putea ajunge la o cronologie. A intervenit metoda Carbonului 14, care a schimbat această dată, în sensul că a împins-o înapoi cu câteva sute de ani. Prin aplicarea ei, începuturile culturii Cucuteni coboară de pe la anul 2600 î.e.n., pe la 3400. În ultimul timp, specialiștii de peste hotare înclină nu către datările așa-zis convenționale, ci către datările calibrate ale acestei metode care înseamnă, de fapt, stabilirea unei distanțe și mai mari în timp. Bunăoară, faza Cucuteni A trebuie să înceapă de la 4200, epoca bronzului la 2700 și nu la 2200—2000 î.e.n.

— Mi se pare cel puțin în fel de importantă necesitatea stabilirii unor conexiuni între cultura Cucuteni și alte culturi strălucitoare ale preistoriei.

S-au studiat, și este bine că se procedează astfel, legăturile dintre Cucuteni și Gumelnița. Eugen Comșa de la București se ocupă în mod special de această problemă. Mai mult decât atât, s-au scos în evidență legăturile dintre ceramica cucuteniană cu decor adâncit și ceramica liniară din Europa Centrală. Tot în legătură cu această cultură, analiza comparativă pentru un spațiu mai larg din Europa și Orientul Apropiat a plasticii antropomorfe reprezentând zeita-mamă, născătoare de viață, a permis cercetătoarei Maria Gimbutas de la Universitatea din Los Angeles să demonstreze că substratul mitic al acestor reprezentări este mai vechi, din paleoliticul superior, adăugându-i-se noi elemente din neolitic, în legătura cu ciclul vieții și al morții. Este încă o dovadă a interesului deosebit, manifestat peste hotare, pentru descoperirile din spațiul nostru.

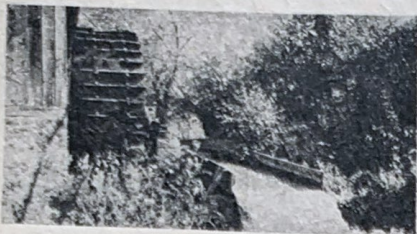
— Și, din câte știu, nu singura din ultimii ani.

— Analize fizico-chimice, efectuate în special în ultima vreme în laboratoarele din S.U.A., au precizat tehnica producerii ceramicii de Cucuteni, ba, mai mult, chiar și substanțele folosite pentru pictarea vaselor. Mergând mai departe, cercetătoarea Linda Ellis, de la Universitatea Harvard, a evidențiat într-o lucrare de o valoare remarcabilă implicațiile de ordin economic și demografic ale procesului pirotehnic, reflectate în creșterea populației, în stabilirea depozitelor de alimente și a centrelor de prelucrare a ceramicii. Specialiștii români, în primul rând cei de la laboratorul Complexului muzeistic din Piatra Neamț, au obținut, la rândul lor, rezul-

(Continuare în pag. 23)

Convorbire realizată de
NICOLAE DOCSĂNESCU

1. Vas mare, de provizii, Cucuteni A—B.
2. Vas cu decor policrom în două registre, Trușești, faza Cucuteni A.
3. Vas cu labirint, Cucuteni B.
4. Statuetă antropomorfă de la Drăgușeni, faza Cucuteni A.
5. Statuetă antropomorfă pictată. Ghelăești, faza Cucuteni A—B.

DRUMUL

„...De nu m-ar găsi unde sînt
neliniștea morii de vînt”.

L. Blaga

O pulbere albă îmbracă grinzile înalte, pereții, scărița ce duce pe podișorul ca o scenă, banca lungă din dreapta ușii. Toate sînt din lemn, iar lemnul e gălbui, mirosind încă a pădure. Mă aflu din nou la Maieru, în moara lui Vasile și a Clementinei Mădăraș și mă gîndesc cit de bine le șade împreună, izulul de făină și miresmei de arbori. Morarul e atârș, n-are timp de metafore, s-a dus să dea drumul la scoc și apoi să cerceteze năvala apelor pe paletelile roții care pufăie și dudule în ritmul unui cîntec vechi. Eu stau aici, în ceața mătăsoasă, și îmi pare că ascult însuși timpul măcinînd minunata, uitată, redescoperita poveste a morilor.

...Ar putea începe pe un cîmp, cu gestul împărătesc al semănătorului. Ar licări mai apoi în clipa solemnă a coacerii celei dintîi azime, așa cum a retrăit-o, ca pe un ritual, Marin Preda împreună cu Moromeții săi. Ca un templu, moara a stat la mijloc de drum între bobul de grîu și pîinea cea de toate zilele. Cîndva, a fost doar o rîșniță: o lespede scobită, pe care mina omului zdrobea din greu boabele, cu o piatră tare, rotundă, mai mică. Piestrei celei mici i s-a zis la noi **băiătruc**. Mișcările minii au fost ușurate de un minier, pînă cînd oamenii au descoperit într-o bună zi că apa poate să facă multe în locul brațelor lor. Ea a pornit să învîrtă o roată orizontală, legată de un butuc vertical, care punea la rîndul lui în mișcare piatra de măcinat, numită frumos, **alergătoare**. Astfel a apărut moara cu ciutură (din latinescul *cytola*), căreia i s-a mai zis „făcău” și „titirez”. Cerealele trebuiau adăpostite de intemperii, în vreme ce erau turnate în „coșul” de lemn, așa că li s-a înălțat anume, pe mal, o construcție din birne.

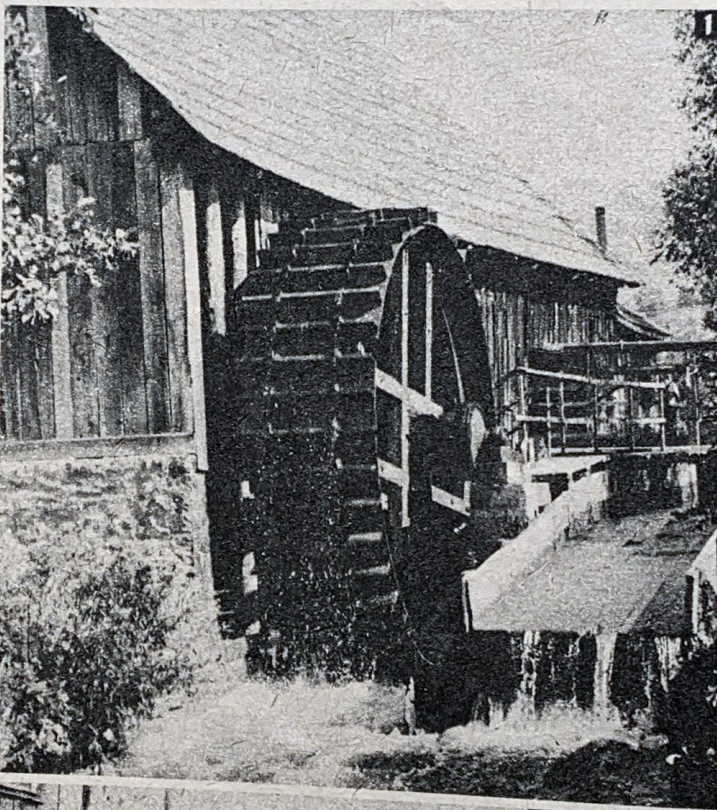
În Maieru sînt încă două mori în plină viață, dar ceașta e cea mai veche. Era clădită la 1858, iar morarul ei dintîi nu și-a pierdut nici el numele. Maiereni îl pomenesc și azi pe Partene, care a stat de veghe aici, pe malul Someșului, ca un ostaș al sacilor cu cereale și a cînstit și el cu gospodarii cite-un păhărel de rachiu, cum face acum baciul Vasile Mădăraș. Și dacă tot am pornit pe urmele adevărului istoric, atunci se cuvine spus că, de drept, morărița din vremea noastră a fost mai întîi Clementina. Moara i-au dat-o zestre părinții ei, Iacob și Lucreția Grapa, care tot cu morărițul s-au îndeletnicit, iar acum s-au retras să-și macine amintirile într-o casă din apropiere, în satul Anișe. Rosturile morii — care a primit strale din lemn nou și trainic — în 1952 — le-a știut din fir-a păr Clementina Mădăraș și i-a învățat și pe alesul ei, pe baciul Vasile, într-o viață dăruită cu doi copii ce le-au sporit neamul cu șase nepoți. Între ei, Clementina cea mică stă deocamdată de fustele bunicii, zburdînd prin moară precum cuvintele unei ghicitori.

„...Fița-fița/ Cotofîța./ Pe la nari/ Cu luminări./ Pe la pîntece/ Cu descîntece”. Cîte întrebări și răspunsuri hitre n-a gasit înțelepciunea populară ca să-și descrie instalația și mestesugul, pe care tot ea le-a născocit? Roțile morii sînt „Două fete/ Una toată ziua se spală./ Și totdeauna e murdară/ Alta nu se spală niciodată/ Și tot e mîndră și frumoasă”. Boabele intrînd la măcinat au primit și ele chip alegoric: „Sute nesutite/ Mii nesocotite/ Merg la judele./ Să-și schimbe numele”. Moara întreagă este aci asemanată

cu „o casă încheiată, pe mare aruncată”, aci cu o „rață cu talpa pe apă”, personificările trecînd printr-o mulțime de metaforoză, între care și hazlia „Baba Rada stă-n pîriu/ Scufundată pîn-la briu/ Și manîncă saci cu grîu”. De la moară au pornit atîtea vorbe devenite axiome lingvistice — a da apă la moară, a ține rîndul ca la moară, a turu ca o moară strîcată — atîtea proverbe care și-au extins tilcul asupra faptelor ori însușirilor omenesti: Moara cînd stă, atunci se sfărîmă; Moara bună macină orice; Moara nu macină, pînă nu o ungi la fus. Astfel de fru-

museți care trec pragul simplelor nescimate folclorice și pătrund pînă la rădăcina firii, copiii le află uneori de la un profesor ori de la o bunică rămași cu sufletul în lumea satului. Dar, mă întreb, cîți dintre micii orășeni cunosc, asemeni copilului ce avea să scrie mai tîrziu „Mirabila sămînță”, fericirea de a intra „despoidat de vesminte”, „în cada de grîu/scufundat pîn’ la gură în boabe de aur”? Cîți dintre ei sînt duși anume să vadă cu ochii lor „o moară adevărată”?

Sus, pe podișor, coșul de alimentare, în care morărița a turnat grîu, seamănă cu o

mică piramidă răsturnată. Ca într-un ceas cu nisip, boabele se scurg încet într-un căuș, pe urmă tot mai repede, pînă cînd un clopoțel dă de veste că piatra așteaptă altă porție la măcinat. Șuvoi alb, făina vine pe-un mic igheab ce se cheamă pe-aci fărîniță.

...Nu-i greu de recunoscut originea latină a cuvîntului — romanii ziceau *farina* făinei de grîu și *far* grîului gol, dar și făinei pentru ritualuri. Din latină am moștenit cuvintele moară de la *mola*, morar — de la *molinarium* și chiar molar, dintele care, de fapt rîșnește și el ca o minusculă și puternică moară! După ce romanii au cucerit Dacia, moara de apă, cunoscută în spațiul mediteranean, încă de dinaintea erei noastre, și-a făcut apariția și s-a împămîntenit trainic aici, pe meleagurile Carpaților și Mării, ale Dunării, Someșului, Oltului, Mureșului și altor riuri gata să slujească minților ingenioase. Moara cu ciutură s-a perfecționat, roata ei orizontală a fost înlocuită cu cea verticală, asupra căreia apa cădea cu mult mai mare putere, ajutînd „alergătorea” să macine mai repede și mai mărunț. În istoria morilor rămănești, fiecare ținut, fie-

MORILOR

care sat are de adus o cronică aparte, cu întâmplările și destinele lor omenești. La 1774 — consemnează Valer Butură în „Etnografia poporului român” — puteau fi găsite numai în patru comune din Apusenii (Cimpenii Bistra, Arieșul Mare și Arieșul Mic) 93 de mori cu ciutura. Un urbariu mai vechi, de la 1600, menționa 46 de mori în depresiunea Beiusului, iar un altul, din 1632, 60 de mori în Țara Făgărașului. Au existat și mori acționate de animale, de cai și măgari, mai ales în regiunile cu ape mai frivare și ne putem în-

chipii peisajul Bucureștilor, de la sfârșitul veacului XVIII, cu asemenea construcții pitorești, între care trei se aflau „lângă cișmeaua lui Mavrogheni” și alte 14 pe lângă minăstirile ce se înălțau pe atunci în urbea Dimboviței. La aceeași epocă, în anii de mare foamete 1794—1795, se povesteste că, prin părțile Dobrogei, morarii boierești nu se învoldau să le macine țărănilor decât dacă aceștia făceau dever circiumii boierești cu câte 4—5 ocale cu vin. Tot pe cerul dobrogean, Nicolae Iorga vedea profilându-se, la Tulcea, „o golgotă

de mori” — mori de vânt, despre care lă-sau mărturie și celebrul H.C. Andersen în călătoria sa de la 1841, francezul F. Kacher de Perthes, în 1853, germanul F. Konitz, pe la 1880, an din care data construcția unei mori cu 12 aripi de pinză, ce le reținea mai apoi atenția, undeva lângă Mangalia, și lui Gala Galaction și pictorului Gheroghe Petrașcu, locurile, pînă în satul 2 Mai, fiind la acea epocă „marcate” din kilometru în kilometru cu asemenea instalații. Harul tehnicii noastre populare a cuprins și moara plutitoare, despre care

povestea cronicarul turc Evlia Celebi, în secolul al XVII-lea consemnând 70—80 de construcții numai pe Dunăre, ancorate la maluri cu funii uriașe din curpeni de viță sălbatică și avind pietre de măcinat ce puteau fi trase cu greu de trei perechi de bivoli. Asemenea mori erau văzute, pe la 1759, de solul polon Iosif Podoski, pe Prut, ele existind ca un fapt obișnuit nu numai pe Olt și Mureș, dar și pe Timiș și pe Siretul evocat într-o neuitată proză sadoveniană...

Baciul Vasile Mădărau e om virtos, măsurat la gest și la vorbă, ascundind însă în ochii ca două mărgelate albastre notan de povești adevărate, depănate la vreme de zi și de seară. Îmi spune că toate-s la moară ca și în alte lucrări ale omului, după minte și pricepere și că treburile mai grele ar fi tăiatul pietrei și dezghețatul apei, cînd gerul mai împietrește Someșul. Se uită la sacii clădiți în așteptare, la banca ce-a auzit multe de cînd maiere-nii se tot adună aici, nu numai să-și macine grăunțele, ci și să vegheze prunele descintate în cazanul de aramă pentru țuică, așezat în spatele morii, dar cu fața la bucuriile sărbătorilor. Afară, pe podețul ce trece jghebul, poți să vezi mereu copii și tineri și virșnici, trecînd pe malul cu prundis, unde Someșul își despletete șuvițele cristaline. Stau și eu pe podeț, cu ochii la culmile pline de păduri și mă bucur să descopăr aievea vorba „se adună lume ca la moară”.

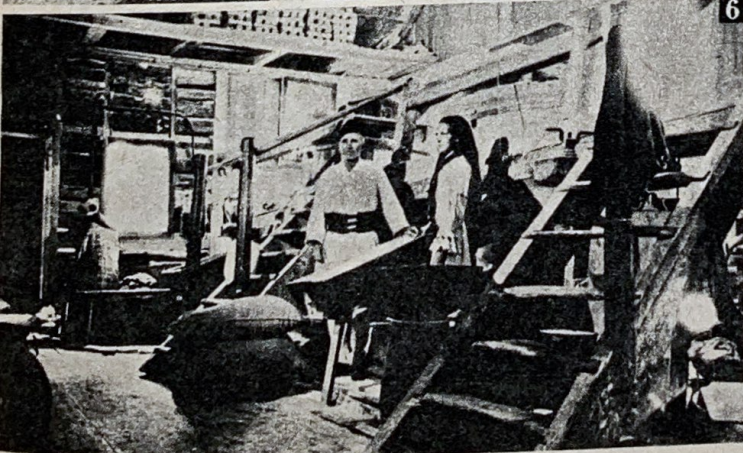
Și mă gîndesc iarăși la Eminescu, la acea pagină din „Geniu pustiu”, în care Mureșul ținea pe apa lui o moară „cu roțile ei asurzitoare, ce se legănau ca doi balauri negri, scaldîndu-și oasele de lemn mucegăit în apa albită de spume a riului”. În drumurile de-a lungul și de-a latul țării, poetul n-a putut să nu ajungă și în asemenea locuri, cu „mulțimea de oameni ce veneau cu sacii la măcinat, aducînd totodată fiecare din ei cite o comoară de istorii, de povești, de noutăți, astfel încît podul moarei era mai mult o piață de țîrg decît strașina unei case”. El ne-a atras primul atenția că moara — poate ca și fîntina — este, în fond, o agoră românească, deschisă oricui spre luare aminte și învățătură: „Adeseori, neștiut de nimeni, ședeam și eu pe un sac de făină, cu luleaua aprinsă și cu palaria lăsată pe ochi, în chicotele fetelor, în poveștile bătrînilor, în înjurăturile bărbaților, în scîrșitura amorțită, însă dulce a unei vioare vechi, pe care un țigan bătrîn o făcea să rasune cînd vesel, cînd plîns”.

Pe aici, prin Bistrița-Năsăud, am ascultat cîntecul roților de moară și la Zagra, la Singeorz, la Șant. Dar aceste drumuri, ieșind din apă și din pămînt laolaltă cu datina și cu prezentul, sînt mult mai lungi, sînt cit țara. Morile vor trăi, cele care sînt, vor renaște altele, cum ni-i na-dedea, căci moara, sub steaua cu noroc, va exista atîta timp cît există pinea.

ANDA RAICU

1. Cu grîu curat...
2. ...„Roata morii se-nvirtește...”
3. Apa, prietena morarului!
4. Moară părăsită pe Valea Ampoiului
5. Moară din Sălcuia (autorul fotografiei este etnograful francez H. Piganiol — colecția Valer Butură)
6. La „fărință”
7. Baba Rada stă-n piriu...

Fotografii de AL. GHEMEȘ și P. CLEMENT

AMEFITRION

«ULCOSILVANILUL»

Baile Felix, 1-6 octombrie 1985. Simpozionul internațional „Progrese în fiziopatologia și tratamentul ulcerului gastric și duodenal”, prima manifestare medicală în acest domeniu din țara noastră.

În urma cu un an, dr. Ioan Pușcas se adresa forurilor competente și factorilor de decizie cu propunerea de a se ține o dezbateri de largă respirație privind mecanismele intime ale producerii ulcerelor și totodată o confruntare între diferitele tipuri și metode de tratare a acestor maladii, mai frecvente ca oricând în lumea modernă. Nu puțin au fost cei care, la început, s-au arătat sceptici, argumentând că proiectata manifestare nu-i inclusă din timp în programele internaționale și, deci, mulți din specialiștii marilor școli medicale nu vor putea veni: în al doilea rând, era vorba de posibilitățile reduse ale colectivului de medici din Șimleu Silvaniei de a organiza un simpozion de anvergură. Increderea de care se bucura dr. I. Pușcas în fața forurilor de partid și de stat din județul Salaj, puternica-i personalitate și puterea de muncă recunoscută în rândul oamenilor de știință au fost determinanti în hotărârea de a sprijini această curajoasă inițiativă. Așa se face că printr-o organizație au fost Academia de Științe Medicale a R.S.R., Uniunea Societăților Medicale - Filialele Bihor și Salaj și Centrul European de Cercetări Medicale Aplicative: totul, sub patronajul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie.

Toate premisele unei reușite depline existau. Mai rămăneau... participanții. Și de această dată, numele doctorului Ioan Pușcas a deschis numeroase uși. Cunoscut și apreciat la nenumărate congrese și întâlniri de specialitate din întreaga lume, medicul român n-a precupețit nici hirtie, nici telefoane pentru a-și convinge colegii de peste mari și țări să-și facă o fereastră de o săptămână și să vină într-una din cele mai frumoase stațiuni românești, într-o superbă toamnă transilvană... Și când, astă vară, au început să sosească, pe adresa Comitetului de organizare, confirmările de participare, din partea unor personalități binecunoscute în familia gastroenterologiei, a dispărut orice îndoială. Au fost cazuri când unii invitați anunțau că pot sta doar 2-3 zile, fiind programați la alte manifestări, dar (în neapărată să se confrunte cu „echipa Ulcosilvanilului”: în alte situații, viitorii participanți informau că pregătesc referate sau comunicări speciale, complet noi, în urma cercetărilor de ultimă oră, în domeniul respectiv. În ceea ce privește participarea românească, au răspuns prompt toate centrele medicale universitare și numeroase colective din unități spitalicești de profil.

Am făcut această lungă introducere pentru că numai așa se va înțelege cum de simpozionul de la Baile Felix a fost unanim apreciat. La pregătirea lui s-a muncit enorm dar numai cine a fost direct implicat știe, pentru că e un travaliu anonim și de durată, ale cărui rezultate s-au văzut mult mai târziu, adică în zilele de 1-6 octombrie. Și tocmai datorită acestei minuțioase pregătiri, lucrările simpozionului au decurs ca un ceasornic, dincolo de nivelul științific al dezbaterilor, la care ne vom opri, pe larg, cu ajutorul opiniilor citoriva din marcanții oaspeți, e de remarcat aportul gazdelor la reușita reuniunii internaționale, prima de acest fel în România. De la translatori și ghizi la servicii hoteliere și programe culturale-artistice și de agrement, întregul mecanism a funcționat perfect, străinii având astfel probată încă o dată binecunoscuta ospitalitate românească. Ei au putut admira câteva din frumusețile acestui colț de țară (Peștera Urșilor, Stina de Vale), folclorul transilvan și valoarea Orchestrei simfonice

din Oradea, într-un concert extraordinar. Mai mult, în ziua deschiderii lucrării, participanții au găsit în mapele oferite un voluminos tom cu toate rezumatele viitoarelor comunicări, în limba engleză: cartea era menită să devină un important instrument de lucru și totodată un document al stadiului la care a ajuns actualmente gastroenterologia pe plan mondial.

Timp de 6 zile, au fost prezentate și discutate peste 300 comunicări științifice, sub forma conferințelor și a sesiunilor poster. La ele au participat 96 specialiști străini, din 19 țări (printre care Anglia, R.F.G., Japonia, Suedia, Polonia, S.U.A., Egipt, Ungaria), și peste 150 români. Tematica simpozionului a fost împărțită pe secțiuni: meca-

sul tehnic din ultimii ani. Și un fapt inedit, dr. Ioan Pușcas l-a invitat expres pe medicul-inventator Mihai Daniilă și Ioan Mogos, pentru a-și prezenta rezultatele cercetărilor în domeniul depistării și tratamentului cancerului (în primul rând tipurile gastrice), cu aparatul și medicamente originale românești (asupra acestui subiect, vom reveni în numerele viitoare).

Opiniile oamenilor de specialitate sînt, în acest sens, revelatoare și ele se constituie în mărturie peste vreme, despre acest prestigios simpozion internațional. Profesorul dr. J. Myren (Norvegia): „Cauzele apariției ulcerelor sînt multiple și nu se cunosc toate modalitățile de prevenire și tratament. De aceea, întîlnirea dintre diverse școli și

se datorește, în special, teoriilor puse în discuție de doctorul Pușcas. Tratamentul cu „Ulcosilvanil” este ieftin și rapid, ceea ce poate interesa deopotrivă pe medic și pacient. După acest simpozion se întrevăd mari progrese pentru gastroenterologie”, unei numeroase delegații, prof. dr. Shigeru Asaki a ținut să precizeze: „Sînt încîntat de ținuta științifică a simpozionului. Am conștientizat marele progres românesc în endoscopie și tratamentul ulcerelor cu ajutorul noului medicament inventat de dr. Pușcas. Îl vom experimenta și noi. Sînt fericit că am „descoperit”, cu această ocazie, pe români și țara lor minunată. De aceea, îmi pare rău că nu am adus-o și pe soția mea, dar cu siguranță voi reveni pe aceste meleaguri, cu un popor atît de cald și iubitor”. Medicii americani S. Szabo și A. Raza, de la „Harward Medical School”, au ținut o comunicare de mare interes, dar cînd l-am felicitat pe profesorul S. Szabo mi-a replicat: „Felicitări românilor! Simpozionul a fost una din cele mai bine organizate manifestări științifice la care am participat pînă acum. S-au discutat cele mai acute probleme de specialitate, s-au propus teme noi de cercetare și terapii pentru viitor. M-a impresionat numărul mare de comunicări românești. Stațiunea Baile Felix e un loc minunat, cu dotări moderne, și a fost o idee inspirată să ne întîlnim aici. Programul social ce ni s-a rezervat a întrecut orice așteptări”. Chimistul prof. dr. Durant Graham, din Londra, este creatorul „Tagametului”, unul dintre cele mai apreciate medicamente antiulceroase, la ora actuală: „Știam că „Ulcosilvanilul” are bune rezultate în terapie, de aceea am urmarit cu mare atenție expunerile doctorului Pușcas și am participat la discuții. Ni se propune un foarte interesant mecanism de vindecare; pare mult mai selectiv decît alte medicamente în anihilarea anhidrazei carbonice. Admir sincer munca de cercetare a echipei de specialiști din Șimleu Silvaniei, oraș mic dar avînd astăzi o faimă mare!”

„Am fost pacientul doctorului Pușcas”, scriam, în urmă cu 9 ani, un amplu reportaj în coloanele revistei noastre. Am devenit prieteni și ne-am văzut de nenumărate ori, cînd el trecea prin București îndreptîndu-se spre alte țări, ca participant la diverse colloquii, congrese, simpozoane internaționale. La Șimleu n-am mai fost, deoarece tratamentul făcut atunci, timp de aproape 3 săptămîni, n-a mai trebuit repetat. Acum, îl rog să-mi spună cîteva cuvinte ca încheiere pentru actualul reportaj. Îmi răspunde grăbit, mereu solicitat de zeci de probleme, el fiind motorul care a pus în mișcare și a susținut întreaga manifestare de la Baile Felix: „Scris ce-ai văzut și ai auzit. Cert este că după 15 ani de cercetări și experiențe, și după ce s-au vindecat peste o sută de mii de bolnavi, avem o experiență de care s-au convins și cei mai sceptici. Sînt fericit că acest simpozion internațional a marcat o nouă afirmare a școlii medicale românești. De aceea, trebuie să mulțumim, tuturor celor care n-au precupețit nici un efort pentru ca „Ulcosilvanilul” să păsească astăzi în lume cu fruntea sus. Sînt fericit!”

VALENTIN HOSSU-LONGIN

1 De la stînga la dreapta: A. Garner (Anglia), Gy. Mozsik (Ungaria), I. Pușcas (România), S. Szabo (S.U.A.), G. Buzaș (România)

2 Prof. dr. J. Myren (Norvegia)
3 Dr. Ioan Pușcas la tribuna simpozionului

nisme biochimice ale secreției acide normale și patologice; hormoni gastrointestinali; mecanisme protective; fiziopatologie; endoscopie. Această tematică a permis să fie cuprinse în dezbateri toate aspectele importante cu care se confruntă astăzi domeniul investigat. Un accent deosebit s-a pus pe probleme de terapie, context în care au fost discutate diferitele modalități de tratament medical și chirurgical al ulcerelor gastro-duodenale. O mențiune specială pentru secțiunea de endoscopie (unde un aport major l-a avut „școala din Șimleu”), relevîndu-se importanța deosebită a acestei explorări în stabilirea diagnosticului, dar și posibilitățile utilizării endoscopiei în cercetarea curentă și tratamentul unor afecțiuni eso-gastroduodenale, reliefîndu-se progre-

grupe de cercetare este binevenită și s-au conturat idei și posibilități noi pentru viitor. „Ulcosilvanilul” produs și lansat de dr. Pușcas este un inhibitor foarte important pentru oprirea acidității și secreției gastrice, ducînd la o rapidă vindecare a ulcerului. Ideea de a folosi inhibitorii anhidrazei carbonice nu este nouă, dar nu a putut fi aplicată pe scară largă datorită unor efecte secundare. Eforturile medicului român au dus cercetările mai departe și vedem astăzi că aceste efecte sînt minime față de beneficiul major al tratamentului. Este o experiență mai mult decît încurajatoare și trebuie urmată și de alți specialiști”. Profesorul dr. A. Bennett, din Londra, are lucrări de prestigiu în gastroenterologie și cancer: „Actuala dezbateri științifică este de un înalt nivel și

VIN MASCATII

În 1973, Francisc Nistor — pe atunci director al Muzeului municipal din Sighetu Marmăției — tipărea albumul „Măștile populare și jocurile cu măști din Maramureș”, lucrare de referință pentru o cîine studiază polivalența etnofolclorului acestui nord de țară. Era perioada, în urmă cu un deceniu și jumătate, cînd prindea contur faimoasa colecție de măști a muzeului și-și derula întiaie ediții „Festivalul datinilor și obiceiurilor laice de iarnă” din Sighet, ajuns astăzi în calendarul marilor sărbători tradiționale românești. Și albumul, și colecția, și festivalul își trag substanța din străvechi obiceiuri ale sfîrșitului și începutului de an, în care se îmbină armonios fastuosul și ceremonialul, ineditul și exuberanța, originalul și veselia atotcuprinzătoare.

...În acest Maramureș istoric, ținut prin excelență muntos, cu văi voievoodate și sate risipite pe înălțimi, pînă în streșina pădurii, s-a constituit de-a lungul timpului, într-o cvasi izolare, o comunitate cu tradiții ce se pierd în negura vremurilor. Maramureșenii sînt prin excelență harnici și ospitalieri, păstrînd cu sfințenie limba, portul, dansurile, ocupațiile și obiceiurile strămoșești. Din această statornicie avem și astăzi porțile sculptate și bisericile de lemn, horele duminicale și nunțile de trei zile, ceramica dacică nesmăltuită și neasemuita săptămîină dinaintea Anului Nou, cu un cortegiu de manifestări populare la care iau parte toți membrii colectivității; și-i o vorbă bătrînească: la colinde și măști doar pruncii din leagăn dorm...

Aceste sărbători consemnează încheierea unei perioade de timp calendaristic și de muncă și începutul alteia, împărțire legată de ideea morții și învierii Soarelui, cultul solar fiind o reminiscență a mitologiei păgine pe care s-a grefat religia creștină, ajungîndu-se la o îmbinare originală și de mare vitalitate în timp. Aceste obiceiuri impresionează prin darul lor de a ne transpune într-o lume imaginară, unde fiecare lucru, fiecare gest sau cuvînt are o semnificație aparte, se transformă, încetează de a mai fi ceea ce pare. Ea oglindește cea mai umană înfrățire între om, animal, pămînt și cer, fiind patrunșă de credință, dorință și speranță. Aici geniul creator al poporului a dovedit încă o dată ingeniozitate, fantezie, simț artistic, creativitate.

Din tot alaiul sărbătorilor de iarnă, măștile și jocurile cu măști reprezintă un ansamblu ceremonial cu valoare de simbol în arta populară maramureșană. Iată ce spunea artistul plastic Gheza Vida, în prefața la albumul amintit: „Măiestria creatorilor maramureșeni este uimitoare prin invenția neobosită în cadrul unor tipare date, prin felul cum reușesc să le armonizeze din materiale diverse. Structuri unitare, de o rară și uneori violentă expresivitate, fără a fi tipătoare. În acest chip, materialele sînt transfigurate și asamblate în raporturi noi, rezultatul fiind transferul pe care-l reprezintă masca, cu aspect de cele mai multe ori apotropaic. Cum sensurile de cult s-au estompat (puțin fi însă distinse urmele unei gândiri mistice), accentul se mută pe spectacolul burlesc, expresia unui optimism vital, măștile funcționînd în cadrul unor procesiuni cu caracter de carnaval”.

„Vin mascații!” se aude din deal în deal, dintr-un capăt al satului pînă-n celălalt, de dimineața pînă seara. Ceata de flăcăi deghezați și travestiți (schimbarea integrală a înfățișării fizice cu ajutorul măștilor, costumelor sau schimbarea parțială a caracterelor fizionomice prin machiaj, măști de obraz și maschete) umblă din

casă în casă, intră în curțile oamenilor, își „joacă” rolul în plină stradă, fugăresc trocătorii, spre spaima și hazul tuturor! Poartă măști animaliere, demoniace sau umane, în funcție de rolul pe care-l au în „joc”: jocol caprei, jocol ursului și teatrul popular.

În jocol caprei ritualul are la origini simbolul caprei albe protectoare a casei-toriei și al caprei negre — fertilitatea telurică. Din mitologie în „spectacolul” actual e cale lungă, dar a rămas dorința de bine, de a provoca buna dispoziție și a urii gazdelor ferire, sănătate, belșug și a urii multii! Personajele principale sînt: Ciobanul, Tișanul, Dracii și Capra. Între ele are loc un lung dialog în versuri, cu gesturi și pantomime dintre cele mai hazlii; la sfîrșit, ceata primește daruri: nuci, mere, colaci, bani.

Jocol ursului are o arie de răspîndire mai mică (în special în satele de înălțime), simbolizînd viața liberă în mijlocul naturii, în care oamenii prind „puterea ursului”. Ceremonialul cu Ursul, Vestitorul, Dobașul — cel cu „doba” sau toba și doi-trei Draci, aceștia avînd rol de figurăție, însoțind ceata cu zgomote infernale provocate din clopoței și tălângi) nu are reguli precise, „ursul” avînd libertatea să introducă în joc ce-i trece prin minte pentru a face asistența să ridă.

Teatrul popular cel mai complex este „Vilfaimul”, o dramă ceremonială reprezentînd mitul „nașterii”: „Solștiul de iarnă, spunea etnologul Francisc Nistor, renașterea naturii, a marcat și în antichitate organizarea unor grandioase serbări populare. De altfel, „misterul nașterii” a fost sărbătorit din vremuri străvechi de către poporul român”. În acest grandios spectacol maramureșan „joacă” ciobani-moși, craii de la răsărit, judecătorul, ostașii romani, învățați, draci, și „Doamna Moarte”, singura mască feminină din sărbătorile de iarnă. Spre deosebire de celelalte „jocuri”, Vilfaimul se organizează de către bărbați de vîrstă medie, deoarece implică un text mai lung și riguros împărțit personajelor, cu o „regie” destul de complicată. Spectacolul se dă în curțile mai mari sau pe stradă, cu cit mai mulți privitori; e plin de grandoare și pitoresc, măștile demoniace întretîind o atmosferă de mister plin de... haz!

„Vin mascații!” e strigătul de bucurie, în plină iarnă geroasă, cu nămeți de zăpadă cit casa, în satele maramureșene, unde sărbătorile sfîrșitului și începutului de an pun casa omului sub semnul augurilor...

...De aproape două decenii, la Sighetu Marmăției se organizează în fiecare decembrie „Festivalul datinilor și obiceiurilor laice de iarnă”, amplă manifestare populară, care întretine și perpetuează, în contextul culturii și civilizației moderne, cele mai frumoase tradiții maramureșene.

VALENTIN HOSSU-LONGIN

- 1 „Ursul” cu tălângi
- 2 Zimbiți vâ roși
- 3 „Moșuții” din Rozavlea
- 4 Lingă sania cu bouleni

Fotografii de AUREL TONCOGLAZ
ALEXANDRU GHEMES
IULIU POP

JOCURI A IN TARA

Nu degeaba i se zicea acestui ținut din inima Moldovei, așezat între Siret și Ceahlău, încă din vechime, țară, recunoscându-i-se configurația aparte. De natură economică și strategică la început, această marcă înconfundabilă mai poate fi regăsită azi — excluzând, firește, peisajul și marile monumente de arhitectură medievală — doar în folclorul nemțean, unul dintre cele mai bogate, mai vii și mai puternic individualizate din toată Moldova. Neamțul a fost un ținut de răzeși, țărani liberi, gospodari și, la nevoie, buni luptători, care alcătuiau redutabile corpuri de arcași și pedestrași în „oastea țării”, încă din vremea alcătuirii Moldovei ca stat feudal de sine stătător. Fieînd niciodată cu totul copleșiți de sărăcie sau de pierderea libertății, țărani nemțeni au fost dintotdeauna bucuroși de oaspeți, și mai bucuroși de petreceri vesele, cu vorbă multă, în care avea mare trecere snoava cit mai plină de sevă. Nu întâmplător, ținutul l-a dat pe cel mai mare și mai hazliu povestitor popular al românilor, Ion Creangă. Și poate, iarăși, nu întâmplător, cel mai vestit meșter contemporan de măști grotesci, menite să stirnească risul, tot în Neamț trăiește: Neculai Popa din Tirpești.

Tradițional, măștile erau folosite pentru marile sărbători ale iernii. De fapt, între 24 decembrie și 7 ianuarie, satul românesc, în general, și cel nemțean, în special, sînt într-o continuă petrecere. Alături de mascați, colindă ulițele, stîrînd voia bună, cetele colindătorilor, care fac să răsune clopoței, lungile bice de cînepă cu pocnet grozav, buhaiul (un burduf de piele, cu fire de păr din coadă de cal, ale cărui vibrații amintesc mugetul cerbului), fluierele și tamburinele. Au loc, tot acuma, spectacole de teatru folcloric în care apar personaje mitologice și istorice lîngă cele din lumea satului. Culorile sînt multe și bogate, pentru a compensa monotonia, altminteri fermecătoare, a imaculatelor zăpezi ce troienesc casele și pentru a aminti exuberanta paletă a verii. E vremea veseliei, a ospetelor îmbelșugate, a alungării grijiilor din anul ce-a trecut și a întăririi nădejilor pentru anul care vine...

Din Marele Alai, care cutreieră la vremea ninsorilor dintre ani satele nemțene, noi am ținut doar cîteva cete. Iată-le:

• URȘII din satul **Cuejdii**, comuna **Gircina**, la vreo 13 km de **Piatra Neamț**. Sînt dintre cele mai vesele măști, decorate cu panglici colorate și flori de hîrtie creponată. Blănurile sînt de oaie, dar măiestria interpreților va face indubitabilă asemănarea cu ursul, prin mersul greoi, clătinarea capului, mormăitul. Se joacă ținînd un **hadarag** (ciomag noduros

și se strigă versuri vesele, din care se înțelege că, pînă la urma, urșii vor trebui cinstiți cu tradiționalele sarmale și vin, ba chiar și cu ceva... parale! („După mine, măi Martine/ Că te-o ține tata bine/ Cu sarmale și cu piine/ Joacă, joacă ușurel/ Că vom bea și-un pahărel/ Joacă, joacă

În general, ursul este printre cele mai „jucate” animale la aceste sărbători, fiind considerat o fiară prietenoasă și oarecum hazlie. Se crede în popor că dacă la prima baie după naștere, băiatul e uns de moașa sa cu untură de urs, atunci va fi om tare și nu-l va nimeri glonțul. Se mai

zice că, la început de februarie, ursul iese din vizuina sa și joacă jur-împrejur pe zăpadă; dacă e frumos afară și își vede umbra, intră la loc și mai doarme șase săptămîni, prevestind cît are să mai țină iarna; iar dacă e nor și fulguese, ursul ramîne afară, că e semn de grabnică

mai la vale/ Că vom face și parale”). Costumele se moștenesc de la părinți sau chiar de la bunici și străbunici.

LE VESELIEI NEAMȚULUI

cific fiarei. Iluzia e, aici, aproape desăvârșită iar hazul privitorilor sporește atunci când cite o femeie sau un copil spre care se repede „ursul” sînt cuprinși și de spaimă, printre hohotele de ris.

● **CAPRA** din satul **Băhnișoara**, comuna **Bahna**, este exemplară în ceea ce privește această mască, „dominantă în cultura populară română, trăind o ideologie pastorală” (Mircea Eliade — „De la Zalmoxis la Gengis-Khan”). Costumul, atît de fastuos, a fost cusut în... 4 ani! Este o adevărată performanță dansul „caprei” și interpretul, epuizat și lac de sudoare la sfîrșit, merită cu prisosință ulcica de vin cu care este tratat cînd își ridică masca. Se joacă în după-amiaza ultimei zile a anului.

● **MOȘNEGII** și **CAPRA BĂTRÎNĂ** din **Răucești**, comuna de lîngă **Tîrgu Neamț**, formează un întreg ansamblu pus pe șotii, pe giambușlucuri și tot felul de năzdrăvănii. De fapt, sînt două „capre”, un „staroste” — care are două măști, ca lanus cel cu două fețe, una spre Anul Vechi, alta spre Anul Nou — și o ceată întreagă de „moșnegi”, în realitate flăcăi zdraveni, în putere, apți să joace toată seara de dinaintea Anului Nou.

● **CĂIUȚII** din comuna **Mărgineni** (16 km de Piatra Neamț) sînt un ansamblu remarcabil prin frumusețea costumelor și a jocului lor iute, imitînd trapul și galopul cailor; se sună din corn, amintind că la originea acestui joc a stat un ritual de vinătoare, în acest județ fiind cele mai întinse și bogate terenuri de vînătoare ale voevozilor moldoveni. Deși copiii (între 7—15 ani), „căiuții” dovedesc o măiestrie ieșită din comun, jocul lor avînd o deosebită rigoare.

Dar sub marile ninsori ale iernii, frumoasele sate ale Țării Neamțului mai scot la iveală la cumpăna dintre ani și alte măști (**Cerbul, Haiducul, Mirele, Mireasa, Anul Nou și Anul Vechi, Dracul, Gaia**) și alte vesele cete, încît nu-i loc pe aici unde aspuie „La Mulți Ani!” fără să ai ochii împăienjeniiți de lacrimile risului...

MIHAI CREANGĂ

primăvară... (v. Tache Papahagi — „Dicționar folcloric”).

● **JOCUL URSULUI** din **Tîrgu Neamț** e și el însoțit de versuri. („Asta-i ursul de la Neamț/ Cu mărgele și cu lanț”). „Fiara” e condusă de „moșnegi”, de „ursari”, care se minjesc cu funingine pe față, dar poartă și măști. Are loc un dialog vesel între „ursari” și „urs”, finalul fiind tot o invitație la masa și la chef.

● **URȘII** din comuna **Tarcău** (centru forestier și punct de plecare pe Valea Tarcăului, zonă turistică de o frumusețe sălbatică) sînt numai „ursul” și „puiul de urs”, îmbrăcați, de astădată, chiar în blănuri ale animalului interpretat. Inșă faptul nu-i scutește pe interpreți de mimarea cît mai exactă a comportamentului spe-

- 1 Ursarul tocmai dresează Urșii din Tarcău.
- 2 Cu Capra din Băhnișoara
- 3 „Asta-i ursul de la Neamț cu mărgele și cu lanț”...
- 4 În prim-plan: veselii copii — căiuții
- 5 Veselele măști ale moșnegilor din Răucești ascund, de fapt, niște flăcăi zdraveni.

Fotografii de **NATALIA DUMITRU**

HANUL DRUMETILOR

FILATELIE

La 14 decembrie 1476 își sfîrșea viața la Snagov Vlad Tepeș, care domnise în Țara Românească între 1456—1462 și 1476. Timbrul alăturat a fost emis în 1976, cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la savîrșirea din viață a voievodului muntean, fiind realizat după pictura aflată la castelul Ambras din Tirol.

EUGEN PANIGHIANT

ORA ALBINELOR

...A venit Andrea cu glas de omăt și de basme, decembrie în care, cu 29 de ani în urmă, pleca dintre noi poetul cu ochi de copil Nicolae Labiș. În acest an și tot în decembrie, Labiș ar fi sărbătorit zece lustri de viață. Acolo, în Moldova lui, în satul Poiana Mărului, albinele tot îi mai zboară pe urme, ascultînd și ele zurgălaul și poveștile cele vechi și înțelepte. Așa cum este frumoasa legendă reproducută de Hasdeu în „Etymologicum magnum Romaniae”, publicată la început de veac, în 1912, în revista „Ion Creangă”, cuprinsă mai apoi și în „Legende populare românești” (Editura Albatros, 1983). Eroiul nu este altă decît ariciul și albina, cînd dintîi rugîndu-se de atotputernic să-i dea voie să-l ajute la facerea pămîntului și cerului, măsurate cu un ghem de ață: „Cel de sus tot clădea pămîntul, însă ariciul, cînd vedea că se apropie de dînsul, mai desfășura puțin ață de pe ghem. Tocmai la urmă, cînd isprăvi, Dumnezeu văzu că pămîntul e mai mare decît cerul și că ariciul i-a făcut poznă. Cînd s-a caute pe arici, ariciul nicăieri. Se mai sucsește Dumnezeu, se mai învîrtește, doar o putea face pămîntul mai mic ca cerul, dar nu putu. Atunci îi veni în gînd să trimită pe albina la arici, să-l întrebă ce să facă, să poată micșora pămîntul. Albina, credincioasă lui Dumnezeu, se duse la arici, care ședea ascuns într-o tufă, și-l întrebă, dar ariciul îi răspunde foarte mîndru, că știe, dar nu vrea să spuie. Șiret a fost ariciul, dar mai șiretat fu acum albina. Ea zbură și se ascunde într-o floare din apropierea ariciului, unde stătu nemiscată, îndată ce plecă albina, ariciul își zice în sine și — Hei! Cum nu se pricepe

Dumnezeu la una ca asta! Să ia pămîntul în mîni și să-l strîngă și așa o să facă munți, vai, dealuri... În chipul acesta, îl va micșora. Cum aude albina una ca asta, zboară din floare și o tutește spre Dumnezeu ca să-i spună cele ce auzise. Cînd o vede ariciul, se minie foc și zise: — Ei, d-apoi aicea mi-ai fost, hoțo? Mîncă-ti-ar ce nu se mîncă cîin' te-a trimis! Și de-atuncea albina face miere în loc de ațeva.”

În speranța că mai aveți urechi și suflet pentru povești, trec în umbra lor, urîndu-vă și în ast an, ca mereu: **La mulți ani, cu sănătate, și cu miere-n cele toate!**

ANDA RAICU

CALENDAR

FOTOGRAFIC

REVELION LA CABANĂ

Mulți dintre noi ținem să ne petrecem intrarea într-un an nou în mijlocul mîntilor, la o cabană. Pregătirile se fac din timp, fiecare avînd sarcina sa: unul aduce cîndărea cu sarmale, altul cea cu salată de boeuf, nu se uită damigeana cu vin, nici plăcinta cu sau fără răvașe, femeile se gîndesc la împodobirea cabanei, cineva aduce radiocasetofonul încărcat cu cit mai mulți decibeli. Bineînțeles, amatorul fotograf își pregătește echipamentul pentru a immortaliza clipele de veselie, momentele „cheie” din noaptea sărbătorească. Cu ce va pleca el la drum?

În primul rînd își va controla aparatul, să vadă dacă funcționează fără gres. De preferință va lua un aparat de format mic (35 mm) cu care se pot realiza instantanee mai ușor. În afara de obiectivul normal, va mai lua și un obiectiv superangular (35 sau 28 mm) cu care va putea cuprinde cît mai mult din încăperea mică de la cabană.

Va calcula cu grijă cantitatea de peliculă trebuincioasă pentru o noapte atît de lungă și... va băga în sac cantitatea dublă — nu se știe niciodată cîtă peliculă trebuie și este păcat să se termine ultimul film tocmai cînd petrecerea este în toi. Ce peliculă va lua? Toți vor dori să primească de la el „fotografii de amintire”. Dacă va lucra color (pe film negativ), totalul cheltuielilor va fi prea mare. Pe de altă parte, majoritatea subiecților nu „cer” imagini colorate, iar fotografiatul cu peliculă color limitează întrucîtva libertatea de acțiune și rezultatele — pentru amatorul de rînd — sînt legate de multe riscuri în laborator. De aceea este recomandabilă folosirea unei pelicule alb/negru cu o sensibilitate medie (22° DIN).

Un accesoriu absolut indispensabil este fulgerul electronic. Rar se fotografiază cu fulgerul montat pe/lingă aparat. Pentru a obține imagini care să nu fie plate (cum sînt cele realizate cu fulgerul prins în papucul de pe aparat), este nevoie de un fir de legătură de aprox. 1 m între fulger și aparat. Atunci se va putea ține fulgerul în mîna stîngă într-o poziție laterală sus; astfel se va obține relief în imagini și se vor evita umbrele neplăcute aruncate pe fundal sau pe alte persoane. Dacă fulgerul este suficient de puternic și se lucrează cu un film sensibil, se poate da și lumină indirectă, reflectată de pe tavan, un perete sau de pe un carton alb sau ar-

gintat. Lumina care se obține astfel se aseamănă cu o lumină obișnuită de cameră, învîluind toată încăperea și persoanele într-o tonalitate plăcută.

Dorindu-vă multe succese fotografice, vă urez, **LA MULȚI ANI BUNI!**

EUGEN IAROVICI

BREVIAR DE BIOTERAPIE (XII)

În notă cu sezonul, două remedii naturale împotriva **degerăturilor**: ● **Flori de găbenele** (Flores Calendulae) — băi sau cataplasme cu infuzie din 15—20 gr. de plantă la litru; comprese cu 10 ml. tinctură la 100 ml. apă fiartă și răcită (tinctura se prepară prin macerare, timp de opt zile, a 20 gr. plantă în 100 ml. alcool). ● **Schinel** (Herba Cnici) — băi locale sau prișnîte cu infuzie din 20 gr. la litru. ● **Coajă de stejar** (Cortex Quercus) — băi locale cu decoct din 20—30 gr. plantă la litru. ● **Unguent cu propolis** (20—30% cu vaselină).

Pentru eczeme: ● **Trei frați pătați** (Herba violae tricoloris) — infuzie dintr-o linguriță la cană, se beau 2—3 căni pe zi; infuzie din 4 linguri la cană, se ia cîte o lingură la trei ore. ● **Rădăcina de brusture** (Radix Bardanae) — infuzie dintr-o lingură la cană, se beau 2—3 căni pe zi. ● **Păpădie** (Folium, Herba et Radix taraxaci) — infuzie (iar din rădăcini, decoct) din 1—2 lingurițe la cană, se beau 2—3 căni pe zi. ● **Din 40 gr. flori de mușețel, 30 gr. flori de soc și 30 gr. flori de tei, se face o infuzie din o lingură de plante la cană, și se beau 2—3 căni pe zi. Pentru eczemele pruriginoase** (cele care produc mîncărimi): ● **Iarbă mare** (Inule helenum L) — decoct din 20 gr. rădăcină la 200 ml. apă rece, fierbindu-se 15—20 minute; se iau 3—4 linguri pe zi. ● **Flori de mușețel** — se pun florile pulverizate pe eczeme; comprese cu infuzie preparată din trei linguri de plantă la cană. ● **Stereogole** (Veratrum album L) — decoct din plantă și rădăcină, cu care, după două zile de la preparare, se badjonează eczema. **Pentru eczeme zemuind**: ● **Flori de coada șoricelului** (Flores millefolii) — comprese cu infuzie din două linguri de plantă la cană sau băi locale cu infuzie din 30—60 gr. plantă la litru. ● **Flori de mușețel** — flori pulverizate pe eczema sau comprese cu infuzie din trei linguri la cană. ● **Flori de găbenele** — băi locale sau comprese cu infuzie din 20—30 gr.

plantă la litru; tinctură din 20 gr. plantă macerată, timp de opt zile, în 100 ml. alcool, se strecoară, se iau 10—20 picături cu o oră înainte de mese; comprese cu 10 gr. tinctură la 100 ml. apă fiartă și răcită. ● **Frunze de nuc** — băi locale cu decoct din 30—40 gr. la litru; băi generale cu decoct din 200 gr. frunze la 1 litru de apă, care se amestecă cu apa din baie. ● **Săpunăria** (Radix gypsophilae) — spălături locale cu infuzie din trei ligurițe la cană. ● **Muguri de plop** (Genuae populi) — comprese cu infuzie din 20 gr. muguri pișiți. ● **Morcov** — cataplasme cu morcov ras. ● **Varza** — frunze strivite (prin rularea unei sticle deasupra lor) și curățate de nervura principală, fixîndu-se apoi cu un pansament; se schimbă de două ori pe zi. ● **Asmăul** (Anthriscus cerefolium L) — infuzie de frunze sau seminte, o linguriță la cană, se beau două căni pe zi; cataplasme cu planta proaspătă, zdrobită, și în caz de eczeme pruriginoase.

DR. VIRGIL T. GEICULESCU

VINUL ÎN ZICERI

LA MULȚI ANI!

Straveziu ca o amintire, ceasul de zăpadă și colind deschide pîrtia în creștet de zare: La poarta raiului/ Lingă spicul grîului/ Crește vița vinului... Colindătorii, chiar dacă vor asigura gazda că „Nu pentru vin și mîncare, / Urăm chisă dumitale”, nu vor uita sub nici un chip să încheie: „La anu, cînd vom veni, / Să vă găsim roșiți, / Înfloriți, / Ca merii, / Ca perii, / Ca vița de vie, / În postu Sîntămărei, / Cu clai de fin, / Cu buți de vin...” Ori: „Să fiți, gazdă, sănătoasă / C-o oca de vin pi masă, / Lingă oca păhărele, / Să cîntim și noi cu ele”. Nu mai încape vorba, zvonul de zurgălaie, după datină, se va supune în fiecare casă și clinchetului, nu mai puțin plăcut, al paharelor. E-adevărât, paharele de sticlă leite celor de azi sînt tinere — folosirea lor în Europa înregistrîndu-se prin secolul al XVI-lea, pe cînd trecerea dintr-un an în altul încă mai avea loc la vremea toamnei — dar obiceiul ciocnirii — cupelor, inițial — este vechi, antic, pe cînd se credea că zgomotul iscat de pocalele pline izgonesc duhurile rele... Dacă tot am pomenit de cupe, de cupele de metal, să adăugăm că, din timpul lui Homer și pînă încoace, ele au fost la mare cinste, trupul lor fiind plămîdit din aur și argint. Formele și dimensiunile lor n-au cunoscut margini, dar parcă nici una nu-mi mbietorează decît cupa de argint a regelui Henric al II-lea, modelată, cu nepusă artă, după sinul prea frumoasei Diana de Poitiers. Revenind la paharele de sticlă, de cristal în primul rînd, transparentă și strălucirea lor, care îngăduiau străfulgerarea limpezimii și culorilor vinului, au împrăștiat dominația, din „civilizația vinului”, a metaliului prețios. Au rămas, din acea vreme, vorbe care nu și-au irosit nici azi adevărul: „Se cunoaște un elegant al vinului după paharul din care bea” ori „Un pahar fără picior e ca un bărbat fără guler”. Dar cum nu ne aflăm la o degustare, ci în noaptea veghetă și ținută în picioare de vrednicia nedezmîntită a vinului, mai spunem că fără cusur e și o ulcică de lut, care, plină fiind, pare să îngine urătorii de la ferestrînd: „Hopuri, hopuri, hopurele! La mulți ani cu floricele, / Hopuri, hopuri, hopurate! La mulți ani cu sănătate!”

MIHAI OGRINJI

● **Oficiul județean de turism Arad și clubul stațiunii balneare Moneasa au organizat în ziua de 30 octombrie a.c., în renumita stațiune, o gală de filme sub genericul „Peisajul românesc în imagini”. Au fost prezentate filmele „Izvoare de sănătate” și „Țara apelor minerale”, precum și o serie de diapozitive color pe tema „Valea Crișului Alb — trepte de civilizație”. Filmele, ca și expunerea ce a însoțit diapozitivele, prezentată de Gheorghe Țircuș, colaborator al O.J.T. Arad, s-au bucurat de un frumos succes în fața turiștilor aflați în stațiune.**

ACTUALITATEA

ÎN TURISM

ÎN PRIM-PLAN: GHIDUL

Luni, 18 noiembrie, a avut loc în aula Academiei de Științe Economice, **consfătuirea națională cu ghizii** din rețeaua Ministerului Turismului, tema propusă dezbaterilor fiind „**Rolul ghizilor în derularea acțiunilor turistice și măsuri pentru îmbunătățirea activității în vederea creșterii și diversificării ofertei turistice, a sporirii încasărilor valutare și în lei**”. Temă deosebit de importantă — după cum aprecia în cuvântul de deschidere tovarășul **Ion Stănescu**, ministrul Turismului — ce trebuie privită în lumina analizei activității turistice realizată de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., a sarcinilor trasate de conducerea de partid și de stat, care impun valorificarea superioară a patrimoniului turistic național și a bazei materiale, continuarea ridicării a calității serviciilor oferite turiștilor din țară și de peste hotare. Apreciind „vocația turistică activă” a României, tovarășul ministru **Ion Stănescu** sublinia rolul foarte important al ghizilor în „marea echipă a lucrătorilor din domeniul turismului”. Lor le revine nobila misiune de a reprezenta frumusețile patriei noastre, valorile trainice de cultură și civilizație create de poporul român în decursul zbuciumatei sale istorii, realizările economico-sociale ale României contemporane. Ceea ce incumbă o pregătire completă, patriotism profund și pasiune nelimitată pentru profesia aleasă. S-a apreciat faptul că marea majoritate a ghizilor din rețeaua Ministerului Turismului — în acest an, corpul de ghizi colaboratori externi numără 9764 membri, din care 5244 ghizi interpreți, pentru turismul internațional, și 4520 ghizi însoțitori, pentru turismul intern — întrucesc aceste calități, dovedind competență și un ireproșabil comportament etc. A fost evidențiată, pe bună dreptate, munca acelor ghizi care nu s-au mulțumit doar cu buna derularea a programului stabilit inițial, ci — manifestând inventivitate, o bună cunoaștere a ofertei turistice — au determinat turiștii să participe la programe ocazionale (excursii, seri folclorice, degustări de vinuri, tombole ș.a.), ceea ce a condus, firește, la încasări suplimentare. În această direcție, mai ales, se poate manifesta rolul activ al ghidului — fapt subliniat și de alți vorbitori — care poate și trebuie să se exprime printr-o bună concludere cu personalul unităților prestatoare de servicii, cu toți factorii care contribuie la bunul mers al activității turistice. Nu întâmplător, a fost subliniată ideea

de lucru în echipă, ceea ce presupune colaborare, înțelegere, discernământ, spirit și voință de acțiune. Au fost prezentate referate de către direcțiile turism intern și turism internațional, coreferate din partea O.N.T. „Carpați” București, Centrala O.N.T. „Litoral” și I.T.H.R. București. După dezbateri, a fost adoptat un program de măsuri și acțiuni pentru îmbunătățirea pregătirii și perfecționării ghizilor. Asupra acestui program și altor aspecte privind statutul social și moral al ghizilor, selecția și pregătirea lor, modul și condițiile în care-și desfășoară munca, vom reveni.

MIHAI CREANGĂ

MERSUL PE JOS

Cadouri, cadouri. Dacă Rob Sweetgall își oferă un cadou de 17 500 de km parcurși prin toate statele nord-americane în 364 de zile (într-o 365-a s-o fi odată și el, ca omul); dacă la noi, inginerii reșidenți Hugo Căceră și Sorin Călinescu își dăruiesc unul altuia toți munții României, străbătându-i tot pe jos — atunci noi de ce să nu primim, nu doar de sărbători ci în fiecare din zilele vieții noastre, banalul și extraordinarul, necostisitorul și totuși neprețuitul dar al **mersului pe jos**? Mersul corect prin iarnă e contul strâns la banca sănătății și bucuriei de a trăi pentru tot restul anului: energie, călire psihofizică, dinamism, dezintoxicare corporală și sufletească, îmbogățire și inobolire prin osmoză cu frumusețea anotimpului desoperit... la pas! Și bucuria de a învinge, învingându-ți teama, lenea, comoditatea. Dar ce înseamnă corect? Înseamnă respectarea și aplicarea citorva sfaturi emanând din bunul simț natural, sfaturi mirosind a brad înveșmântat în hlamidă de rășină și nea. ● Mersul se prepară din casă, repetind de câteva ori oricare din exercițiile prezentate de la nașterea rubricii iconoace. Mai ales cele din ultimele două tabele. ● Și mai ales acela pe care l-ai simțit din practica personală că activează cel mai energic circulația singelui. ● O grijă deosebită acordăți respirației: accentuați-o treptat (pe măsură ce vă îmbrăcați de plecare, de pildă), amplificând în special faza abdominală, diafragmatică. De câteva ori chiar, inspirați dilatănd, „umflînd” bine abdomenul și expirați trăgîndu-l cît mai mult, „lipindu-l de coloană”. Tot mai viguros, mai rapid (evitați totuși excesul). Rămîneți apoi cîteva clipe simțînd răspîndirea căldurii plăcute din miezul trupului spre extremități. ● Leșînd, lăsați mersul și respirați să se ritmeze și acorde de la sine. Puteți păstra puțin aerul în piept (după înspir, 2—3 pași) pentru a-l expira lent, încălzînd nările și capul. ● Mersul degajat, relaxat și ritmic e o garanție de bunăstare generală. ● Cînd stați pe loc afară, încercați exerciții de contracție musculară alternate cu relaxări pe fond de respir profund. ● Acasă, înainte de plecare și revenind de afară, frecați bine palmele deasupra capului — un minut — cu brațele bine întinse. Apoi scuturați minile. Sau stringeți și destindeți tot mai tare pumnii (în aceeași poziție) de 60—100 de ori, cît mai rapid. Scuturați. ● Elementul fundamental, permițînd circulația liberă, protejantă a energieiilor de tot felul, mai mult chiar decît mișcările articulare și activarea circulatorie, este altitudinea față de frig, de anotimp, de ieșit pe ușă. Orice dificultate privită prietenește, ca pe un exercițiu de viață, trăită deschis, calm, ajutați în înțelegerea ei de respirația regulată și profundă, devine aliat, comunicîndu-ne energia sa ascunsă. Ori-cînd, oriunde, oricum. **La Mulți Ani!**

MARIO-SORIN VASILESCU

LECTURI

SPAȚIU ETERN

Mă aflu și eu în sala Odobescu a Facultății de litere din București, în toamna lui 1945, cînd G. Călinescu, poposit de curînd de la Iași, își deschidea cursul în fața unui auditoriu fascinat de mitul personalității sale (moment evocat de către Emil Manu în cartea **Spațiu etern**, apărută recent la Editura Sport-Turism). M-am aflat de asemenea de cîteva ori și în întimitatea lui Tudor Vianu, în enorma sa bibliotecă din casa de pe Andrei Mureșanu, evocată în alt loc de către Emil Manu, dar și în cea de la Poiana Țapului unde-și petrecea vacanțele estivale. L-am vizitat și eu acasă pe Ionel Teodoreanu și l-am auzit pe Argezi la Ateneu, unde ascultam extaziat, la repetițiile pentru studenți, și pe marii compozitori și dirijori ai lumii: Enescu, G. Georgescu, Yehudi Menuhin ș.a. L-am însoțit chiar pe Emil Manu într-una din peregrinările sale evocate în cartea de mai sus, prin mirifica Țară a Făgărașului, la Comana...

Spun toate acestea, întrucît cartea acestui deopotrivă critic și poet la care ne referim acum (**Spațiu etern**) este menită a trezi și în sufletul cititorului bucuria înținerii cu niște personalități de seamă ale literaturii și artei naționale, dar și dorința de a călca la rîndul său prin acele binecuvîntate locuri pe care le evocă Emil Manu cu atîta pasiune și persuasiune.

Spațiul etern nu este o carte prin excelență de reportaje — în ciuda faptului că autorul pledează pentru reabilitarea acestei specii, aflată după opinia sa în impas, cînd e vorba de descrierea peisajului național, ci o carte de evocări și comentarii împletite cu însemnări memorialistice ale căror **cglocau** îl constituie acest spațiu mioric — spațiu național etern „constituit din valori istorice, filozofice, morale, literare, artistice”... Compozițional cartea cuprinde cinci părți. În prima secțiune, atenția autorului e solicitată de itinerarele eminesciene în Oltenia, de fama locului Traian, unde autorul însuși a absolvit, luîndu-și „diploma esențială a vieții”, cum și de locuri cu rezonanță istorică (Cerneți și Tudor, Bistrița, Manu — satul natal de la care și-a preluat pseudonimul literar, numele său adevărat fiind Emil Cismăreanu — țirgul de la Strehăia, Baia de Aramă, pentru a trece apoi în Țara Făgărașului, oprindu-se mai mult la Comana). Din Făgăraș sîntem proiectați în Bucovina, în preajma celebrelor minăstiri ale lui Ștefan, pentru a ne reîntoarce din nou pe străzile Brașovului sau ale Capitalei, pe acolo pe unde au trăit marii scriitori.

Cea de-a doua secțiune — **ferestre colorate** — ne inițiază în tainele călătoriei înțeleasă ca artă, ca „mod de existență umană” de unii dintre iluștrii noștri scriitori. Această parte s-ar putea constitui într-o lucrare aparte despre istoria memorialistică românească. O secțiune semnificativă e cea intitulată **Museum**, de introducere a cititorului mai puțin inițiat în tainele unor biblioteci celebre (Iorga, Vianu, Pillat, Argezi, Minulescu ș.a.).

Din tot ceea ce scrie (critică și istorie literară, publicistică și documentaristică, poezie sau reportaj) Emil Manu se remarcă printr-o sensibilitate cu propensiuni livrești, sensibilitate melancolic-nostalgică de esență simbolist-expressionistă, dovedindu-se pasionat de cărți rare, de documente relevabile ale unor aspecte mai puțin cunoscute, de prietenia oamenilor iluștrii din epocă, de tot ceea ce într-un fel sau altul contribuie la lumina spațiului național mioric — înțeles și conceput ca **spațiu etern**.

Cartea apărută recent (al cărei ultim capitol e dedicat evocării unor călătorii peste hotare) se citește cu sufletul la gură, fiind instructivă și plăcută în același timp.

SIMION BĂRBULESCU

O CARTE DE VACANȚĂ

Poveștile de spus în patru anotimpuri ale lui Leon Sărățeanu sînt o adevărată surpriză. În primul rînd autorul știe să povestească, știe să facă interesante, chiar întîmplări fără semnificație excepțională. În al doilea rînd povestește cu o participare afectivă și cu spumozitate stilistică.

„Poveștile” sînt mai degrabă amintiri și însemnări din călătorii, în diverse spații europene, organizate pe o idee, unele avînd aspect de năvelă sau de microroman. Tipică în acest sens este secvența intitulată **Contrapunct sau povestea vrăjtorului sfios**, consacrată lui Franz Schubert și imperiului muzical al Vienei. Autorul, ziarist, participă la o adunare cu caracter profesional la Viena, are șansa de a întîlni un conducător de taxi care-l surprinde prin cunoștințele și preferențele melomanice, și prin el descoperă un lucru pe care nu-l știa: în Viena toată lumea trăiește „consumind” la un mod superiuor, muzică. Și pentru că interlocutorul său era un admirator în absolut al lui Schubert, ajunge să refacă împreună itinerariile vieții marelui compozitor. Important e faptul că toată documentarea se face după un anume scenariu în așa fel, încît nu se simte în narațiune artificial.

Ziaristul întîlnește la Nisa, pe terasa unei cafezene, pe Harald norvegian, bibliotecar la Bergen, „cel mai curat oraș de pe glob” și prin el ajunge să cunoască, desigur, într-o călătorie, Norvegia, o țară fascinantă nu numai prin geografie, ci și prin oamenii ei descendenți ai „barbarilor” vikingi. Leon Sărățeanu nu face un reportaj sau nu ne revelează universul norvegian prin notele obișnuite de călătorie, ci ne „povestește” o țară, așa cum Octavian Paler scrie eseu și nu reportaje despre locurile prin care a trecut.

Naratorul este documentat, utilizînd surse de prima mînă, dar aici, în realizarea narațiunii de călătorie, sursele ca de planul al doilea, lectorul înregistrînd numai în subsidiar elementele documentare, fiind atras și învăluit de spumele „poveștilor”. Leon Sărățeanu e în fond un călător care știe ce să vadă și ce să rețină dintr-o aventură itinerantă, neînregistrînd ziduri, suprafețe, obiecte, ci oameni în ipostaze diverse, în mod special creatori de cultură specifică unor locuri, unor spații ce-și dobîndesc numai prin creație artistică originalitatea, cu alte cuvinte identitatea istorică.

Trebuie reținută, pentru a explica tonalitatea cursivă a „poveștilor”, și modalitatea tehnică epică, prin introducerea unor elemente de suspens în unele secțiuni ale numărului, așa cum se întîmplă în capitolul consacrat periplului norvegian, în care autorul realizează un mic scenariu de film al „Bătăliei pentru apa ghea”. Deși lucrurile ne sînt cunoscute și din alte surse (realizîndu-se și un film cu această temă), paginile dedicate uzinei norvegiene de apă ghea din Vemork, în versiunea lui Leon Sărățeanu, devin captivante ca-ntr-o narațiune polițistă.

Secvența cu titlu încă romantic, sugerată de o șansonetă a lui Bécand, **Incrutare sau povestea unui trandafir... important**, e o redescoperire a istoriei Franței și în mod special a nucleului legendar al Parisului, cu Podul Nou și Insula Cetății, spațiu care amintește de vechii trubaduri, care-și compuneau singuri și melodia și vorbele, fiind în același timp și interpreți vocali. Firul narativ ajunge la trubadurii de azi ai Parisului, Léo Ferré, Georges Brassens, Charles Trenet, Gilbert Bécaud, deopotrivă poeți și instrumentiști, ca și șansonieri din generații mai vechi ca Aristide Brunat sau Montehus.

Poveștile lui Leon Sărățeanu propun în mod indirect o nouă formă a reportajului care revitalizează fața devenită prea rutinară a acestei specii.

EMIL MANU

ROMÂNII ÎN HIMALAIA (IV)

De la Beni, într-o lungă coloană, hamali, șerpași, alpiști români și nepalezi, cercetători științifici, peste 60 de oameni urmează în amonte valea râului Mayangdi. De comun acord cu Angkarma Sherpa, care se afla aproape întotdeauna în fruntea coloanei, am convenit ca eu și cei doi biologi-botaniști nepalezi să încheiem coloana. Aceasta din două motive: primul de ordin administrativ, iar al doilea de ordin științific. Colegul meu N.K. Bhattarai era un bun administrator al fondurilor celor două expediții și-i încredințasem o bună parte din bani, pentru plata hamaliilor, pentru completarea proviziilor pe plan local, pentru aplanarea discuțiilor care se iveau din când în când cu unii dintre hamali. Alții ei cit și colegii lui, Nera Amatyā — Pradhan, erau sub îndrumarea mea pentru a-i pregăti și perfecționa în domeniul evaluării resurselor naturale vegetale din zona pe care o studiam. Notam împreună toate plantele care prezentau interes pentru noi, făceam evaluări cantitative, mici schife, adunam probe pentru analiză, consemnam date pedo-climatice, făceam împreună proiecte și propuneri pentru protecția mediului natural care în această zonă începea să fie deteriorat datorită prezenței omului.

Nu de puține ori, după cum vom vedea, N.K. Bhattarai și N.A. Pradhan, integrați și în expediția alpină, ne-au fost de mare ajutor nu numai ca traducători între noi și hamali, dar chiar pentru aplanarea unor mici neînțelegeri inerente oricăror expediții, sau chiar a unor conflicte care puteau să survină când ai de-a face cu oamenii de diferite culturi, educații, temperamente, obiceiuri...

Totul intrase în ritm normal în drumul de apropiere spre munte, iar lunga noastră coloană înainta zi de zi spre Simalchaur, spre Darbang, spre Darapani, Takum, Sibang, Muri. Încă ne aflam în plină „zonă agricolă”. Ce departe este această noțiune față de ceea ce cunoașteam noi, românii, în țara noastră, prin acest termen de „agricol”. Aici, în Nepal, excepțiv țara de jos, adică Teraiul, culturile agricole sînt amplasate și ele ca și munții, pe verticală. Mii, zeci de mii, sute de mii de terase pregătite de mîna omului, de truda lui, de voința lui pentru supra-viețuire, într-una dintre cele mai dificile reliefuluri din lume. Rareori întîlniști animale la jug pentru muncile agricole. Omul, acest om harnic, acest om adaptat terenului pe care s-a născut și nu-l părăsește niciodată, face totul, face minuni.

În funcție de altitudine cultivă soia, orez, grîu, porumb, secară, hrișcă, mei și multe legume. Am întîlnit grîu, orez și secară pînă la altitudini de peste 3 000 m. Pășunile sînt practic inexistente. Toată ziua copii, tineri și tinere, femei și bătrîni cară în spinare în coșuri de bambus, împletite cu multă îndeminare, ierburii și frunzar din pădure pentru a-și hrăni vitele care duc o viață sedentară sub soare, în sate. Efortul fizic ar fi prea mare pentru ele pentru a mai produce lapte în cazul în care ar trebui să fie duse la păscut. Atunci omul a preluat efortul și aduce „pășunea la viață” și nu animalele la pășune. Numai caprele, măiestre, sprintene, cățărătoare, sînt lăstate singure să-și câștige existența. Mai sus, unde satele sînt din ce în ce mai rare, am întîlnit și turme de oi cu „mîndrii ciobănei”, care pentru a folosi cit mai util timpul în vreme ce-și păzește oile, torc sau răsucesc firul toată

ziua. Seara predau ghemurile surorilor sau soțiilor care le transformă cu rudimentare războaie de țesut în pînă sau în frumoase covoare, renumite peste țări și mări. Caracteristica acestor țesături este armonioasă imbinare a linii negre, albe, cenușii sau brune în modele și desene, în linii și cercuri. În dragoni sau balauri din bogata mitologie a acestor ținuturi îndepărtate. Uneori fo-

losesc și tehnica vopsitului lînii, dar numai cu coloranți vegetali, la îndemînă, rezistenți la apă și soare, luați din junglă, din păduri, din fructe și ierburii.

Pînă în locurile în care ne aflam este o cale de 7—8 zile pe jos, iar poteca din ce în ce mai dificilă, mai abruptă, mai plină de obstacole naturale și drumul de apropiere de munții înalți ai Himalaiei este încă abia la început. Himalaia se cucereste în timp, pas cu pas. De multe ori, pentru a traversa văle și riurile, fînețele sau chiar izvoarele îți dai seama că tot ce ai urcat într-o zi, a doua zi cobori din cobori din nou cîștigînd uneori în 3 zile doar 500 m altitudine. Acesta este marșul de apropiere de munte, urcus, coborîș, iar urcus și din nou coborîș. Pe cei ce nu cu nos această îi apucă disperarea. Dar aceste urcușuri și coborîșuri repetate sînt cel mai bun, cel mai important factor pentru adaptarea treptată a organismului la marile altitudini, la diferențele de temperatură dintre zi și noapte, dintre tropical, temperat și arctic. Da, Nepalul este țara anotimpurilor pe verticală: pe

o adîncime de numai cîțiva zeci de kilometri de la Pokhara, de exemplu, și pînă în masivul Dhaulagiri vei putea întîlni sinteza tuturor anotimpurilor și zonelor climatice. Jos, înfloresc portocalii și se coc bananele sau fructele de mango, iar sus strălucesc în bătaia cerului senin, de un albastru violet, ghetarii. De la tropical, la sub-tropical, la temperat, la intensiv-continental și pînă la arctic. Și aceasta, în nu mai mult de 20—30 km. Dar ce kilometri lungi, de zile, de multe zile de truda, de efort pentru noi, pentru hamali, chiar și pentru cei mai încercați alpiști...

Un șerpaș mi-a povestit că un cetățean din Florida, foarte bogat, a vrut cu orice preț să vadă cit mai repede și cit mai de aproape Sagarmatha (Everestul) de la tabara de bază, la 5 000 m altitudine. A plecat sanatos de acasă pe calea aerului pînă la Bangkok, apoi la Kathmandu și în aceeași zi, cu un elicopter închiriat, a plecat mai departe la tabara de bază a Everestului. Un stop cardiac i-a curmat din păcate aventura... Deci altitudinizarea și acclimatizarea treptată sînt absolut necesare. Din nou, repet, aceasta nu se poate face „contra cronometru”. O expediție japoneză, din această primăvară, în zona Gurja-Himal avea deja un avans de două săptămîni față de grupul nostru. Și mai avea și un substanțial avans de 150 hamali față de noi.

Dar noi, aproape la fel ca și hamalii, ca și șerpașii, sîntem mai obișnuiți cu muntele, mai căliți, mai dirzi — și totuși la peste 3 000 m altitudine unii dintre noi am simțit „pragul”. Aceasta ca un prim-avertisment. În prezent, pentru marile ascensiuni din Himalaia nu se mai folosește oxigenul decît în caz de absolută necesitate, ca prim-ajutor. Chiar și în caz de absolută necesitate, ca prim-ajutor. Chiar și în caz de absolută necesitate, ca prim-ajutor. Chiar și în caz de absolută necesitate, ca prim-ajutor.

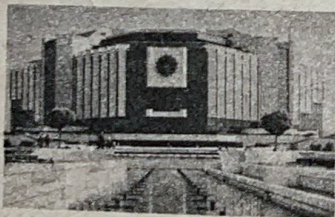
În drum spre Gurja-Himal nu deuceam lipsa de aceasta. În drum spre Darbang (1 113 m) unii dintre noi ne-am oprit vreo două ore la Tatapani, un frumos sat de munte aproape de valea râului Mayangdi, unde am hotărît să beneficiem de avantajele unei băi calde, atît de necesare din cînd în cînd. Un bazin rudimentar de apă termală ne-a oferit această plăcere, deși nu puteam să ne bălăcim mai mult de cîteva minute în apa fierbinte. În Nepal sînt numeroase localități cu numele de Tatapani (în nepaleză „tato” înseamnă cald, fierbinte, iar „pani”, apă). De la est la vest există un briu vulcanic cam la aceeași altitudine, cu numeroase izvoare de „Tatapani”.

Ne-a prins seara pe drum, nu pentru prima oară, de altfel, iar fiindcă era destul de greu de găsit un loc mai plat pentru corturi, am dormit în acea noapte, ariergarda expediției, în localitate. Am avut o frumoasă seară, ne-am bucurat de ospitalitatea nepaleză, de cîntece, de ciang (bere de orez) și de carne de berbec cu mămăliga de mei.

Ziua următoare am grăbit pasul, pentru a-i ajunge din urmă pe cei din fața noastră.

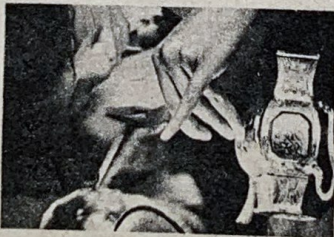
OVIDIU BOJOR
(Va urma)

MAPAMOND

● Palatul culturii din Sofia, unde a avut loc cea de-a VI-a Adunare Generală a Organizației Mondiale a Turismului.

● O mare atenție și o deosebită migală care prelucrarea vaselor din staniu, meșteșug tradițional din ținutul Shaaxing din sudul Chinei, vestit și prin celebrul „vin galben” din orez, o băutură tonică, de fapt de culoare portocalie, subtil aromată.

● De un mare succes, în acest An al muzicii europene, s-au bucurat în R.D. Germană programele turistice music tours, consacrate în special aniversării celor 300 de ani de la nașterea lui Bach și Haendel, cuprinzînd audii și vizionări de spectacole lirice în recent renovata Schauspielhaus din Berlin, în Semper Opera Haus din Dresda și în Neu Gewandhaus din Leipzig, minunate temple ale muzicii.

● Columbia a creat un Consiliu Național al Facilităților Turistice, organism interministerial care își propune să elaboreze măsuri și inițiative menite să ușureze și să grăbească accesul turiștilor de peste hotare în această țară.

● În perioada 25 decembrie — 5 ianuarie are loc tradiționalul Festival „Iarna rusă”, care cuprinde mari spectacole de teatru, operă și balet, concerte extraordinare și jocuri populare de iarnă în orașele

Moscova, Leningrad, Novgorod, Vladimir, Suzdal, Irkutsk.

● Un nou spațiu ocrotit de lege, în Spania: Parque Natural de la Sierra de Grazalema (50 000 ha), pentru conservarea unor păduri de conifere și a ecosistemului lor.

● Turismul de vinătoare ia amploare în Bulgaria: dacă în 1984 existau 43 domenii de vinătoare deschise turismului internațional, cele mai frecventate fiind la Tervel, Popovo, Șerba și Murgas, în anul pe care-l încheiem au mai fost puse la dispoziția oaspeților de peste hotare încă 8 noi domenii, pentru prima oară fiind organizate partide de vinătoare la mulțon și în regiunile Plovdiv și Sliven.

Rubrică alcătuită de
MIHAI CREANGĂ

MONUMENTE BULGARE

Este lucru știut: oamenii veacului XX se grăbesc, se agită mult, se întrec în a avea cât mai numeroase bunuri materiale și spirituale, pentru a-și face viața mai ușoară. Fi-
resc - în „secolul vitezei”!

Iată însă că, de la o vreme, privind mereu înainte, oamenii și-au dat seama că au lăsat în urma lor prea puține păduri și prea multe ape poluate, monumente în restrîns și flori otrăvite, se și spune: cu cât cresc bitumul șoselelor și betoanele orașelor, cu atât scade frunza... Și a început o căutare febrilă pentru descoperirea modalităților și resurselor care să ducă la însănătoșirea planetei și la reînfrumusețarea ei cu ceea ce ne-au lăsat mai trainic și de valoare înaintașii. Astăzi, în lumea oamenilor de știință și cultură se vorbește tot mai mult de o nouă renaștere, prin punerea sub protecție și conservare a patrimoniului universal, în folosul prezentului dar mai ales al viitorului. Programe de mari proporții au fost elaborate sub egida UNESCO, organism care în 1972 a adoptat Convenția pentru prezervarea patrimoniului cultural și natural al lumii. Peste 70 de guverne au ratificat „litera” acestei „cărți de aur a omenirii”, trecînd la inventarierea „bunurilor de importanță universală” și la constituirea rezervațiilor biosferei. Dincolo de frontiere și interese naționale, această acțiune este un simbol al cooperării multilaterale dintre state, tezaurul creat de geniul uman sau de natură constituindu-se într-un bun universal, pentru educația și sănătatea generațiilor de azi și de mâine.

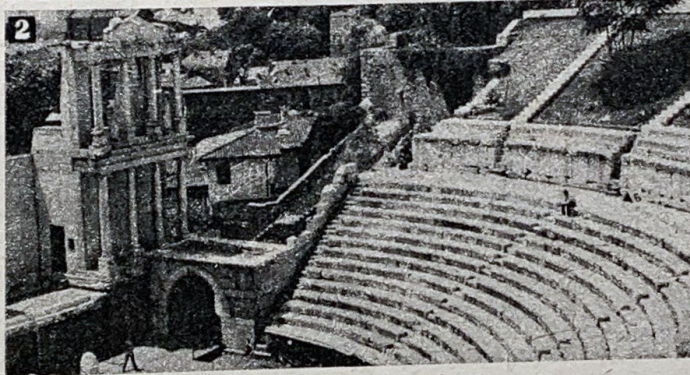
Acesta a fost unul din subiectele Colocviului internațional „Trandafirul bulgar”, organizat de Asociația Bulgară a Ziaristilor și Scriitorilor de Turism, la care au participat 35 de publicisti din 23 de țări. Cu nedismulată mîndrie, amfitrionii ne-au vorbit despre faptul că din lista Patrimoniului mondial de 141 monumente și situri, din 73 de țări, 8 se află pe teritoriul Republicii Populare Bulgaria: Mormintul trac de la Kazanlik, Catedrala de Madara, Biserica Boiana, Complexul monahal rupestriu de la Ivanovo, Orașul Nesebar, Mînstirea Rila, Parcul Național Pirin și Rezervația naturală Srebarna. Multe din ele le-am admirat la fața locului, avînd posibilitatea să ne dăm seama de eforturile deosebite ale factorilor de răspundere din Bulgaria, pentru punerea în valoare a comoriilor care se constituie în tezaurul deschis spre lume.

În drumurile noastre, vizitînd unele dintre cele mai importante și pitorești zone, monumente, stațiuni balneare, de odihnă și sport, participînd la manifestările folclorice-etnografice ocazionale de „Festivalul Trandafirului” de la Kazanlik, ne-am dat seama că se construiește mult în Bulgaria socialistă, se reinnoiesc orașele, industria e în plină expansiune, agricultura se modernizează de la an la an. Concomitent însă este elocventă atenția acordată vestigiilor istorice, monumentelor de arhitectură și artă, „uzinelor de sănătate”, cum se numesc stațiunile balneoclimatice, rezervațiilor naturale, florei și faunei ocrotite. Se cheltuiesc mulți bani și se consumă multă inteligență pentru îmbogățirea spirituală a națiunii și ocrotirea pămîntului bulgar. Și nu-1 rămîne vizitatorului, simplu turist sau om de specialitate, decît să deschidă, filă cu filă, acest capitol din „cartea de aur a omenirii”, călătorînd prin veacuri de cultură și păduri multise-
culare...

Iată, descrie în cîteva cuvinte, cele opt tezaur de cultură și naturale: CAVALERUL DE MADARA se află într-o stîncă uriașă, un cuib de vultur în plină cîmpie, în marginea satului Madara, din județul Șumen, în apropierea primei capitale a statului bulgar, lemeiat de Asparuh, Pliska. Este o impresio-

nantă sculptură înfățișînd un călăreț victorios, în mărime naturală, trecînd peste trupul unui leu, în urma lui alergînd un ciine. Lucrarea, de o mare valoare artistică, aparține secolului IX și-i înconjurată de șiruri întregi de cuvinte scrise cu litere grecești și în vechea limbă bulgară; este unicul relief taiat în piatră din Europa. Mormintul TRAC DE LA KAZANLIK reprezintă o capodoperă a culturii trace, influențată de elenismul secolului IV î.e.n., fiind singular pe plan mondial. E format din trei încăperi: în vestibul a fost îngropat calul defunctului; printr-un coridor îngust (dromos pictat) se pătrunde în camera circulară - mormintul propriu-zis al conducătorului trac și al soției sale. Frescele reprezintă banchetul funerar al celor doi, scene din bătălii, cai și care de luptă

plină renaștere; i s-a decernat premiul „Mărul de Aur”, ca și monumentelor românești din nordul Moldovei. NESEBAR a fost numit, în 1956, primul oraș-muzeu din Bulgaria. Este un dreptunghi de stîncă înconjurat din trei părți de apele Mării Negre, legat de țarm printr-un braț lung de aproape 300 m și lat de nici 10. În secolul VI î.e.n. grecii din Magara (doriene) construiesc un oraș peste o așezare tracă, numit Mesambria. Cunoaște o înflorire deosebită și sub ocupația romană. Monumentele datînd de aproape un mileniu și jumătate sînt în plin proces de conservare, restaurare și valorificare. REZERVAȚIA NATURALĂ SREBARNĂ se află la 16 km vest de Silistra și la 1 km de Dunăre. Este un lac cu apă dulce (suprafață 600 hectare), formînd o oază de liniște pentru

Mormintul original este vizitabil numai de specialiști, cu aprobare specială. Pentru public s-a realizat o copie fidelă la Kazanlik (orașul-reședință a Văii Trandafirilor) și la Sofia, în cripta catedralei Alexandru Nevski. BISERICA BOIANA (lingă Sofia, în poala muntelui Vitoșa) marchează începutul renașterii bulgare, datînd din secolul XIII. Ani de zile au fost necesari pentru repunerea în valoare a edificiului, realizate în stil bizantin dar cu paleta artei bulgare a evului mediu. COMPLEXUL MONAHAL RUPESTRU DE LA IVANOVO, din valea riului Russenski Lom, datează tot din epoca bizantină, cu fresce din secolele XIII-XIV, pictorii aparținînd „școlii” din Tirnov; complexul este format din bisericile Tzarkvata, Zatrupnata Tarkva, Gospodov Dol și Saboreната Tarkva. MINASTIERA RILA, din munții cu același nume, este unul dintre cele mai vechi și importante lăcașe de cult și cultură din Bulgaria. A fost construită în 1335, în apropierea peșterii unde cu vreo trei secole înainte trăise un schivnic, canonizat sub numele de Ioan de la Rila. Reprezintă un veritabil monument de arhitectură și artă, din

99 specii de păsări sedentare și 80 specii migratoare; intrarea turiștilor în acest mic imperiu ocrotit de lege se face sub un control sever, pasările putînd fi prinite numai din puncte speciale de observație, dotate cu aparatură ultramodernă. PARCUL NAȚIONAL PIRIN se întinde pe un teritoriu alpin de 27 400 ha, la altitudinile între 1 000 și 2 900 metri. În cuprinsul său se află și rezervația naturală Malka Djinjevița (339 ha), una dintre cele mai pitorești zone montane din Bulgaria. Întregul parc este socotit o „banca” naturală a biosferei, în care sînt ocrotite numeroase specii de floră și faună, lacuri glaciare și formațiuni carstice.

...Și nu-mi rămîne decît să exclam cu satisfacție: „Am văzut, deci, unele din metropolele patrimoniului naturii și culturii universale!”

VALENTIN HOSSU-LONGIN
Fotografiile autorului

1. Părundem în Parcul Național Pirin
2. Amfiteatrul roman din Plovdiv

SEMNIFICAȚIA UNEI ANIVERSĂRI

Anul acesta s-au împlinit 10 ani de la crearea Organizației Mondiale a Turismului (OMT). Evenimentul a fost marcat în mod deosebit cu prilejul celei de-a 6-a sesiuni a adunării generale a acestei organizații, ce a avut loc la Sofia, în septembrie a.c., la care a participat și o delegație a României, condusă de Ion Stănescu, ministrul turismului.

Zece ani de existență nu sînt, de regulă, semnificativi în istoria unei organizații internaționale. Pentru OMT ei înseamnă, însă, mult. În acest deceniu de existență OMT a sintetizat și dezvoltat experiența de 50 de ani a predecesoarei sale, Uniunea internațională a organismelor oficiale de turism (UIOOT).

În 1925, cînd s-a reunit la Haga primul congres internațional al asociațiilor oficiale de trafic turistic, promotorii au răspuns unei necesități impuse de relansarea vieții economice și sociale de după primul război mondial. Introducerea concediilor europene și în alte țări dezvoltate din lume a creat baza de masă a turismului. Organizațiile de turism și agențiile de voiaj au devenit tot mai numeroase.

Mișcarea a cunoscut dimensiuni substanțiale după cel de al doilea război mondial. În 1947 s-a hotărît reorganizarea, pe baze mai reprezentative, a mișcărilor turistice interbelice. A fost creată astfel Uniunea internațională a organismelor oficiale de turism (UIOOT).

Bilanțul UIOOT este pozitiv. La inițiativa UIOOT a avut loc la Roma, în 1963, Conferința „Națiunilor Unite pentru turism și voiaje care a adoptat recomandări ce reprezintă și azi puncte de referință pentru turismul internațional.

În anii 60 turismul s-a afirmat ca ramură economică și ca sursă de aport valutar. În multe țări s-au înființat organe guvernamentale de turism. La nivel internațional organizația nu mai corespundea noilor structuri naționale. Pe această bază a început procesul transformării UIOOT în organizație guvernamentală. În 1970 s-a adoptat statutul Organizației Mondiale a Turismului, iar în 1975 s-a ținut, la Madrid, adunarea sa constitutivă.

Membră a UIOOT, România a devenit astfel membru fondator al noii organizații internaționale. Ea a participat activ, în calitate de președinte al Comisiei europene de turism, apoi de membru al Consiliului Executiv al OMT, la elaborarea principalelor documente programatice (Declarația Conferinței Mondiale de Turism de la Manila — 1980 și Actul Reuniunii Mondiale de Turism de la Acapulco — 1982) ca și la orientarea și desfășurarea programelor bianuale de activitate ale OMT, România fiind în momentul de față membru în Comitetul de programe și în cel de coordonare ale organizației.

VASILE MIRCEA

VALEA MOLDOVIȚEI

Dacă veți călători pe meleagurile bucovinene, mergeți neapărat și pe valea Moldoviței, o vale încântătoare, care oferă mărturie elocventă despre marii domnitori ai Moldovei, care și-au purtat pașii pe aceste locuri. Un crâmpei dintr-o lume ce-și dezvăluie identitatea inconfundabilă prin mari bogății culturale, etnografice și folclorice.

Călătoria noastră poate începe din Vama, de acolo de unde Moldovița se unește cu sora ei mai mare Moldova — localitate renumită prin construcția originală a caselor, prin meșteșugul și arta populară, și mai ales, prin vrednicia și talentul gospodarilor. Locurile ne pot oferi o minunată lecție de istorie. Pe o stâncă de granit, așezată în centrul comunei este dăltuit anul atestării documentare — 1409. Dar așezarea, care a slujit ca punct de vămuire, răscruce de drumuri comerciale, se pare că este: mult mai veche (aici s-au descoperit monede dacice și romane). Dimitrie Cantemir o descrie, și apoi o consemnează, pe o hartă din „Descriptio Moldaviae”. „Ștîlpul lui Vodă” cioplit dintr-un bloc de piatră și așezat într-un pilc de brazi, amintește de victoria din 1717 reputată de moldovenii, conduși de Mihail Racoviță, asupra trupelor austriece. Contemporanii își făuresc propria lor istorie; Aurel Stehnov ne povestește cum în septembrie 1944, împreună cu alți tineri, a intrerupt sistemul de dinamitare a podului de peste Moldovița salvînd de la distrugerea totală, planuită de hitleriști, acest important obiectiv de comunicație rutieră. Profesora Elena Axintioi ne conduce prin „muzeul” comunal cu piese valoroase, prin biblioteca căminului cultural cu aproape 30 000 de volume, ne relatează, cu justificată mîndrie, că echipa de dansuri a femeilor s-a clasat pe primul loc pe țară la toate edițiile Festivalului național „Cîntarea României”. Vama s-a înscris constant pe coordonatele progresului; gospodăriile țărănești cu case mari se întrec în frumusețe, numărul autoturismelor proprietate personală a depășit cifra de 100, zeci de mii de vite și oi împînzesc dealurile din apropiere.

Valea Moldoviței ne oferă nu numai locuri de un pitoresc deosebit, dar și numeroase obiective de interes istoric, etnografic și cultural. În punctul Deia, un fir de apă deviat din albia Moldoviței ne conduce la o curiozitate a tehnicii țărănești — pîua. Aici lucrează Aurel Ilișoiu, mare meșter în „bataia” sumanelor și a altor țesături populare. Intrăm în comuna Frumosu, care își merită pe deplin denumirea. Localitatea ne întâmpină cu frumoase case țărănești, „pe două rînduri”, vopsite în verde deschis, decorate cu motive naționale și împodobite cu coarne de cerb. O șosea asfaltată traversează Moldovița și ne duce pe valea Frumosului; în „parchete” vom putea culege zmeură și frași, alfine și mure, iar în pădurile din apropiere, cele mai diverse soiuri de ciuperci. Din Dragoș, un drum forestier ne

conduce într-o zonă de liniște și farmec; era drumul preferat al lui Dragoș Vodă spre cetatea de la Poiana Mărului; aici s-au descoperit topoare de silex, numeroase alte marțurii ale unor vechi civilizații.

Să ne continuăm drumul „la deal” în timp ce Moldovița coboară grabită la vale printr-un tunel de sălcii. Șoseaua însoțește fidel calea ferată și ambele se apropie de albia rîului. Punțile suspendate pe cabluri ușurează trecerea de pe un mal pe altul, de la o gospodărie la alta. Pe stînga pădurile de molid, care coboară pînă în albia rîului, continuă să împodobescă valea de un pitoresc aparte.

Intrăm în Vatra Moldoviței, monumentală vatră de spiritualitate și cultură românească. Mănăstirea-cetate de aici a fost ridicată de Petru Rareș în 1532 în apropierea celei construite de Alexandru cel Bun în 1402. Legende povestesc și arheologii confirmă că este vorba de „continuitatea” cetății Paltin — vechi centru fortificat din nordul Moldovei. Zidurile groase de piatră, înalte de peste 6 m, prevăzute cu contraforți, metereze și turnuri de observații o transformau într-o puternică fortăreață de apărare. În incinta cetății erau adăpostite rezerve alimentare, aici funcționau ateliere (unul renumit de broderie), o școală de caligrafie; împunernicii speciali făceau comerț cu țirurile de la Baia, Suceava și Bistrița. Aici sint expuse piese de mare

valoare istorică și culturală care amintesc de strălucirea de odinioară a istoricului lăcaș din Țara de Sus. Marele critic de artă francez Charles Diehl în „Impresions de Roumanie” lucrare editată la Paris, în 1927, era de părere că „în lume nu se afla ceva asemănător”, comparînd mănăstirea-cetate din Vatra Moldovița cu marile capodopere ale omenirii. Potențialul turistic al zonei și al văii este atestat și de atribuirea de către Federația Internațională a Ziaristilor și Scriitorilor de Turism (FIJET) a premiului internațional „Pomme d'Or” (Mărul de Aur), plasat simbolic aici, în Muzeul de artă medievală a citoriei de pe malurile Moldoviței.

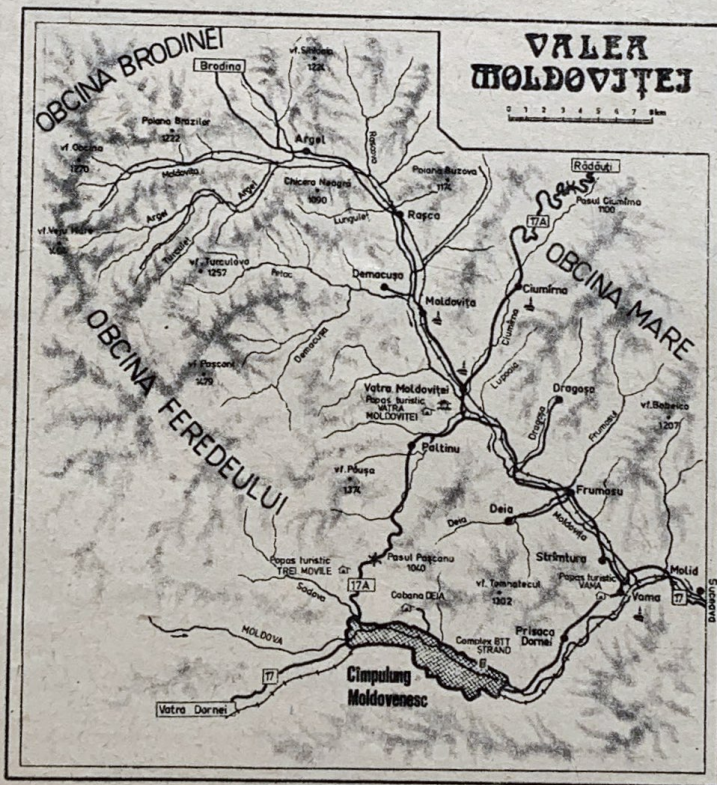
Ne aflăm la o mare intersecție de drumuri turistice; potecile de munte au fost transformate în șosele moderne: dacă o luăm la dreapta, pe valea Ciurmei vom traversa Obcina Mare și vom ajunge, pe DN—17A, la Sucevița și de acolo la Putna și Rădăuți; la stînga o șosea de munte ne duce la Cimpulung Moldovenesc. Un camping modern oferă găzduire celor care vor să poposească mai mult pe aceste meleaguri.

În drumul nostru să urmărim mai departe firul Moldoviței și să urmărim pe malul drept al rîului. Calea ferată, dată în folosință din 1889 și șoseaua modernizată facilitează transportul turistic pînă în creierul munților. Comuna Moldovița era de-

numită în trecut „Moldovița-Fierăstrău” oglîndind preocuparea de bază a locuitorilor — tăietori de pădure. Modernul combinat a înlocuit fabrica de cherestea, construită tot în 1889, a preluat funcțiile numeroaselor „fierăstraie” acționate de apa Moldoviței. Localitatea poartă și astăzi amprenta vechiului „țîrg montan”.

Lăsăm în urmă ultimele case ale așezării și intrăm în bazinul superior al Moldoviței. Nesfîrșitele păduri au un verde diferit nuanțat adăpostind și cunoscutul „molid de Moldovița”; deosebit de apreciat de lutierii din țară și de peste hotare. Cabane de munte găzduiesc tăietorii de păduri, care au schimbat fierăstrăul și țapina cu unelte moderne. Aici mai supraviețuiesc mocănițele ce de un secol își fac neostenite datoria — cară la vale bustenii. Cu ajutorul lor sau urmînd drumurile forestiere, putem pătrunde mai adînc în liniștea fremătătoare din inima codrilor Bucovinei.

TRAIAN CARACIUC

LA MULȚI ANI, Cititorule,
LA MULȚI ANI, Oameni buni
și de omenie, LA MULȚI ANI,
Țară!

Casa să ne fie casă, masa
să ne fie masă, florile dalbe
să ne îmbogățească sufletul!
Cu nădejdi și spor în toate,
să trecem pragul dintre ani,
să credem în noi și-n destinul
nostru istoric, să iubim tot
ce ne da natura și tot ce au
creat oamenii acestei guri de
rai numite ROMÂNIA!

Noul An cu sănătate, cu iu-
bire și dreptate, să aveți gin-
duri frumoase și copii sănă-
toși, să deschideți porțile ospitalității pentru toți cei ce vin
cu inima curată: LA ANUL ȘI
LA MULȚI ANI!

„ROMÂNIA
PITOREASCĂ”

STIMAȚI CITITORI,

în cursul anului viitor, veți găsi în revista „România pitorească”:

- idei și sugestii pentru vacanțele dumneavoastră;
 - anchete privind noile oferte turistice, agrementul în stațiuni, starea cabanelor, ocrotirea monumentelor istorice, protecția mediului inconjurător;
 - un nou serial: „Asaltul imposibilului — Santinela de la Gîul Iadului”
- Nu uitați! Încă se mai pot face abonamente pentru 1986 la „România pitorească”, revista tuturor drumepilor și a drumeților de neuit!

CÎND TRECEȚI PRIN PLOIEȘTI

Petre Gheorghe-Stamate, șeful filialei de turism din Ploiești al O.J.T.-Prahova dorește să comunice cititorilor revistei un șir de noutăți despre hotelurile și restaurantele ploieștene.

— Mai întâi aș vrea să corectez părerea multora care consideră că orașul nostru e doar un punct de tranzit pentru turiști. E vremea să se știe că Ploieștiul oferă un loc de popas inedit și tentant pentru orice turist. Argumente? Municipiul nostru are multe puncte de atracție — muzee și case memoriale, împrejurimi pitorești și posibilități excelente de găzduire. În Ploiești există trei muzee unice în țară — cel al petrolului, al ceasului și cel de biologie umană. Iși așteaptă de asemenea, cu generozitate vizitatorii muzeul de istorie, galeria de artă, găzduită într-o clădire — monument de arhitectură — muzeul memorial „I.L. Caragiale”, Casa-muzeu Haği Prodan, Statuia Libertății executată la Paris și ridicată ca un omagiu pentru ce au declarat în 1870 „republica de la Ploiești”, hipodromul republican și alte multe obiective de mare atracție pentru turistul dornic de cunoaștere. Ca să nu mai vorbim de vestigiile istorice și de arhitectură de primă mărime din unele localități apropiate de Ploiești-Bucov, Boldești-Scăeni, Gheorghiu, Tirgșoru-Vechi, Pucenii Mari — sau de renumita podgorie de la Valea Călugărească unde turistul oaspete poate degusta vinuri de mare clasă. Așa că noi recomandăm azi pe bună dreptate Ploieștiul ca loc de sejur, unde se poate petrece chiar și un concediu, pentru că aici călătorul, dacă stă o săptămână-două, are multe de văzut. Mai ales că cele două mari complexe hoteliere **Central** și **Prahova**, așa cum arată ele în prezent, pot face față oricăror exigente.

— Vreți să ni le prezentați în amănunt?

— La complexul **Central** s-au terminat lucrările de modernizare și extindere, astfel că el are acum următoarele utilități: un hotel, de categoria I, cu 400 de locuri, un restaurant cu două saloane, o sală polivalentă (pentru conferințe, simpozioane sau alte manifestări), o crămă, o grădină de vară, un bar de zi, saloane de frizerie-coafură-cosmetică. Cît despre bucătăria restaurantului ce să spun! Bucatele sînt preparate de doi bucătari vestiți, frații **Eugen și Aurel Poselt**, amîndoi purtători ai titlului de maestru în arta culinară, care au uimit cu preparatele lor mesenii multor restaurante din occident sau orient; de fapt, **Eugen Poselt** a fost declarat în 1984 cel mai bun bucătar pe O.J.T. Prahova. Un salon al restaurantului se cheamă „Berbec” și duce, peste timp, tradiția localului înființat, pe acest loc, de podgoreni, acum o sută de ani; aici se servesc bucate din batal, miel și oaie cum nu se

mai gătesc în altă parte. Cei doi maestri bucătari mai prepară și o suită întreagă de mâncăruri din ciuperca sau vechi specialități din bucătăria țărănească prahoveană. Clienților acestui restaurant le sînt oferite zilnic 50 de preparate culinare și 15 sorturi de vinuri din podgoriile de la Dealu Mare, Urlați, Valea Călugărească și Tohani.

— Dar despre complexul **Prahova** ce ne puteți spune?

— Mai întâi faptul că hotelul Prahova a cîștigat titlul de cel mai bun hotel din județ. De ani de zile nici o reclamație, o servire ireproșabilă, cele mai diversificate servicii oferite clienților — motive pentru care cei mai mulți spun că se simt aici ca acasă. Cît despre restaurant el are o faimă nedesmintită de ani și ani de zile. În salonul **Național** se organizează vestitele seri prahovene cu mîncăruri și muzică de prin partea locului, iar în timpul zilei, non-stop, se poate asculta muzică de cafe-concert; la barul de zi, barmanul **Radu Nicolescu** oferă, înregistrate pe bandă de magnetofon, bucăți alese de muzică simfonică. Noul salon **Clasic** al restaurantului — cel mai elegant din oraș — este ultima noastră surpriză pentru clienții de la **Prahova**, unde mai funcționează o cofetărie, o grădină de vară, ateliere de frizerie și coafură.

— Se poate vorbi și la restaurantul **Prahova** de un specific al bucătăriei?

— O, desigur. Aici, mai mari peste bucătărie sînt **Constantin Stăfie**, și el maestru în arta culinară, și **Marcel Dumitrache**, doi tineri de mare viitor în gastronomia noastră. Se prepară, ca și la **Central**, bucate prahovene sau ale bucătăriei clasice; dar „ispitele” culinare ale restaurantului sînt zecile de preparate din pește și pasăre, cele mai multe create de cei doi bucătari. De curînd un grup de turiști străini au cerut, toți, rețeta unei mîncări, „pasăre-de-lice”, ca să o prepare și pe la casele lor, așa de mult le-a plăcut. Și astfel de „cazuri” se întîmplă des la **Prahova**.

— Așadar, înțeleg, adresați o invitație turiștilor de pretutindeni să poposească cît mai mult la Ploiești...

— Da, aș lansa tuturor o invitație: cînd treceți prin Ploiești vă așteptăm la complexele hoteliere **Central** sau **Prahova** și sînt sigur că veți reveni cu mare plăcere. Pentru că toți cei ce muncim în unitățile turistice din Ploiești avem o mare ambiție: nici un oaspete al agențiilor, hotelurilor și restaurantelor noastre să n-aibă nici cea mai mică nemulțumire față de serviciile ce i le oferim, fie că e vorba de o excursie, de o singură masă sau de o găzduire mai îndelungată.

ION PREDĂ

1. Hotelul PRAHOVA
2. Complexul hotelier CENTRAL

CARMEN DOBRIN (18 ani, elevă), str. Călea Victoriei nr. 12 C, bloc A, et. II, ap. 9, sector 3, cod. 70412, București. Îndeplinindu-vă rugămintea de a face cunoscut faptul că dorii să corespundă „cu iubitori ai drumetilor montane — în special în munții Piatra Craiului, Bucegi, Făgăraș — și cu admiratori ai alpinismului”, vă urăm, totodată, spor la pregătirea examenului de admitere la facultate. ● MIHAIL DIMITRIU, str. Alunișului nr. 180, bloc 1, sc. 5, et. 2, ap. 137, cod. 75353, sector 4, București, telefon: 85 71 32. „În să vă exprim pe această cale mulțumiri pentru ideea extraordinară de a publica pe ultima pagină a revistei hărțile tuturor munților noștri. Este o inițiativă laudabilă și cred că toți cititorii revistei sint de aceeași părere că este excelent să avem hărți unitare, ordonate și detaliate, cu fiecare colțșor din întregul lanț carpatic care încinge ca un brâu frumoasă noastră țară”. Gînd la gînd cu bucurie, deci vă mulțumim și noi pentru aprecieri. Precizînd că dorii să „comunicați cu iubitori ai muntelui, dorici de a face schimb de materiale turistice montane”, vă inserăm „z. anunț”: Achiziționez numerele: 7, 8, 9/1973, 7, 8/1974, 4/1975, 2, 4/1976, 5/1978, 9/1985 (revista România pitorească); 2, 3 (colecția „Munții noștri”); monografii (descrieri detaliate, cu hărți) montane; ofer (ori la schimb) numerele: 5, 9, 10/1975, 10/1977, 4, 6—12/1978, 6—12/1979, 6—12/1980, 7, 8/1982, 1/1983 (revista România pitorească); 14, 20, 21, 25—28, 30 (colecția „Munții noștri”). ● CORNEL MANDA (elev, 16 ani), str. Izvorul Troțusului nr. 1, bloc D-24, sc. 4, et. 4, ap. 39, sector 4, Buc.: „Doresc să corespund, pe teme de turism, cu iubitori ai muntelui și achiziționez numerele 3, 6, 9/1985 ale revistei România pitorească”. ● ION T. COLIBĂȘANU, str. Maior Porumbaru nr. 19, ap. 1, sector V, cod. 76451, București: „Pun la dispoziția celor interesați colecția integrală (de la apariție și pînă în prezent) a revistei România pitorească”. ● NICOLAI CONSTANTIN MATESCU (64 ani, pensionar), str. Fabricii nr. 8, bl. 25/4, sc. A, et. II, ap. 12, cod. 77541, sector 6, București, telefon 71 24 33: „Urmaresc a articolului „Leția tragicului” (R.p. nr. 10/1985) și a experienței acumulate în decursul a 37 ani de drumeție în toți munții noștri, pot da indicații și sfaturi practice turistilor cu o deosebită pasiune pentru munte, la alegerea itinerariilor (traseelor). Pun la dispoziția acestora, pentru consultare la domiciliul subsemnatului, un bogat material turistic. Astfel: colecția „R.p.” (completă) pe anii 1980—1985; colecția „Munții noștri” (de la nr. 1 la 33, deci la zi); colecția Căzuța turistului; Almanahul turistic din anii 1969—1970 și 1981—1985; cărți, broșuri, planșe, ghiduri, hărți, precum și diferite atlase”. Răspundem întrebării dv. sugerîndu-vă să vă adresați editurii Sport-Turism. ● IOAN DORIN AGRAPINEI (muncitor, 23 ani), str. Muncitorului nr. 25, Darabani, cod. 6864, jud. Botoșani: „Doresc să corespund cu iubitorii de turism și cu tinerii interesați de speologie. De asemenea, achiziționez nr. 1, 2, 3 și 6/1985 ale revistei România pitorească, precum și ilustrate cu peisaje montane și din peșteri”. ● COSTEL IVAN (44 ani, pensionar), str. Busuic nr. 12, Constanța, cod. 8700: „Doresc să fac schimb de ilustrate”. ● FRANCIS VINCU, Periam 381, jud. Timiș. Nu publicăm adrese în edițiile pentru străinătate. ● P. DUCU, str. Unirii 80, cod. 1 100, Craiova: „Ofer colecția revistei România pitorească din 1980—1984 și 1985 la zi”. ● PASCAL NEGOCESCU, București. Revista noastră nu publică poezii. Adresați unei reviste literare. ● GHEORGHE STADLER, București. Am reținut sugestiile dv. ● PĂUN BUSUIOC, Calea București, nr. 86, sc. B, ap. 14, Brașov, cod. 2200: „Citesc „România pitorească” de la apariție. Cuprinsul ei mi-a dăruit mari satisfacții în a cunoaște cit mai

mult, mai exact, științific, multe probleme ale munților mei dragi. Vă mulțumesc!”. Vă mulțumim și noi mai adăugînd că oferim, contra cost, întreaga colecție a revistei „România pitorească”. ● ALEXANDRU CRISTIAN-POPA, Ploiești. La problemele puse de dv. primii răspunsuri prin poșta. În magaziniștii pioleți colțari, coarde, pitone etc. Aceste materiale intră în dotarea secțiilor de alpinism ale marilor cluburi și asociații sportive. Deveniți membru al unei astfel de asociații și veți beneficia de accesul la aceste materiale! ● RĂZVAN CĂPĂȚÎNĂ, București. În Capitală există mai multe cluburi cu secții de alpinism, între care și Dinamo.

ECOURI

Citind rubrica „Din evenimentele muntelui” din numărul 5/1985 din R.P. (este vorba de articolul „Căzut și părăsit în Valea Babii”), m-am decis să vă scriu, pentru a-mi exprima pe această cale opiniile, deoarece consider că avem de-a face cu un fenomen îngrijorător.

Se știe că turismul montan a căpătat o dezvoltare intensă în ultima vreme; tot mai mulți tineri, în timpul lor liber, pornesc pe cărările munților. Din păcate, mulți nu sînt pregătiți să o facă și necazul de aici începe. El nu știu că o excursie pe munte se deosebește fundamental de o plimbare prin oraș, că trebuie să și procure echipamentul necesar, că trebuie să se documenteze și să posede o hartă a traseului pe care și l-au ales, că, începătorii fiind, trebuie să-și facă primele drumuri în compania unor turiști experimentați, de la care au multe de învățat. În sfîrșit, contactul prea rapid cu muntele nu reușește să-i facă pe mulți să renunțe la toate cele ale civilizației și, avantați de dotările unor cabane ca Piatra Arsă, Babele, Miorița, ajung să confunde o excursie pe munte cu un chef prelungit la cabană, cu program „disco” pînă la 3—4 dimineața. Apoi se hotărăsc să plece pe traseu și, bineînțeles, nu sînt suficient de odihniți. Mai rău, datorită aburilor alcoolului consumat devin „viteji” și pornesc pe trasee periculoase și... iată că am ajuns la cauzele multor accidente regretabile, pentru că muntele nu iartă bravadele acestor turiști de ocazie.

În cazul accidentului din Valea Babii, consider că este vorba de toate aceste neajunsuri. Numai faptul că au plecat de la Piatra Arsă la o oră țîrzie și că au nimerit la obrișia Văii Babii, denotă necunoașterea traseului, precum și a legilor nescrise ale muntelui, a regulilor după care se întocmește o excursie. Și una din ele spune că nu se pornește la drum la o oră țîrzie și pe timp nefavorabil!

În afară de toate acestea, iată și un lucru grav: abandonarea tovarășului de drum accidental, fapt în totală contradicție cu cele mai elementare principii umane. Ce conștiința au avut tovarășii de drum ai lui Stelian Paraschiv neluînd nici un fel de măsură de a-l ajuta? Știu, nu erau capabili să-l ajute direct, dar trebuiau să se îndrepte spre Piatra Arsă ca să dea alarma! Mai ales numitul Stelian Dima, vărul victimei, care, reintors la Piatra Arsă, a mai dormit — bine mersi! — o noapte, a anunțat — vorba vine! — accidentul, apoi a plecat liniștit acasă. Nu l-a interesat deloc soarta vărului său? Și, dacă a anunțat accidentul (așa cum zice el), cum l-a răbdat inima să stea așa, fără să se intereseze dacă s-a pornit acțiunea Salvamont, dacă vărul său a fost găsit, dacă acesta trăiește sau nu; trebuia să meargă la spital... Nu știu, dar un asemenea individ poate fi acuzat în cel mai bun caz de inconștiență totală! Și, de bine ce a anunțat accidentul, iată că s-a întîmpilat paradoxalul fenomen ca echipa Salvamont Sinaia să fie alertată din... Pucheni, de părinții victimei!

În concluzie, accidentele de acest gen sînt cauzate nu numai de o insuficiență pregătire, ci și de grave carente de educație. Ar fi cazul ca factorii de răspundere — familia, școala, colectivul de muncă — să acționeze ferm în această direcție, căci indivizii lipsiți total de responsabilitate, gen Stelian Dima, mal sint desui.

Deoarece acest accident a avut drept

„protagoniști” tineri din județul Prahova, în calitate de membru al clubului turistic alpin „Emilian Cristea” din Ploiești, fac un apel insistent către tinerii iubitori de drumeție din județul nostru să-și practice frumoasa lor pasiune în mod organizat. Avem în clubul nostru mulți ghizi B.T.T., oameni de nădejde, buni cunosători ai Bucegilor, Ciucașului, Pietrei Mari. Rog amatorii de excursii să apeleze la acești oameni, de la care vor avea numai lucruri bune de învățat. Și vor învăța în primul rînd că a merge la munte înseamnă să-i cunoști frumusețile străbătîndu-i cu pasul potecile, nu infundîndu-te într-o cabană la băutura sau la discotecă. Și vor mai învăța și pe munte, mai mult ca oriunde, este necesar să-ți ajuți semenii în caz de nevoie, că trebuie să fii OM cu cei din jur.

MARIAN RĂDULESCU, Urlați, Prahova

Am primit la redacție două scrisori neașteptate, pe marginea articolului „Pe propria răspundere...” spre un drum fără întoarcere” apărut în R.p. 8/85 care prezintă dramaticul sfîrșit al celor patru turiști din Călărași. Scrisorile sînt semnate de doi arădeni — Ion Lupu, tehnician la întreprinderea de bunuri metalice și Ludovic Marincea, tehnician la Fabrica de ceasuri „Victoria” — prieteni buni, după cum se deduce din epistolele lor. Ei ne povestesc despre faptul că l-au înfîlțit și au fost ultimii care au vorbit cu cei patru care au pornit-pe-o vreme cumplită spre creasta Făgărașului într-o ascensiune care s-a dovedit a fi fatală pentru ei.

„Cu o seară înainte ca ei să plece din cabană pe drumul fără întoarcere, l-am cunoscut — ne scrie Ludovic Marincea. Era după ora 22 cînd au sosit la cabana Suru doi flăcăi și două fete, epuizați de efort, tremurînd de frig, aproape înghețați... l-am invitat la noi în cameră unde era cald, le-am făcut ceai și s-au încălzit... Așa am aflat peripețiile prin care au trecut pînă au ajuns la cabana Suru. Au luat un tren în direcție greșită și de aceea au ajuns așa de țîrziu la cabană... abandonaseră și un rucsac pe drum — nu mai puteau duce...”

Iar celălalt corespondent, Ion Lupu, relatează stupefacția încercată de el în timp ce tot discutat cu cei patru tineri:

„Ne-au spus, în timp ce beau ceaiul ce-i încălzea, că a doua zi vroiau să urce pe creastă și să ajungă la Negoiul. Am rămas mut — la fel și prietenul meu, Ludovic Marincea, care se uita perplex cînd la mine, cînd la tineri. Erau echipați cu totul necorespunzător pentru o ascensiune în vreme de iarnă, pe creasta Făgărașului. l-am întrebat pe rînd dacă au bocanci dubli, pufoaice, ochelari, pioleți, colțari, corzi, cort, saci de dormit. Răspunsurile au fost negative. Le-am explicat că pe timpul iernii acestea sînt piese obligatorii în echipamentul celui ce face o ascensiune pe creastă. Și le-am povestit ce am pălît noi cu o zi înainte: eram foarte bine echipați și am încercat o pătrundere pe creastă. Vîntul bătea cu peste 100 km pe oră, iar temperatura era de aproape minus 40°. Cînd am ajuns la micul monument unde a murit salvamontistul Robert Ungureanu, într-o avalanșă, pe cînt încerca să salveze un om, gerul și viscolul ne-au izbit cu atîta țîrie, încît după vreo cîteva minute am hotărît să abandonăm ascensiunea și să ne întoarcem la cabana Suru...”

Dar cei patru rămîneau la ideea lor: „mîine vrem să urcăm pe creastă și să ajungem la Negoiul”. Le-am cerut să renunțe, dar ei ne-au spus că au mai fost pe aici... În iunie, anul trecut, și cunosc zona...

Argumentele arădenilor au fost zadarnice. A doua zi în zori cei patru tineri din Călărași erau gata de plecare.

„Dis-de-dimineață — ne povestește Ludovic Marincea — am fost treziți de gălăgie mare. Am coborît din cameră împreună cu prietenul meu Lupu, să vedem ce se întîmplă. Ajutorul de cabanier Vasile Bănceu discuta „la fierbințe” cu cei patru care vroiau să plece pe creastă, prin iadul de afară. Pînă la urmă le-a dat buletinele de identitate. Le-am spus și noi, din nou, ce periculos este să pleci pe creastă în asemenea condiții de iarnă cumplită. Una dintre fete mi-a spus cu ironie: „Lasă bucnicile că nu-s chiar așa periculoase cum vrei să le zugrăvești!”. Apoi unul dintre băieții m-a întrebat cum e drumul prin căldarea Găvanului, dacă e în căldare zăpada

mare. Nu-mi venea să cred urechilor! Le-am explicat marelui pericol de avalanșe din acea zonă și i-am avertizat că să nu intre, cumva, pe căldarea Găvanului... Dar se pare că nimic nu-i convingea să renunțe la a urca pe creastă... Văzînd totuși că ei vor să plece, că nu există nici o posibilitate de a-i reține, l-am sfătuit pe ajutorul de cabanier să le ia o declarație că pleacă pe răspunderea lor; dacă nu i-a trăgeam astfel atenția lui Vasile Bănceu nu exista nici acea declarație...

Cei doi arădeni, fiind adevărați oameni de munte au încercat, deci, în fel și chip să-i oprească pe cei patru tineri din drumul lor spre moarte. Aceștia, necunoscînd muntele nu le-au luat în seamă sfaturile și au plecat „pe propria lor răspundere”.

„După ce am citit articolul din „România pitorească” — își încheie Ion Lupu scrisoarea — ne-am dat seama că avertismentele noastre nu au reușit să-i facă pe cei patru să se avînte pe creasta Făgărașului. Ar fi trebuit oare să facem și altceva ca să-i împiedicăm să se avînte sus?”

Această din urmă frază explică multe: că cei doi arădeni cînd au aflat de moartea celor patru n-au mai cunoscut liniștea. Ei au încercat într-adevăr cu insistență să-i oprească, să urce pe creastă. Dar sînt frămîntați de o întrebare: au făcut ei totul că să evite moartea celor patru? Acum, dacă ar fi să răspundem sincer întrebării din scrisoare ar trebui să spunem: nu s-a făcut totul. Să fim bine înțeleși, nu vrem să acuzăm pe nimeni. Dar parcă mai trebuia făcut ceva: cei doi arădeni împreună cu cabanierul trebuiau să-i rețină cu orice preț pe cei patru în cabană; să le rețină rucsacurile, să nu le înapoieze buletinele de identitate, să le spună ritos că nu le este îngăduit să plece pe creastă; și dacă i-au văzut totuși plecînd trebuia să se dea imediat alarma. Poate că dacă s-ar fi procedat așa, patru vieți tinere ar fi fost salvate! Aceasta este părerea celui ce semnează mai jos — la asemenea scrisori sincere, răspunzi cu toată sinceritatea. (Ion Preda)

DE CE?

La începutul lui septembrie, cînd luna plină se ivea repede parcă anume să lumineze lanseata aruncată în așteptarea somneterilor, nesfîrșite cîrdiri de giște sălbatice trăgeau brie pe cerul instelat al Deltei, zborul spre popasul nopții fiind și ultima repetiție a zilei. Repetiții din extrem de disciplinată pregătire a celui mai înalt și lung zbor. După începutul lunii octombrie, cînd „dinții de lapte” l-au dat în „întă”, în dinții de os, știuca la atac în stilul ei lacom și devastator, nelertîndu-și, de cele mai multe ori, nici propriile progenituri, ca să nu mai vorbim de atît de trecătorilor oblei, care, ca și porcii domestic, nu ajung niciodată să moară de bătrînețe. La începutul lui noiembrie... Gata, că doar nu ne-am propus să scriem un reportaj despre cele 12 luni ale Deltei! Cu toate că ar trebui neapăr să mai spunem că nu există și sau noapte dintr-un an ca Delta să nu te învaluiu cu frumusețile ei fără seamăn, că nu există și sau noapte — indiferent că e vreme de toamnă, de iarnă — chiar dacă se știe, mai spunem, fie și din proprie plăcere, că iarna Deltei este plină de păsări! — de primăvară ori de vară, Delta este în mișcare, este vie, trudește la misterul ce se intrudește cu partea de început a lumii, cu zămislirea adică. Ei bine, noi știm că nu mai e nevoie să convingem pe nimeni de aceste frumuseți noster ori că îți poți lua la sine crîmpe din acest spectacol mare, niciodată pe măsură lui, pe un biet film fotografic. Ei bine, cum frumusețea, frumusețea Deltei, nu are margini, e normal ca niciodată să nu-ți ajungă banalul film fotografic. Iar dacă nu-ți ajunge n-ai ce face, înghiți în sec și gata, fiindcă nu-ți poți procura nici la Malicu, nici la Crișan, nici la Lebăda, nici la Sfîntu Gheorghe. Fiindcă, de la începutul lui iunie, adică de la începutul verii — mai devreme nu știm, deoarece n-am fost —, în nici o localitate din Delta Dunării n-a fost expedit, în unitățile comerciale — de ce nu și la recepțiile hotelurilor existente? — nici un film fotografic. Cît despre o eventuală „recuperare” a chipurilor Deltei prin intermediul unor ilustrate (cărți poștale) nici atît, fiindcă asemenea vederi atît de firești nu se găsesc nici la Tulcea... MIHAIL OGRINJI

TRASEE ÎN MUNȚII BÎRGĂU

1. TOMNATICUL

Traseul vizează periferia din miazăzi și extremitatea de apus a munților Bîrgău, la linia de contact cu regiunea colinară a Bistriței. Itinerarul se desfășoară, în mare parte, prin locuri deschise. Pe măsură ce avansăm se instalează codrul nesfrișit. Caracteristica traseului sînt podurile, numite „poderei” sau „poduri”, situate în partea inferioară a muntelui.

Podereii Bîrgăului este un podiș întins și neted, deosebit de frumos și interesant, plin de finete, pomi și culturi de cereale, fragmentat de apele ce năvălesc din coastele munților, în patru sectoare destul de bine delimitate, aparținînd comunelor Josenii, Mîllocenii, Susenii și Prundu Bîrgăului. Drumul deosebit de dificil, atît la suiș cît și la coborîș, urmează linia sinuoasă a muntelui încadrată în vîlcele și ape gîlgiitoare. La coborîș prin „poiana Tomnaticului” drumul, respectiv poteca, adesea dispăre în vegetație. Pe parcurs avem una din cele mai frumoase perspective asupra satelor înșirate pe valea Bîrgăului, înecate în desiuș pomilor. O puternică impresie produc clăile uriașe de lavă impietrită ale Heniului, Oalei, Casarului și Măguriceii, aliniate ca la o paradă, iar dincolo de valea Bîrgăului se ridică impunătorul masiv al Bistriçioarei cu cele trei cocoșe, înconjurat de o mulțime de virfuri care formează frumosul cadru al stațiunii climatice Colițița. Traseul fiind extrem de greu la coborîș ne recomandăm a se face în sens invers.

Din șoseaua națională Bistrița-Vatra Dornei care traversează Josenii Bîrgăului de la un capăt la altul, în aval de podul de beton de pe apa Bistriței, se desprinde la dreapta o ulicioară care însoțește canalul morii. După 300 m virăm la stînga pe un drum lateral care traversează calea ferată ieșind din perimetrul localității. Începe

suișul care se va termina numai la atingerea obiectivului final. După 1/2 km ajungem pe „Podereii Josenilor” care ne oferă o primă perspectivă asupra văii Bîrgăului.

Din drumul nostru se desfac, radial, mai multe ramificații, care se îndreaptă spre numeroasele case așezate pe podiș. Traseul se orientează spre miazănoapte, avînd ca punct de reper virful Runcurelui, 1196 m. Depășind linia superioară a podișului, urcăm spre Langa-Secătura și apoi spre Coclan-Moine, o colină lungă care se întinde pînă la marginea de jos a pădurii. De aici începe un urcusc pronunțat, o adevărată ascensiune pe culmea principală. Păstrînd direcția spre miazănoapte putem ajunge la Lesu, mergînd pe sub Heniu Mare și peste Hurguleț, 1225 m, cale lungă de cîteva ceasuri.

În desfășurarea circuitului vom fi nevoiți să schimbăm direcția spre răsărit, urcînd din greu aproximativ 2 km pînă în șaua Tomnaticului, 1340 m. Din tîrnită, un plai frumos urcă direct spre virfi circa 150 m. De pe Tomnaticul (v. Muncelului) la 1541 m avem prilejul să admirăm, spre sud, munții Cușmei cu Poiana Vulturului (1501 m), Cetatea Tătărcilor, iar în plan mai îndepărtat munții Budacului, cu Gișca Mare (1483 m) și Poiana Tomii (1469 m) — grupuri de munți aparținînd de Călimani; iar spre vest și nord-vest regiunea colinară a Bistriței și Năsăudului și masivul Tîbleșului, cu cele trei virfuri: Branul (1840 m) Tîbleșul, (1842 m) și Arcerul (1831 m) înșirate unul în spatele celuilalt.

După un tur de orizont revenim în șaua Tomnaticului, din care se desprinde spre miazăzi un plai pastoral care străbate o pădure viguroasă de conifere și după 15 minute ieșim într-o poiană prelungă, întreruptă ici-colo de tufișuri și picurii de brazi care se sîrșește în valea Muntei sau a Muncelului. După această coborîre accentuată trecem pîrișul pe o punte improvizată din două lemne alăturate și urcăm ușor pe lingă un șir de brazi pînă în Podereii Mîllocerilor.

Drumul hirtopit și spart de puhoale coboară pe interfluvii, mereu pe culme cînd mai tare, cînd mai potolii, avînd în dreapta valea Muntei, care ne însoțește aproape pînă la sfîrșitul itinerarului. Pe ultima parte drumul trece apa Bistriței peste un pod de lemn, traversînd comuna Mîllocenii Bîrgăului pînă la stația de autobuze, unde se termină tura. Durata excursiei 8—9 ore.

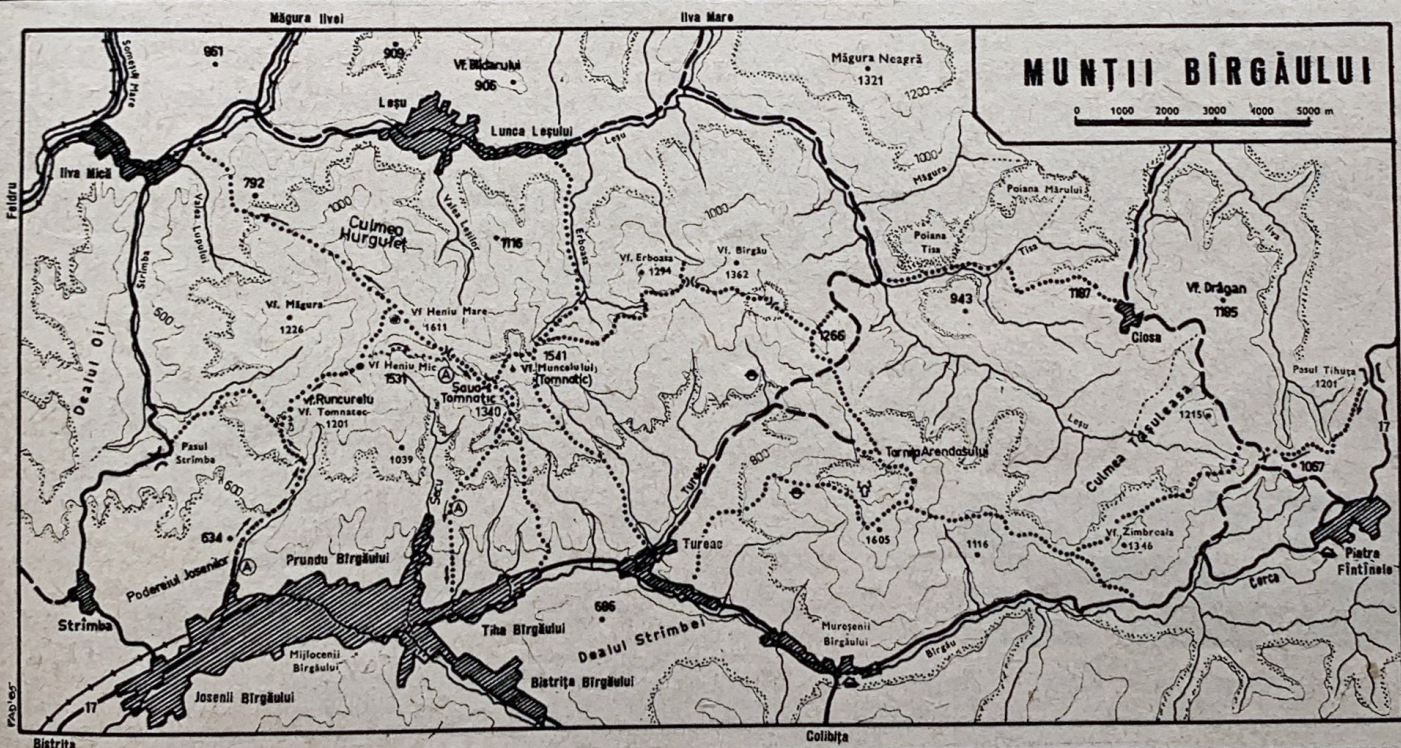
2.. ANDREICUȚA

Circuitul se desfășoară în cea mai mare parte pe valea Tureacului și pe Iliuța Bozhii, două văi de o rară frumusețe însoțite de drumuri forestiere pînă aproape de obirșie. Ambele văi se strecoară printre versanți împaduriți, punctați de poieni și finete însoțite. În sectorul de pe Iliuța Bozhii valea trece uneori printre pereți înalți, presărați cu stînci și steiuri de piatră pe virful cărora și-au înflorit rădăcinile cite un copăcel. De la Bistrița mergem cu autobuzul pe valea Bîrgăului pînă la Tureac, un cătun aparținînd de comuna Tiha Bîrgăului. De la Tureac ne îndreptăm spre miazănoapte, pe „Valea Tureacului”, pe care s-a construit în anul 1962 un drum forestier lung de 4,5 km pînă la magazinul alimentar pentru muncitorii forestieri „Valea Tureacului”, unde își împletesc pirul Prislopașului cu ale Panganatului și valea Arendașului.

Valea Tureacului, pe parcurs, primește o mulțime de ape, care coboară zgomotoase de sub culmea principală, pe unde trece magistrala est-vest. Pe stînga ne întîmăm pînă, în ordine, pirul Tâlpașului, pirul Gîrlii și valea Urșului care au un curs paralel, brăzdînd adînc coastele munților, iar pe dreapta, la km 4, întîlnim năvălincul pirul al Ciolocului care își soarbe apele din coastele apusene ale Oalei, pe care de asemenea urcă un drum forestier lung de 3,5 km pînă la poalele împădurite ale Oalei. Drumul este strîns lîpt de cursul apei, valea fiind însoțită de numeroase case așezate pe ambele maluri. La magazinul alimentar drumul se bifurcă: o ramură mergînd în continuare (2,5 km) spre nord de-a lungul pirului Prislopașului, iar altă ramificație se desface la dreapta, urcînd spre răsărit către Oala, pe pirul Arendașului; afluentul principal al văii Tureacului. Traseul nostru însoțește pirul Arendașului pînă la punctul unde se termină drumul forestier. Aici facem o întoarcere de 90 grade spre stînga, urcînd destul de tare pe o costișă spartă de gropniți și mîncată de suvoaie, pe un drumeag care se strecoară printr-o pădure rară. După 25' ieșim în poiana Arendașului, marcată de o casă, o poiană veselă, însoțită, cu cer albastru, brăzdat din cînd în cînd de fuga fantastică a norilor, unde vom face un fericit popas. Aproape de virful Arendașului intersectăm drumul mare de la est-vest care vine dinspre pasul Tiha și merge spre Heniu Mare. Din Poiana Arendașului avem vedere frumoasă spre Piatra Bîrdireului (1108 m) care păzește intrarea în valea Tureacului, iar mai la dreapta peste apa Bistriței se iesește creasta zimțată a Tătărcilor, cu flancurile sfîrțecate și rupte, cu turnurile sale zdrențuite, dominate de Piatra Corbului (1256 m) — un obelisc impunător; iar în plan ceva mai îndepărtat mulțimea virfurilor care înconjoară depresiunea Colițiței. Decorul se completează în adîncime cu masivul Bistriçioarei, munte cu caracter pronunțat alpin. Drumul duce în continuare, în fir întins, spre nord-est, depășind linia munților pe lingă virful Arendașului care rămîne la dreapta. Coborîm printr-o pădure de fag prin Pirporul din Dos, apoi poieni și grupuri de brazi pe Piciorul lui Puțușcă, pînă în Iliuța Bozhii, la Andreicuța, ultima așezare situată pe această vale. Ne angajăm în susul văii spre sud-est, mergînd pe un drum forestier, construit în vara anului 1970, avînd ca punct de reper virful Zimbroaiei (1335 m). Drumul destul de larg și prietenos urcă în pantă dulce la umbra pădurilor pînă la obirșia văii. Aici simțem în inima codrilor, unde frunza nu se clatină și tăcerea își întinde peste tot nețărnutul ei stăpînire. Așa mergem în susul apei cale de două ceasuri pînă în dreptul Tășulesei (1209 m) unde părăsim valea și ne strecurăm pe sub arcadele măiestrit țesute de crengile arborilor, pe un drum destul de bun ieșind în partea de răsărit a virfului Zimbroaiei, în drumul romanilor, lîngă un grup de case.

Trecem linia de separație a apelor coborînd în serpentine pe celălalt versant, pe un drum de exploatare forestieră, printr-o pădure subțire de brazi pînă în pirul Poștei, la 20 metri de șoseaua națională Vatra Dornei-Bistrița, în Tiha — cătun aparținînd tot de Tiha Bîrgăului, unde se termină excursia. Timp necesar 7—8 ore.

CORNELIU MUREȘANU

MASIVUL CIOMAD

1. Băile Tușnad—Lacul Sf. Ana—tinovul Mohoș—drumul Balványos — marcaj-banda roșie, durata 3 ore.

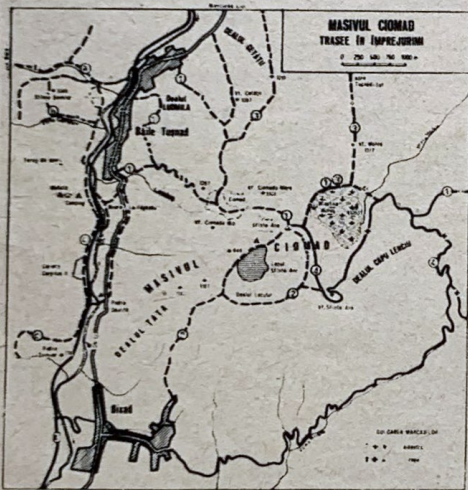
Pornind de la pavilionul central de balneofizioterapie pe versantul vestic al muntelui Ciomad, poteca, marcată, serpuștie în nenumărate serpentine conducându-ne în poiana Ciomad Mare, în fața oglinzii de apă circulare a Lacului Sf. Ana. Lacul este o formațiune unică în Europa Centrală, așezat într-un crater vulcanic care s-a păstrat intact, fiind declarat „monument-rezervație naturală”; acoperind zona centrală a masivului Ciomad Mare și provenind exclusiv din precipitațiile atmosferice, apa lacului este deosebit de limpede; altitudine — 950 m; suprafață 95.280 mp; volum — 786.360 mc, adâncimea maximă — 7 m; fauna lacului este săracă, fiind reprezentată de șarpele de casă, tritonul cu creastă, ploșnița de apă și somnul pitic american. De la cabana Sf. Ana, situată în apropierea lacului, urmăm în continuare poteca marcată și după puțin timp ajungem în partea nordică a tinovului Mohoș—măstăcină declarată monument al naturii datorită existenței în arealul ei a câtorva specii floristice rare; situat în partea sud-estică a conului vulcanic Ciomad, în craterul Mohoș, crater conjugat cu cel al lacului, tinovul are suprafața de 80 ha și se află la altitudinea de 1050 m. În continuare traseul ne conduce în valea pîrului Roșu, trecem de cele cinci peșteri cu emanații sulfuroase și intrăm pe drumul Balványos, pe care putem ajunge în stațiunea cu același nume, la poalele Cetății Pajinilor.

2. Comuna Bixad—cabana Sf. Ana: marcaj bandă albastră, durata 3 ore (cu variantă a drumului auto spre Balványos și Turia). De la magazinul universal al comunei Bixad drumul marcat ne conduce în direcția nord-est, trecem pe sub coama dealului Tața, peste virful Toberțe (1131 m) și ieșim la cabană, în apropierea lacului. Un drum auto pornește de la cabană ocolind virful Sf. Ana și se îndreaptă pe valea Roșie, spre hotelul turistic Turia (fost sanatoriu), lăsînd o variantă spre stațiunea Balványos.

3. Cabana Lacul Sf. Ana—tinovul Mohoș—vf. Mohoș—Tușnad Sat

De la cabana Sf. Ana traseul marcat cu punct albastru conduce prin virful Mohoș (1137 m) spre Tușnad Sat; o ramificație a traseului, marcată cu cruce albastră, face legătura între tinovul Mohoș și virful Tețele din munții Bodocului; pentru ambele trasee durata este de 3 1/2—4 ore.

RACZ ZOLTAN

CULMEA ȘETU-PĂPĂU

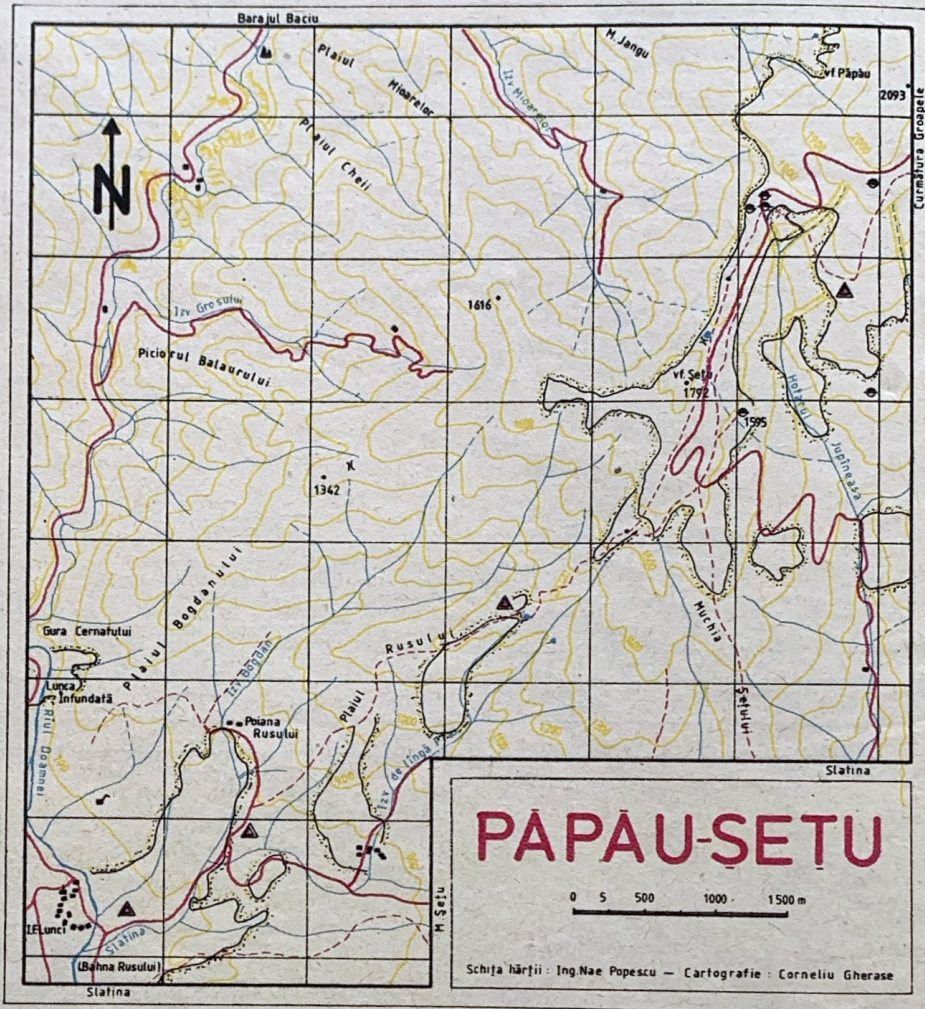
Una din porțile de intrare în munții lezer-Păpușa este culmea Șetu-Păpău, situată în partea de sud-vest a masivului. Rîul Doamnei este o frumoasă și pitorească poartă

atît spre Jezu cît și spre Moldoveanu Făgărașului. Punctul de pornire îl constituie stația terminus a liniei de autobuze Curtea de Argeș — Bahna Rusului. Chiar în stație se află și un magazin alimentar (660 m alt.), unde putem să completăm necesarul nostru de alimente pentru excursie. Din lărgimea Luncilor Doamnei privim cîmbele lezerului și Făgărașului. De la magazin ne întoarcem 250 m pe drum, la podul peste rîul Doamnei, și intrăm imediat la stînga pe drumul forestier Rusu, strecurat spre est pe sub poalele muntelui Rusu.

Drumul, fost cîndva asfaltat, urcă pe lînga pîrful Rusu. După circa 1 km, trecem pe lînga o confluență (Rusu-Bogdan) cu mici stîncării; și imediat după pod se desface, în stînga, un drum de tractor, care atacă spre nord pante ăuți. Aici părăsim drumul asfaltat și, avînd ca

spre un izvor cu apă bogată. Abia acum începe muntele să-și arate haina de molid. În culoarul prin care poteca urcă deasupra izvorului apar șiruri de molizi și tufe de alfine și ienuperi. O ravna mare taie muntele în sus, pe făgașul potecii vechi.

Urcăm asiduu și la 1530 m înălțime ieșim din pădure în golul muntelui Șetu. Poteca se împarte chiar la cotul unei șosele alpine care brazdează muntele, parcă tăindu-l în felii. O ramură se lasă ușor pe versantul estic și duce la stînga Șetu. O altă ramură, răvășită de șosea, urcă exact pe culme (stîlp de marcaj) și ia calea spre virful Șetu, deasupra nivelului șoselei care urcă și ea spre nord. Apar mici stîncării, mai ales din cremene, și în virful Șetu (1719 m) se ițește în toată amploarea sa cupola virfului Păpău (2093 m), brazdată de poteci, șosele și cu

reper și citeva semne de marcaj **triunghi roșu**, ne avîntăm pe drumul forestier Bogdanul. După circa 700 m ieșim într-o poiană (790 m alt.) în locul unde începe lîrga potecă ciobănească spre Șetu. Plai venind din istorie, această cale a oierilor a fost străbătută veac după veac de musceleni în tranșumanța lor spre lezerul, Păpușa și chiar prin Cascue și Tămaș... spre Țara Birsei.

Potecă începe lîngă borna silvică și intră în pădure. Pe dreapta un splendid făget secular acoperă versantul priporos, în timp ce pe stînga apar rîniști cu privelii spre Nucșoara și Slatina. Urcușul este obositor, pe pante întinse, numai în pădure. Poteca se rășiră pe muchie, acoperită cu frunzișuri uscate. După mai bine de o oră de la plecare ajungem la partea superioară a unei defrișări care „cade” în dreapta spre cabanele I.F. Rusu, ale căror construcții se zăresc în vale. Urcușul continuă la fel de intens pînă ce atingem cota de 1160 m, într-o poiană cu foisor de vîntoare. Locul se numește: La Pîndă. Aici muchia face o inflexiune la dreapta și pădurea se rărește. Poteca se ține exact pe cumpănă, străbătînd un mare meuriș. Apoi panta domoală crește din nou, după ce reintrăm în pădure; și la circa 1330 m alt. sosim într-o poieniță, acolo unde poteca cotește brusc la dreapta,

numeroase saivane și stîne.

După un scurt popas la baliza de pe Șetu coborîm pe muchie (marcaj bun, triunghi roșu) spre nord, avînd pe stînga liziera pădurii și versanții spre valea Doamnei. Trecem pe la lacul din șaua Șetu (1690 m) și părăsim culmea pentru a intra pe axul șoselei, care se alătură culmii. După 1 km ajungem în curmătura Șetului, la fostele saivane (1710 m), unde drumul alpin o cotește la dreapta, în urcuș serios. Fie pe drum, fie direct pe pașiște, mergînd fără marcaj spre nord-est, putem atinge, după 400 m diferență de nivel (1 1/4—1 1/2 ore), virful Păpău, un adevărat foisor din care se vede, în toată splendoarea sa, creasta făgărășană și obrișia văii Doamnei. Timp de mers pînă aici, 4 1/2—5 1/2 ore. Privelishta este completată de culmile puternice valea Lungă-Mălița-Preotesele, dincolo de valea Doamnei.

Pentru a finaliza excursia noastră avem de ales două variante: fie să ne întoarcem, în Bahna Rusului pe același traseu (în 4 ore), fie să instalăm cortul în șaua Păpăului, la circa 2 km nord-est, pe culmea de legătură cu virful lezerul Mic, urmînd ca apoi, în altă etapă, să intrăm pe traseele zonei alpine ale masivului.

NAE POPESCU

LA ANIVERSAREA PARCULUI NAȚIONAL RETEZAT

Print-o fericită coincidență, în 1985, decretat de O.N.U. An internațional al pădurilor, aniversăm și împlinirea unei jumătăți de secol de la înființarea primului Parc național al României, în munții Retezat.

Evenimentului cu profunde rezonanțe în viața științifică a țării i-a fost dedicat un simpozion de aleasă înută, organizat de Academia Republicii Socialiste România și filiala sa din Cluj-Napoca, Consiliul popular al județului Hunedoara și comisiile pentru ocrotirea monumentelor naturii și om-biosferă, cu sprijinul Institutului de cercetări și amenajări silvice, inspectoratului silvic județean Hunedoara, al ocoalelor silvice Retezat, Pui și Lupeni, precum și al Muzeului județean din Deva.

Lucrările simpozionului s-au desfășurat la Deva, în sala festivă a Consiliului popular județean, marțori în urmă cu 52 de ani la semnarea de către autoritățile locale a proiectului de rezoluție pentru înființarea parcului, propus de profesorul Alexandru Borza. Sediința inaugurată a fost deschisă de tovarășul Radu Bălan, prim secretar al Comitetului județean P.C.R. Hunedoara. În continuare, au luat cuvântul tovarășii acad. Radu Voinea, președintele Academiei Republicii Socialiste România, prof. dr. doc. Nicolae Botnariuc, președintele Comisiei pentru ocrotirea monumentelor naturii, prof. dr. doc. Emil Negruțiu, președintele subcomisiei pentru ocrotirea monumentelor naturii din Cluj-Napoca, dr. doc. Victor Giurgiu, vicepreședinte al Consiliului științific al Parcului național Retezat, Maria Mitrofan, secretar al Comitetului județean P.C.R. Hunedoara. Au fost prezentate 42 comunicări științifice elaborate de cercetători de frunte din România, precum și 7 comunicări susținute sau transmise de oameni de știință din Anglia, Bulgaria, Franța, Iugoslavia, R.F. Germania.

În timpul desfășurării lucrărilor s-a dat citire unei telegramme adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Re-

publicii Socialiste România. Președinte de onoare al Academiei Republicii Socialiste România, în care se spune printre altele: „De pe vatra de glorioasă istorie a Hunedoarei socialiste care găzduiește simpozionul dedicat aniversării a 50 de ani de la crearea Parcului național Retezat, participanții la această reuniune științifică națională vă adresează, mult stimată tovarășe secretar general, cele mai sincere mulțumiri pentru atenția și grija sta-

tornică pe care le acordă dezvoltării științei românești din toate domeniile. Eroica și responsabilă muncă pe care o desfășurați de două decenii în fruntea partidului și statului nostru, clarviziunea și înțelepciunea cu care conduceți destinele României, vă situează printre marile personalități ale lumii contemporane, iar numele dumneavoastră a devenit emblematic pentru perioada ce a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului. Simpozio-

nul semicentenarului Parcului național Retezat, organizat de Academia Republicii Socialiste România și Consiliul popular al județului Hunedoara își desfășoară lucrările sub aura aniversărilor ce omagiază împlinirile de prestigiu din ultimii douăzeci de ani, de când vă aflați în fruntea națiunii noastre, și a istoricilor documente elaborate de Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român. Această reuniune științifică se înscrie ca o sinteză a preocupărilor permanente ale partidului și statului nostru pentru protecția mediului înconjurător, ca valoroasă contribuție la nobila acțiune de ocrotire a monumentelor naturii, răspunzând înaltei dumneavoastră chemări de a face totul pentru păstrarea nealterată a frumuseților patriei, pentru a transmite generațiilor viitoare toate darurile cu care natura a harăzit România.

În programul acestei manifestări au mai fost incluse vernisajul expozițiilor de fotografii și filatele „Parcul național Retezat la 50 de ani”, o gală de filme consacrată munților Retezat, precum și proiecții de diapozitive în montaj audio-vizual. Participanții la simpozion au vizitat, de asemenea, Parcul dendrologic Simeria, în care se regăsește, în aproximativ două mii de unități reprezentative, flora de pe cele cinci continente. În continuare, în parcul național Retezat, a avut loc o aplicație științifică.

Despre valoarea științifică a comunicărilor prezentate în cadrul lucrărilor, despre importanța și actualitatea problemelor ridicate cu acest prilej, ne vom ocupa pe larg în unul dintre numerele viitoare ale revistei noastre.

Dintre propunerile pertinente desprinse din conținutul comunicărilor prezentate, una a reținut în mod deosebit atenția: necesitatea legiferării proiectului de constituire pentru încă unsprezece parcuri naționale de altitudine în Rodna, Călimani, Cheile Bicazului, Ceahlău, Bucegi, Piatra Craiului, Cozia, Domogled, Nera, Semenic și Apuseni.

Datorită griii permanente a partidului și statului nostru pentru ocrotirea mediului ambiant, România se bucură și în acest domeniu de un larg prestigiu internațional. Ca o recunoaștere a eforturilor depuse în această direcție, guvernului țării noastre i-a fost decernată în anul 1983 Medalia de aur pentru ecologie. De asemenea, recomandările făcute de Organizația Națiunilor Unite în cadrul Anului Internațional al pădurilor au avut un puternic ecou în rândurile silvicultorilor români și ale factorilor de decizie, oglindind în numărul mare al inițiativelor și acțiunilor întreprinse pentru protejarea și dezvoltarea fondului forestier. Cu unsprezece parcuri naționale constituite România ar oferi tuturor statelor lumii o strălucită dovadă despre gândurile pașnice ale poporului român, despre contribuția lui la menținerea unor condiții propice de viațire pe Terra. În epoca marilor înfrățiri ale națiunii noastre socialiste, ocrotirea în parcuri naționale a celor mai de preț podoabe ale munților și pădurilor ar însemna un răspuns înalțtor la vibrantul îndemn al secretarului general al partidului de a face totul pentru păstrarea nealterată a frumuseților patriei, pentru a le transmite întocmai celor ce ne vor urma.

NICOLAE DOCSĂNESCU

CUCUTENI

(Urmare din pag. 7)

tate notabile în această direcție. Trebuie să subliniez, de asemenea, cercetările paleobotanice, cu însemnate contribuții la cunoașterea speciilor de plante și cereale cultivate de purtătorii culturii la care ne referim.

— Dacă a existat și există în continuare o preocupare altă de susținută pentru aprofundarea fiecărui aspect legat de apariția sau de evoluția culturii Cucuteni, cum explică istoricii și arheologii dispariția ei, la capătul unui veritabil record de longevitate?

— Este, într-adevăr o problemă: cum se face că o cultură așa de frumoasă, cu o evoluție atât de îndelungată, dispăre dintr-odată, fiind înlocuită cu o altă? Ea a preocupat și Colocviul internațional de anul trecut. S-a precizat că nu a fost vorba de o dispariție totală, ci de o trecere treptată de la ceramica pictată la o altă specie, într-o perioadă de tranziție, în care așezărilor întinse ale cultivatorilor de plante și crescătorilor de animale cu o viață stabilă, li s-au alăturat sălășe ale unor triburi migratoare. Din contactul elementului autohton cu cel alogen rezultă în continuare, pentru perioada de tranziție, după părerea mea, o nouă sinteză etnică și culturală, pe care o denumesc pre-tracă. În această problemă,

legată și de venirea indo-europenilor în mai multe valuri, trebuie să-și spună cuvântul și lingviștii, nu numai arheologii. Consider că la această oră cercetarea interdisciplinară a culturii Cucuteni devine obligatorie.

— Îmi stăruie de multă vreme în minte o întrebare pe care am prilejul să v-o adresez acum: de ce stațiunea eponimă este cea mai importantă în zona de răspândire a acestei culturi?

— Stațiunea eponimă a avut o situație deosebită, anume că în același loc, pe Cetățuia, au existat două așezări suprapuse, una aparținând fazei A, cealaltă fazei B, iar între ele, faza de tranziție A-B, oferindu-ne astfel o succesiune de date. Toate fazele culturii Cucuteni au fost sesizate, identificate și cercetate aici, făcând posibilă precizia ei periodicizare. Putem spune că această realizare a servit drept element de referință și pentru celelalte cercetări prin care s-au omologat pe teritoriul Moldovei etapele culturii Cucuteni. Deosebită pare a fi, de asemenea, și situaerea geografică a stațiunii. Cucutenii se află într-o zonă de trecere, în așa-numita „poartă” a Tîrgului Frumos, care unește Cîmpia Moldovei de Podișul Sucevei. Într-un asemenea loc, existau posibilități mai mari de dezvoltare, deci și o densitate de locuire superioară altor zone.

Cucutenii, am adăuga noi, are dreptul să-și pună numele în fruntea celei mai splendide culturi neolitice din cite a cunoscut Europa și pentru că aici, pe Cetățuia sau în imediata ei apropiere, pe Că-

tălina Cotnarilor și, mult mai târziu, la Hir-lău, istoria ne oferă, pe parcursul citorva mii de ani, într-un lanț neîntrerupt, exemple de tulburătoare creativitate artistică. Mormintele princiar, celebrul tezaur de aur, cetatea cu inventive soluții constructive de pe dealul Cătălina și, mai aproape de zilele noastre, cîtitorile lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, sint monumentele de civilizație și cultură lăuate ca o ofrandă de generațiile de oameni care, înfruntînd mîniile, au trăit și au muncit cu har pe aceste incintătoare meaguri ale Moldovei.

LUMEA CUCUTENIENILOR

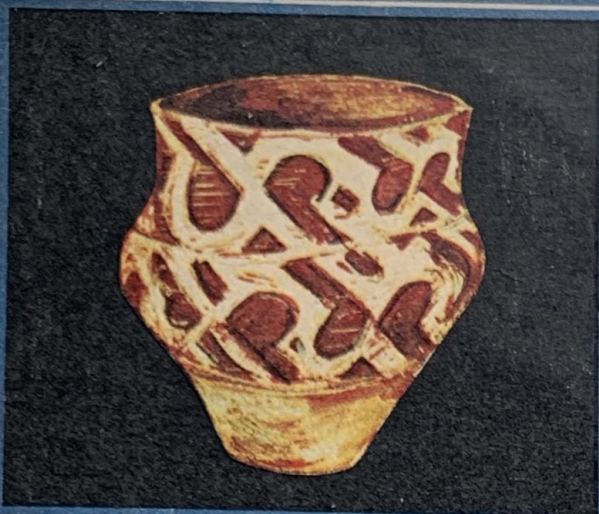
(Urmare din pag. 24)

era arheolog format la școala vreu-nui mare dascăl. Entuziasmul și pasiunea lui pentru descifrarea tainelor unui trecut atât de îndepărtat și atât de plin de strălucire l-au îndemnat să scormonească fără odihnă vestigiile celei mai importante manifestări de artă plastică din preistoria Europei și să le semnaleze apoi cu marea-i generozitate specialiștilor. Au venit să-i continue și să-i adinească opera Vladimir Dumitrescu, Hortensia Dumitrescu, Ion Nestor,

Radu Vulpe, Anton Nițu, Mircea Petrescu-Dimbovița și, mai recent, Ștefan Cucuș, Dan Monah...

Un volum aflat sub tipar, „Așezările culturii Cucuteni în România” (autori Dan Monah și Ștefan Cucuș) repertorizează toate stațiunile cucuteniene cunoscute pînă în momentul de față. Cifra este de-a dreptul incredibilă: 1151. Densitatea așezărilor cucuteniene se dovedea cu adevărat ieșită din comun. Uneori, pe teritoriul unui singur sat din zilele noastre au fost găsite urmele a 8—10 stațiuni cu ceramică pictată. Se poate vorbi așadar despre o populație numeroasă, despre o lume cu o bogată viață economică și spirituală, pe care arheologii încearcă să o reconstituie în toată complexitatea ei. Deocamdată, lumea cucutenienilor, a celor ce au fărîit timp de aproape un mileniu singura cultură preistorică europeană de o valoare egală cu a civilizațiilor de elită de pe continentele vecine nu și-a spus ultimul cuvînt.

Cucuteni este numele unei culturi strălucitoare, fără de care astăzi, spun autorii amintitului volum, este imposibil să fie alcătuit un tratat de preistorie europeană.

LUMEA CUCUTENIENILOR

După o întrerupere de câțiva ani, vara trecută am fost din nou la Piatra Neamț. Muzeul de istorie, de care mă leagă amintiri de neuitat, se instalase între timp într-un local nou, de câteva ori mai spațios și mai bine împărțit decât vechea clădire de pe platoul Curții domnești, aflată lângă Turnul lui Ștefan cel Mare.

O dorință irezistibilă mă îndemna să urc treptele de la intrare, pentru a ajunge din nou în fața splendidelor vase pictate acum cinci mii și mai bine de ani de artiștii cucutenieni. Mă lăsasem călăuzit de Ștefan Cuceș, vrednicul elev al profesorului Mircea Petrescu-Dimbovița, care mă condusesse acolo unde, de fapt, și doream să ajung, în sălile de artă preistorică zămislită pe pământul Moldovei. Știutele capodopere ale culturii Cucuteni, provenite aproape fără excepție din așezări de pe teritoriul județului Neamț, erau acum una lângă alta în acea secțiune a muzeului numită, după cum se va vedea, fără nici o urmă de prețiozitate, „Tezaur”. Gînditorul de la Tirpești, Hora de la Frumușica, Vasul cu picior înalt de la Izvoare, vase de diferite forme și mărimi, pictate în două sau în trei culori, la care spirala se îngemănează cu decorul unghiular, cu canelurile sau incizia săpată adînc. Pe unele mi le aminteam foarte bine, în timp ce pe altele le vedeam pentru întâia oară. În mai puțin de un deceniu și jumătate, arheologii nemțeni scosese la lumina zilei piese de excepțională valoare; grupul de statui de la Poduri, Venusuri pictate într-o manieră apropiată pieselor similare din neoliticul Orientului Apropiat, statuetele din complexul ritual de la Ghelăești, altarul descoperit în locuința-sanctuar din aceeași așezare neolitică, alte vase de o desăvîrșită eleganță care, după locul de proveniență, fac dovada unei surprinzătoare densități demografice.

În sala Tezaurului, privind pentru a nu știu cîta oară silueta gravă a „Gînditorului de la Tirpești”, plastica mișcării din „Hora de la Frumușica”, alternanțele cromatice de pe vase și suporturi modelate fără cusur, gîndurile s-au întors limpezi, dar cu o copleșitoare emoție, cu un sfert de secol în urmă, dacă nu cu mai mult, în vechea clădire a muzeului. Poposisem în Piatra într-un tirziu de toamnă, pe o burniță rece, prevestitoare de zăpadă. Îmi lăsasem bagajele într-un hotel nepriemtor de lângă gară și pornisem degrabă să caut pe întineric strada pe care locuia omul de o desăvîrșită noblețe sufletească, iubit și respectat de toată lumea: C. Matasă. În cadrul ușii îmi apăruse un bătrîn venerabil, cu chip de ascet, care mă întâmpinase cu blîndețe: pe mine mă căutați? În seara aceea discutaseam pînă tirziu despre Traian-Dealul Fintînilor, despre Ghindăoani, Cetățuia-Frumușica, despre Petrodava și Bilca Doamnei și despre cei ce au trăit cîndva, foarte demult, pe vetrele lor.

A doua zi, dimineața, mă aștepta la muzeu. Vase mari de Cucuteni, așezate pe postamente înalte, străjuiau holul de la intrare. Mă condusesse mai întîi într-una din sălile de la parter. Se oprise pe rînd în fața „Gînditorului”, a „Horei”, a vasului suplu și înalt ca o uriașă cupă de șampanie, a amforelor și chiupurilor pe care mi le reamintesc foarte bine acum, vorbindu-mi cu căldură despre fiecare. În dimineața aceea de noiembrie luam prima lecție despre virtuțile artistice ale celebrei culturi cu ceramică pictată. O bună parte din piesele peste care plutea abur de legendă fuseseră descoperite chiar de el, de bătrînul demiurg pe care-l cunoscușem acum mai bine de un sfert de veac. C. Matasă înflințase și îmbogățise an de an muzeul din Piatra Neamț, devenit între timp instituția cu cea mai mare colecție de artă cucuteniană din țară. Se cuvine să reținem un amănunt: neobositul căutător prin așezările neolitice ale Neamțului nu

(Continuare în pag. 23)

NICOLAE DOCSĂNESCU

IANUARIE

— Vas cu buza modelată în patru lobi, cu pictură meandrică policromă. Ca-
lu-Piatra Șoimului, faza Cucuteni A—B.

FEBRUARIE

— Cupă cu picior, decorată policrom. Frumușica, faza Cucuteni A

MARTIE—APRILIE

— Crater cu decor policrom în trei registre. Tg. Ocna-Podești, faza Cucuteni B

MAI

— Vas zoomorf, Traian—Dealul Fintînilor, faza Cucuteni A—B.

IUNIE—IULIE

— Vas-binoclu cu decor bicrom combinat cu caneluri. Drăgușeni.

AUGUST

— Coadă de lingură modelată antropomorf. Frumușica, faza Cucuteni A.

SEPTEMBRIE

— Mică statuță antropomorfă de la Trușești, faza Cucuteni A (stînga). Vas
de o formă mai puțin comună, cu decor bicrom. Miorcani, faza Cucuteni
B (dreapta).

OCTOMBRIE

— Statuetă antropomorfă de la Cucuteni, faza B

NOIEMBRIE

— Vas cu corpul în două etaje și cu capac în formă de clopot. Drăgușeni,
faza Cucuteni A.

DECEMBRIE

— Cupă calciformă cu decor policrom. Frumușica, faza Cucuteni A.

IANUARIE

L	6	13	20	27	
M	7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

MAI

L	5	12	19	26	
M	6	13	20	27	
M	7	14	21	28	
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
D	4	11	18	25	

SEPTEMBRIE

L	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
M	3	10	17	24	
J	4	11	18	25	
V	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
D	7	14	21	28	